LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 73 (417), Sept. 23, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 73 (417)
Sestdien, 1950. g. 23. sept.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietn. M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, P. Kliņš, B. Kiselis, V. Lesiņš, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Smits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Rietumvalstis garantēs Vācijas drošību

VĀCIJAI BŪS SAVA ĀRLIETU MINISTRIJA — BONNA ORGANIZĒ MOTORIZĒTU POLICIJU

Ņujorka (led). — Otrdien publicētais Ņujorkas rietumvalstu ārlietu ministru konferences komunikē iezīmējis jaunas attieksmes Savienoto valstu, Lielbritānijas, Francijas un Vācijas turpmākajā politikā. Komunikē uzsvērts, ka rietumvalstis uzņemas pilnīgas garantijas par Rietumvācijas drošību. Vācu armijas izveidošana noraidīta kā „Eiropas interesēm nepiemērota". Tomēr vēl apspriedīs iespējas iekļaut Rietumvāciju Eiropas kopīgajā aizsardzības sistēmā. Apspriedē sīkāk iztirzāts arī Vācijas okupācijas statūts, kuŗa ietvaros turpmāk pie Vācijas valdības izveidos ārlietu ministriju ar visām tai piederošām diplomātiskām pārstāvībām. Tāpat paredzēts atcelt dažādus saimnieciskus ierobežojumus. Vācijas valdība turpmāk varēs izveidot arī motorizētās policijas vienības.

Komunikē, kuŗa galvenie jautājumi ietverti desmit punktos, starp citu nosaka, ka patlaban pastāvošais kaŗa stāvoklis ar Vāciju jāizbeidz visdrīzākā laikā. Sabiedroto militārie spēki Vācijā jāpastiprina. Katrs uzbrukums Rietumvācijai un Berlīnei uzskatāms par uzbrukumu sabiedrotajiem. Vācu armija nav atjaunojama. Turpretim sabiedrotie piekrīt kustīgu, motorizētu policijas vienību izveidošanai Rietumvācijā.

Tālākās Vācijas tiesības paredzētas arī okupācijas statūta grozījumos. Vācijas valdība var nodibināt savu ārlietu ministriju un izveidot oficiālas diplomātiskas attieksmes ar ārvalstīm. Arī iekšpolitiska kontrole dažādos jautājumos ievērojami mīkstināta. Atcelti līdzšinējie ierobežojumi tirdzniecības un eksporta kuģu būvēm. Arī tērauda produkcija drīkst pārsniegt līdz šim noteiktos apmērus, par cik tā nāk par labu Rietumvalstu aizsardzības sistēmai.

Otrdienas pēcpusdienā Vācijas valstskanclers Ādenauers preses konferencē atteicās no sīkākiem paskaidrojumiem par Rietumvalstu komunikē, jo tas prasot dziļu un pamatīgu pētīšanu. Tāpat valsts kanclers norādīja, ka daudzi komunikē minētie jautājumi vēl nav galīgi atrisināti. Viņam tomēr esot jānorāda, ka vispārējais komunikē tonis esot ieturēts daudz mīkstākos toņos, nekā to iepriekš varēts pieņemt. Protams, visas vēlēšanās nevarot ietvert vienā dokumentā un šai sakarībā zināma attīstība esot pilnīgi nepieciešama, kaut gan tā, protams, prasīšot daudz pacietības. Pacietīgai jābūt arī vācu sabiedrībai. Nobeigumā Dr. Ādenauers tomēr piezīmēja, ka rietumvalstu ārlietu ministru apspriežu rezultātā vērojami iepriecinoši panākumi.

Trīs ārlietu ministru komunikē apsveic visa Londonas prese. Strādnieku partijas oficiozs Daily Herald raksta, ka Rietumvācija bija jāapbruņo, jo austrumu joslā krievi organizē policijas vienības, kas eventuāla konflikta gadījumā varētu sākt soļot uz rietumiem. Manchester Guardian piebilst, ka Ņujorkā publicētais komunikē nozīmē Rietumeiropas aizstāvēšanu pie Elbas.

Arī vācu laikraksti, tāpat kā Dr. Ādenauers, visumā iepriecināti par rietumu ārlietu ministru konferences iznākumiem. Labi informētais Frankfurter Allgemeine starp citu uzsver: Tas, ko ārlietu ministri nosprieduši Ņujorkā, iekļausies par svarīgāko ceļa rādītāju grūtajā un akmeņiem kaisītajā Vācijas augšāmcelšanās procesā. Komunikē pieklājīgā valoda jau pirmajā mirklī rāda, ka uzvarētāja un uzvarētā attieksmes starp rietumu valstīm un Vāciju nevar pastāvēt mūžīgi. Nedrīkst vērtēt par zemu tos šķēršļus, kas mums joprojām stāv priekšā, bet nekad kopš 1945. g. Vācijas vienības jautājums nav atradies tik tuvu atrisinājumam kā tagad. Vācijas apbruņošanas jautājumā Ņujorkā nav panākta nekāda vienošanās. Nepacietīgajiem tas vēl neļauj nonākt pie kaut kādiem secinājumiem. Bet visumā nevienam nedrīkst būt šaubu, ka šai jautājumā vēl pēdējais vārds nav teikts.

Arī Stuttgarter Nachrichten uzsver, ka Ņujorkas apspriežu komunikē vispirms uzkrīt ar savu „siltāko un labāko toni", kas jau pilnvērtīgi ieklaujas lielajā pasaules politikas plāksnē. Ārlietu ministru kopīgie atzinumi, kas ir daudzu strīdu un dažādu viedokļu saskaņošanas rezultāts, uzskatāmi par starptautiskās situācijas diktētu iznākumu. „Kaut arī mēs, vācieši, šo iznākumu uzskatām par ļoti sekmīgu," piezīmē laikraksts, „tas tomēr nedod nekādu iemeslu pārmērīgai sajūsmai, jo tas ir tikai dabīgais ceļš Vācijas suverenitātes atkaŗošanai."

Nobeigumā laikraksts piezīmē, ka ārlietu ministru lēmumi nav domāti ilgām pārdomām un dziļiem pētījumiem, bet praktiskai un ātrai rīcībai. Tādēļ nedrīkst Ņujorkas lēmumiem pieiet ar šaursirdību, bet ar uzticību un darba gribu, jo tikai tad Eiropas un pasaules miers iegūs jaunus, svarīgus spēkavotus.

Austrumvācija apsūdz Bonnu sabotāžā

Berlīne (md). — Austrumvācijas informācijas birojs apsūdz Bonnas valdību un rietumu sabiedrotos, ka tie gatavojot spēcīgu pagrīdes ofensīvu pret Vācijas padomju joslu, pie kam plānos paredzēti arī „slepkavīgi uzbrukumi politiskām personībām". Ofensīva esot izplānota pagājušā mēnesī slepenā sanāksmē, kur piedalījušies Bonnas valdības locekļi, kā arī amerikāņu un angļu slepenā dienesta pārstāvji. Plānotās „sabotāžas programmas" vadītājs esot amerikāņu majors Rašbergs, kas vispār vadot amerikāņu armijas spiegu dienestu Vācijā.

Padomju joslas propagandas biroju, kā liekas, joprojām vēl vada no Savienotām valstīm aizbēgušais vācu komūnistu vadonis Gerhards Eislers. Pēdējā laikā gan par Eisleru maz dzirdēts un sagaida, ka viņu atcels no amata, ja tas klusībā jau nebūtu noticis. Žurnālisti, kas propagandas birojā interesējušies par nākošās preses konferences laiku, saņēmuši ļoti nenoteiktas atbildes.

Pēc biroja informācijas, majora Rašberga plāns paredzot ražošanas, preču transporta un līdzīgu sabotāžu, ugunsgrēku rīkošanu un politiskas slepkavības. Liekas, ka komūnisti jaunās apsūdzības ceļ tāpēc, ka ir ļoti neapmierināti ar Rietumvācijas raidstaciju pasākto palīdzības kampaņu, kuŗā raidītāji brīdina atsevišķas personas austrumjoslā, kam draud apcietināšana.

Apvienoto nāciju karaspēks atkarojis Pohangu

Amerikāņu ofensīva Pusanas priekštilta pozicijā turpinās — Dienvidu frontē komūnisti atkāpjas

Tokio (led). — Pusanas tilta gala pozicijās pēdējās dienās nomanāma liela rosība, ziņo kādas amerikāņu armijas grupas raidītājs. Amerikāņu un dienvidkorejiešu vienības otrdien varēja šeit atzīmēt panākumus trijos uzbrukuma virzienos. Ziemeļrietumos no Taigu, kur pēc niknām cīņām pirms dažām nedēļām bija ielauzušies ziemeļkorejieši, UN kaŗaspēks guvis jaunus panākumus un atguvis zaudēto Vaigvanas pilsētu. Austrumpiekrastē dienvidkorejiešu izlūku vienības ielauzušās ostas pilsētā Pohangā. Šī uzbrukuma dienvidu smailē amerikāņu vienības iebrukušas 13 km tālumā uz rietumiem no Gamanas un atsviedušas ziemeļkorejiešu vienības pāri Hanas upei.

Seulas telpā tiklab komūnisti, kā arī amerikāņi lielā steigā koncentrē jaunus pastiprinājumus. Vairākas amerikāņu aģentūras ziņo, ka šai sakarībā ziemeļkorejieši atvelkot savas vienības no Pusanas frontes. UN kaŗaspēka vienības patlaban nodarbinātas ar sava labā spārna nodrošināšanu, kuŗu apdraud komūnistu spēki. Amerikāņu vienības forsējot Hanas upi, kas atrodas 8 km rietumos no Seulas. Pēc atsevišķu frontes ziņotāju informācijas, UN vienības koncentrējot patlaban šai frontes sektorā lielas tanku vienības, tāpat arī modernākos motorizētos liesmu metējus.

Inčonas frontē amerikāņu vienībām bijušas labas sekmes. Hanas upe šeit pārieta vairākās vietās, tāpat izlūku vienības ielauzušās Seulas priekšpilsētā Jungdungpo. Stiprākas komūnistu vienības patlaban koncentrē starp Kumšonu un Jongdongu, tāpat arī Taionas un Honanas telpā. No tā var secināt, ka komūnisti patlaban pārgrupē savas kauju vienības.

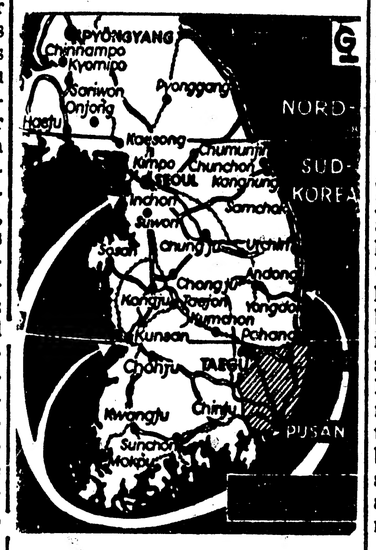

Karte par militārajām operācijām Korejā. Tanī redzamās bultas iezīmē UN kaŗaspēka uzbrukumu 3 galvenos virzienos.

Amerikāņu manevri Vācijā pierāda pastiprinājumu nepieciešamību

PRETSPIEGU AKCIJĀ PIRMS MANEVRIEM APCIETINĀTA ARĪ LATVIETE

Heidelberga (dm). — Nesen beigušies kombinētie amerikāņu armijas un gaisa spēku manevri Rietumvācijā uzskatāmi pierādījuši, ka nepieciešami pastiprināt amerikāņu spēkus Vācijā, lai briesmu gadījumā vispār varētu darīt ko vairāk nekā tikai ātri atkāpties līdz Reinai, kā tas tika izmēģināts manevros. Tā manevrus vērtē New York Herald Tribune korespondents Kuks. Virsnieki, kas manevriem sekoja Heidelbergas štābā pie 9 m gaŗas situācijas kartes un tāpat arī daudzie ārzemju novērotāji štābā un manevru territorijā, netika vaļā no apziņas, ka situācija, ko te patlaban izmēģina, kuŗu katru stundu varētu kļūt īstenība.

Manevru uzdevums arī bija pārbaudīt amerikāņu iespējas tikt galā ar varbūtēju Korejas situāciju Eiropā, un atbildēt uz jautājumu: cik ātrā laikā amerikāņu spēki var atkāpties no savām vājajām aizstāvēšanas pozicijām nometnēs un barakās gar Čechoslovakijas un Vācijas padomju joslas pierobežu un radīt stabilu aizstāvēšanās līniju ar Reinu aizmugurē. Turpretim agrākajiem manevriem bija jānoskaidro dažādas citas atsevišķas problēmas, piemēram, armijas kustīgums, sakaru funkcionēšana, štāba un komandieŗu darbība, spēja manevrēt plašā territorijā, spēja ātri uzcelt tiltus pār upēm, vai arī armijas, aviācijas un Reinas upju flotes sadarbība kombinētās operācijās.

Tagadējos manevros 35.000 virsnieku un kaŗavīju ar visu apbruņojumu apmēram 16 stundu laikā atkāpās 190 km iedomāta uzbrucēja priekšā. Atkāpšanās pavēle tika dota pl. 6 rītā, kad lielajā Grāfenvēras apmācību territorijā pie Čechoslovākijas robežas un citur vienības patlaban brokastoja. Līdz pl. 8 vakarā bija izveidota aizstāvēšanās līnija, bazēta uz Mainu, kalniem starp Frankfurti un Heidelbergu un Nekaru dienvidos no Švarcvalda. Līdzīga operācija būtu nepieciešama, lai nopietnu briesmu gadījumā nelielos amerikāņu spēkus Vācijā paglābtu no ielenkšanas un iznīcināšanas. Lai varētu darīt ko vairāk, būtu nepieciešamas daudz vairāk divīzijas. Manevri parādīja daudzas kļūdas un vājas vietas, kas arī bija to uzdevums. Vadība šīs kļūdas arī atzina un nekavējoties korrigēja, sākot no pulka komandiera un beidzot ar atsevišķas grupas komandieŗi. Kopnovērtējumā nelielie amerikāņu spēki atzīstami par labi apmācītiem un spējīgiem, secina korespondents Kuks.

Jau pirms manevru sākuma amerikāņu armijas izlūkošanas iestādes sāka plašu pretgaisu akciju, kuŗas

(Turpinājums 8. lpp.)

Norvēģiem būs jānes upuri savas valsts aizsardzībai

Oslo (fm). — Norvēģijas ministru prezidents Gerhardsens parlamenta ārkārtējās sesijas atklāšanā brīdināja norvēģu tautu sagatavoties zemākam dzīves standartam, lai sev nākotnē nodrošinātu brīvību un sociālu taisnību. Valdības jaunā programma paredz izpildīt militārās gatavības programmu jau līdz 1952. g., kaut sākumā to bija paredzēts reālizēt līdz 1954. g. Programma paredz 250 milj. kronu speciālos piešķīrumus divarpus gados, un tā ir daļa no kopīgās Atlantika pakta aizsardzības sistēmas. Līdzekļi paredzēti armijas, flotes un gaisa spēku, kā arī civilās aizsardzības un policijas spēku pastiprināšanai, bez tam svarīgu preču rezervju uzkrāšanai, artilerijas instalāciju pastiprināšanai Oslo fjordā un jaunu nocietinājumu izbūvei, it īpaši ziemeļu apgabalos, Padomju savienības pierobežā.

IZSTRĀDĀS PLĀNU RIETUMBERLĪNES AIZSARDZĪBAI

Berline (fm). — Īpašai rietumu sabiedroto virsnieku komisijai, kuŗā piedalās pa divi angļu, franču un amerikāņu pulkveži, uzdots divu mēnešu laikā izstrādāt sīku plānu Rietumberlīnes militārai aizsardzībai. Plāna pamatā pieņēmums, ka sabiedroto rīcībā pirmā trieciena uztveršanai pastāvīgi būs 9000 vīru liels kaŗaspēks, pie kam vienīgie smagie tanki ir frančiem. Pavasarī, reizē ar amerikāņu kaŗaspēka pastiprināšanu Rietumeiropā, tapšot palielināts arī Berlines garnizons. Patlaban amerikāņu kājnieku vienības Berlinē apgādātas ar jauniem prettanku ieročiem, kas pārbaudīti Korejā.

VAI MASKAVA GROZĪJUSI SAVUS PLĀNUS VĀCIJĀ

Vašingtona (md). — Šejienes politiskās aprindās izveidojies uzskats, ka Maskava atturēsies no jebkāda lielāka uzbrukuma rietumiem no Austrumvācijas, iekām komūnistu partija un vācu bruņotie spēki padomju joslā nebūs izveidoti līdz tādam stāvoklim, ka tie spējīgi tur pārņemt varu. Tad krievi demonstrātīvi izvāks savus bruņotos spēkus un atteiksies no atbildības par to, ko Austrumvācija darītu pēc tam. Tā Maskava atkārtotu Korejas paņēmienu.

Divējas saites

Ar rietumu pasauli mūs saista divējas saites. Iesakņojušies rietumu kultūras augsnē, mēs esam āls rietumu pasaules kopības locekļi. Bet cīņā pret austrumu uzmācību un boļševismu mums piekrīt vēl tāda kā sanitāra loma: izdezinficēt sērgu apdraudētas telpas.

Neviens nespēs noliegt, ka visai savdabīgajā politiskajā un ideoloģiskā sanitārdienestā esam paveikuši atzīstamu darbu. Dies' vai bez Baltijas un citu padomju varas apspiesto tautu trimdinieku ciešas līdzdalības būtu bijis iespējams noraut Kremļa varmākam viņu viltus maskas.

Cīņa pret boļševismu kalpojusi tanī pašā laikā mūsu nepiekāpīgai cīņai par Latvijas neatkarību. Ja nu mūsu pretboļševistiskā balss bijusi skaļāka par mūsu neatkarības saucienu, pirmajai absorbējot otro, tad par to nav daudz ko bēdāt, jo labi zināms, ka uzvarējuši kopā ar citām tautām pirmo izšķirīgo kauju, uzvarēsim arī savās brīvības cīņās.

Svarīgi gan tas, lai pretboļševistiskā cīņa nepaliktu anonīma. Pret boļševismu mums jācīnās kā latviešiem, jo to prasa mūsu tautas gods un mērķapziņa. Rotāti ar šādu cīņātāju zīmotni mēs pārvērtīsim cīņu pret boļševismu cīņā par savas tautas brīvību un valsts neatkarību.

Latvijas valsts neatkarības un mūsu nacionālais jautājums ir tik svarīgs, ka tas arī šobrīd nav atvasināms tikai no cīņas pret boļševismu. Neatkarīgi no sarežģītā stāvokļa, kādā atrodamies, neviens no mums nelīdz idejiski cīnīties par savu brīvību un valsts neatkarību kā idejisku vērtību. Tāpat kā kristīgā baznīca, neskatoties uz nesaudzīgu baznīcas apkaŗošanu un ticības vajāšanu padomju zemēs, nevienu brīdi nav apstājusies paust savas mācības un prasīt ticības brīvību apspiestajām tautām, arī mums konsekventi un drosmīgi jācīnās par politiskām brīvībām un tautu tiesībām visā plašā pasaulē.

Kā rietumu pasaules piedergie mēs neesam nekādi trimdinieki, bet esam rietumu tautas kopības locekļi. Kultūras un tiesību jomā mēs nestāvam ārpusē, kultūras pasaulē mēs esam pilntiesīgi locekļi.

Tas jāapzinās un tas jāizmanto. Būdami aktīvi locekļi rietumzemju sabiedrībā, mēs pavērsim plašāk durvis savas tautas lietai.

Jājautā, kādēļ latvieši Rietumvācijā, Anglijā, Zviedrijā, Francijā, Beļģijā un aizjūras zemēs, kur tie pulcējušies, tik maz izmanto starptautiskus kongresus, kultūras iestādījumus, presi, personīgus sakarus ar šo zemju politiskās un kultūras dzīves noteicējiem, lai ciešāki izveidotu saskarsmi ar rietumu pasauli, stāstot par sevi, saviem nacionālajiem ieguvumiem un savu pašreizējo nacionālo traģēdiju. Kādēļ mēs tik maz iesaistām savā nacionālajā cīņā un centienos cittautu labvēļus. Nedaudzi mēģinājumi, kas bijuši ar rietumzemju parlamentāriešiem, tiesībniekiem, preses ļaudīm, devuši labus panākumus, bet mēs šos sakarus esam meklējuši tikai epizodiski un vietumis. Kādēļ tas nav darīts sistēmatiski un nepārtraukti? Kādēļ nav šis draugu un labvēļu loks paplašināts tiem piepulcinot rietumtautu rakstniekus, skolotājus un citu aroda pārstāvjus, kā arī dažādu idejisku nostrāvojumu ļaudis.

Pretēji tam mēs esam ierāvušies noslēgtībā. Vismaz tas sakāms par trimdas inteliģences lielāko daļu.

Šādi izveidoti sakari stiprinātu ne vien mūsu tautas lietu, bet bagātinātu arī šo kopdarbības saišu sējējus pašus. Senāk brauciens uz starptautisku kongresu maksāja dārgu naudu un saistījās ar lielākām neērtībām, tagad bieži šie kongresi un dažādas kultūras un politiskas manifestācijas notiek mūsu durvju priekšā. Būsim aktīvāki kā līdz šim to izmantošanā.

Arī šie sakari kalpos divējiem mērķiem. Pirmkārt, tie atslēgs vienas otras durvis mūsu tautai un tās pārstāvjiem, nostiprinot šo tautu savstarpējo saderību un kopību. Otrkārt, tas ļaus mums veikt pilnīgāku sanācijas darbu, kur lipīgi digli vēl arvienu apdraud citu tautu laimīgu dzīvi un vēlamo attīstību.

Ād. Šilde

14 mēnešu ilgā cīņa noslēgusies

SŪTŅA J. FELDMAŅA PĀRSKATS PAR BIJUŠO KARAVĪRU IECEĻOŠANAS JAUTĀJUMU ASV

Latvijas pilnvarotais pārstāvis Vašingtonā sūtnis J. Feldmanis sniedz mums pārskatu par sūtniecības darbību mūsu bij. karavīru iecelošanas jautājumā ASV. Pārskatā teikts:

Pag. gada vasarā, drīz pēc tam, kad ierados Vašingtonā, saņēmu ziņas, ka mūsu bij. karavīri ASV imigrācijas iestādēs Vācijā sastop lielas grūtības, kam par iemeslu uzskatu dažādības Vašingtonas centrālās iestādēs mūsu karavīru jautājumā un noteiktu instrukciju trūkums. Sakarā ar to 1949. g. 21. jūlijā iesniedzu ASV ārlietu ministrijai plašu memorandu, kurā attēloju lietas īsto stāvokli un pievienoju manā ricībā esošo dokumentāciju.

Vašingtonā mūsu bij. karavīru jautājums bija jauns, kādēļ memoranda caurskatīšana prasīja ilgāku laiku. Pa tam no Vācijas bija pienākuši mums nelabvēlīga informācija, ko snieguši mums naidīgi avoti. Šie naidīgie spēki panāca, ka bij. karavīru ielaišana ASV tika pilnīgi pārtraukta. Nu sūtniecība uzsāka enerģisku cīņu par tiesībām uz iecelošanu ASV līdzīgi citiem bēgļiem arī mūsu bij. karavīriem. Gan personīgos ārlietu resora darbinieku apmeklējumos, gan lielākā skaitā nodotos iesniegumos turpināju noskaidrot mūsu lietu un beidzot panācu, ka mums nelabvēlīgo nostāju atmeta.

Sākās dažādu resoru ieskatu saskaņošana, kas atkal prasīja zināmu laiku. Bet arī pēc tam nekādi praktiski soļi netika sperti, jo DP likuma papildinājums atradās apspriešanā parlamentā. Man paskaidroja, ka pēc šejienes prakses administrācija atturas no katras rīcības jautājumos, kas atrodas parlamentā izlemšanā. Pēdējam ir divas palātas — senāts un tautas pārstāvju nams, kas katrs atsevišķi skatīja cauri DP likumu un pēc tam saskaņoja savus lēmumus. Pagāja arī laiks, kamēr jaunais likums dabūja prezidenta parakstu.

Pēc tam DP komisija, kas atrodas ārlietu resora virsvadībā, stājās pie instrukciju izstrādāšanas jaunā DP likuma reālizācijai. Tā bija pienākusi Vašingtonas karstā vasara, kad sākās ierēdņu atvaļinājumi, un darbs kancelejās top gausāks. To DP komisijas locekļi izlietoja, lai apmeklētu Vāciju un izvidītu savu iestāžu darbību. Beidzot tomēr pienāca kārta mūsu jautājumam. Atkal sūtniecībai nācās noraidīt netaisnos pārmetumus mūsu bij. karavīriem. Šeit lielu palīdzību sniedza bēgļu organizāciju un karavīru pārstāvji Vācijā, atsaucīgi atbildot uz daudziem sūtniecības pieprasījumiem pēc paskaidrojumiem un materiāliem.

Beidzot 21. augustā DP komisija pieņēma lēmumu, bet nezināmu iemeslu dēļ par tiesīgiem iecelot ASV atzina tikai tos bij. karavīrus, kas mobilizēti pēc 1943. g. 1. oktobra. Pret šo lēmumu sūtniecība cēla iebildumus plašā notā 24. augustā, lūdzot ārlietu ministru Ečesonu panākt netaisnā ierobežojuma atcelšanu. Tas arī notika DP komisijas 1. septembra lēmumā. Tuvākā darbdienā — 4. septembrī mani izsauca uz ārlietu ministriju, kur man oficiāli paziņoja šo lēmumu un apsveica mani ar panākumiem cīņā par mūsu bij. karavīru lietu, kas bija ilgusi turpat 14 mēnešu.

Ar gandarījumu atzīmēju, ka līdztekus sūtniecības darbībai ar nenogurstošu enerģiju latviešu karavīru labā iestājās Latvian Relief prezidents H. Lielnors, kas nesaudzīgi jau vairākus gadus vada mūsu bēgļu iecelošanu ASV. Kā lielas sabiedriskas organizācijas pārstāvis un ASV pilsonis Lielnors laimīgā kārtā papildināja sūtniecības diplomātisko akciju, strādājot sabiedriskā plāksnē mūsu bij. karavīru tiesību atjaunošanas labā.

Kompromisa lēmums

Latviešu pārstāvis pie IRO galvenās mītnes Ženēvā A. Skrēbers, saņēmis no LCK Vācijā ziņu par bij. karavīru, kas gaida iecelošanu uz ASV, pārvietošanu no aizbraucēju uz Vāciju palicēju nometnēm, griezies pēc tuvākas informācijas pie IRO vadītājiem ierēdņiem. Sarunās paskaidrots, ka Vašingtonas DP komisijas lēmums par 1943. g. oktobri kā robeždatumu esot kompromisa lēmums. DP komisijā izpaudušies divi uzskati — viens par visu bij. karavīru ielaišanu, bet otrs par to, ka nevajaga ielaist nevienu. Rezultātā taisīts kompromiss, par robežu nosakot 1943. g. 1. oktobri. Kaut arī šāds lēmums pēc Ženēvas atzinuma neesot taisnīgs, jautājums tomēr esot ļoti sarežģīts, un bij. karavīriem jāpārdomā, vai labāk nav tomēr izcelot uz kādu citu zemi vai palikt vācu saimniecībā, nekā velti gaidīt uz tikšanu ASV.

Pārrunas notikušas 9. un 12. septembrī, kad, cik spriežams, Ženēvai vēl nav bijis nekādas informācijas par DP komisijas Vašingtonā 1. septembra lēmumu.

DP meklē apslēptu mantu

NEPARASTS ARODS, KURĀ VAR NOPELNĪT LĪDZ 10 DM DIENĀ

Braucot vēlās novakarēs Hamburgas satiksmes līdzekļos, jūs varat satapt tautiešu grupas, kuru puteklojono drēbes liecina par došanos mājup no darba. Ja pajautājat, kādā darbā tie bijuši — saņemat neticāmu atbildi: „Meklējām apslēptu mantu".

Tomēr šī atbilde atbilst īstenībai. Labs skaits Hamburgas un apkārtnes nometņu DP šovasar „lesit prāvu grasi" īstā apslēptu mantu meklēšanā pilsētas drupu kalnos. Te radusies pavisam jauna „kalnrūpniecības" nozare, kurā piedalās pilsētas pārvalde, vairāki uzņēmēji un liels skaits strādnieku, galvenokārt latviešu DP.

Pilsēta izdod izsolēs bezīpašnieku gruntsgabalu drupu izmantošanu. Nosolītājs attiecīgā rajonā savukārt laiž rakties atsevišķām personām, atpērkot no tām par noligtu cenu ķieģeļus, dzelzs sijas, vara lūžņus uc. Par 1000 notīrītiem ķieģeļiem, piem., maksā 17 DM, par kg dzelzs lūžņu 3—5 fen., bet par varu — 60 fen. Darbs nav viegls, bet veikli latvieši izpelna 10—15 DM dienā.

Darbu dažkārt aizrautīgu padara vērtīgu „izrakumu" iespējas, jo zem namu drupām apraksti pulksteņu, elektrības piederumu, vīnu veikali, bet pagrabos slēpjas skaistu trauku kastes, kristalls, dažreiz arī dārgmetalli. Latvietis N. izracis skaistu Ķīnas vāzi, viņa kaimiņš zelta gredzenu un saktas, vācietis F. — veselu podu ar naudas lūpām, vairākus tūkstošus marku, tikai tā izrādījušies inflācijas laika dzelzs nauda no 1923. g. . . .

Vistrakākā sacensība sākas, kad ierodas rajona bijušie iedzīvotāji un pastāsta par namos it kā palikušajām vērtībām. Pūles tomēr bieži vien iznāk veltas: atrakts pulksteņu veikals, izrādās, bijis tukšs, kā jau kara laikmetā. „Žēl, ka tuvojas rudens un slikts laiks. Arī nejzmeklēto drupu rajoni iet uz beigām," ar nožēlu saka latviešu „kalnracis", izkāpdams, lai vēl nokertu vilcienu uz Pinebergu.

A. V.

Ziedo ārējai informācijai arī dolaros un mārciņās

Ne skaļos vārdos un apliecinājumos, bet darbos savu gribu sekmēt Ārējās informācijas fonda propagandas darbu pierādījuši tautieši ar ziedojumiem Vācijā un ārpus tās. Visiem siedotājiem pateicas ĀIF vadītājs V. Lambergs.

Šī gada augustā ziedojuši: 8252 Lab. Serv., Co., Bad Nauheimā: DM 150; Herabrukas latv. nom. liky. kom. 34,64; Pinebergas tautiešu 62,36; O. Bernhards, Minchenē 5; K. Reinhards, Bucbachā 2; V. Bērziņi, Ambergā 5; kooperātīvs Sagāde, Hanoverā 40; Eslingenas latv. kolonija (caur apgādu Latvija) 2,000; E. Meija, Austrālijā 5; A. Bute, ASV 5; J. Brants, ASV 2; Z. Jirgens, ASV 5; E. Vīksniņš, ASV 5; A. Logins, Austrālijā 12,13; kopā DM 2364,07. Ārzemju valūtā ziedojuši: Francija — R. Leitas 500 fr.; J. Briedis — 500; A. Ergiis — 500; A. Peniķis 400 fr.; ASV — A. Spalis $ 1; K. Lejasmeijers 2; A. Eglājs 3; A. Ozoliņš 1; Marija Miezis 5,25; P. Mežinskis 2; J. Kaņepons 5; D. Egle 3; māc. P. Kirsons 16; Austra Silis 0,50; A. Pladars 1,50; Austrālijā — Melburnas latv. biedrība £ 20; J. Zagorskis un J. Runde £ 2.

Arī Holandē vēlēs latviešu nacionālo komiteju

Līdz šim Holandē darbojās Holandes latviešu palīdzības biedrība, bet nupat nodibināta arī DV nodaļa. Pēdējā laikā tautieši atrāvās no darbošanās palīdzības biedrībā, bet DV nodaļā pagaidām apvienoti galvenā kārtā no Vācijas atbraukušie invalidi un viņu piederīgie. Tā kā sabiedriskā darbība Holandē mūsu tautiešus neapmierināja, radās doma dibināt jaunu organizāciju, kas varētu apvienot visus latviešus Holandē. Uz palīdzības biedrības pilnsapulces lūgumu iniciatīvu uzņēmās mūsu ģenerālkonsuls mag. oec. B. Pavasars, kas sazinājās ar LNP prezidiju un LCK par Holandes latviešu nacionālās komitejas ievēlēšanu.

10. septembrī B. Pavasara vadībā notika organizāciju pārstāvju apspriede, kas vienprātīgi atzina nacionālās komitejas dibināšanas nepieciešamību. Nacionālās komitejas vēlēšanu noorganizēšanai un reālizēšanai organizāciju pārstāvji lielā vienprātībā ievēlēja pagaidu komiteju, kurā ieiet Dr. O. Makstenieks, Dr. rer. nat. G. Rīters, palīdzības biedrības priekšnieks inž. R. Reters, DV nodaļas priekšnieks E. Ozoliņš un stud. med. L. Vanags.

Ģenerālkonsuls B. Pavasars, kas dalās ar mūsu trimdinieku likteni Holandē un daudz darījis mūsu tautiešu, sevišķi invalīdu izvietošanai šai viesmīlīgajā zemē, izsaka pārliecību, ka ievadītais darbs centrālas latviešu nacionālas komitejas radīšanai arī Holandē, saskaņā ar LCP un LCK ārkārtējiem lēmumiem par latviešu globālo organizēšanos, dos labus panākumus un jaunā komiteja spēs apvienot visus latviešus un tā varēs pielikt roku mūsu kopējo mērķu sasniegšanai.

Nometņu dzīve

MINCHENES Funkkazarmu emigrācijas centra latviešu māc. Reinsons jau augusta vidū izceļojis uz ASV. Kopš tā paša laika viņa vietā par aizbraucēju reliģisko aprūpi gādā māc. Briedis.

LUDVIGSBURGAS Luitpolda kazarmu poļu nometnē, kur darbojās arī poļu skola, stundas laikā ieradies vācu dzīvokļu pārvaldes pārstāvis Heintingfelds, padzinis skolotājus un skolēnus no klasēm un paziņojis, ka skola tiek likvidēta. Nometnes vecākam viņš izteicis izbrīnu, ka Vācijā varot pastāvēt ārzemnieku skolas. Poļu organizācijas ievadījušas enerģisku protestu pret šādu rīcību, kas nesaskan ne ar Bonnas valdības, nedz augsto komisāru politiku.

Neredzīgie mācās norvēģiski

Kā jau ziņots, Norvēģijā uzņēma 100 neredzīgo DP līdz ar apm. 100 viņu ģimenes locekļiem. Vecie un darba nespējīgie dzīvo Konerudkolenas viesnīcā, kas ir no Oslo apm. stundas brauciena attālumā pa dzelzceļu. No sākuma jaunajiem viesiem bija jāiziet cauri stingrām medicīniskām pārbaudēm, kuras konstatēts, ka kādos 3 vai vairāk gadījumos ar nopietnu ārstēšanos un operācijām varēs atgūt redzi, vismaz daļēji. Darba spējīgos pēc apmācībām norvēģu valodā un arodzināšanu uzsvaidzināšanas izvietos darbā pa visu zemi.

DP starpā ir visu bēgļu tautību pārstāvji un arī vācietes, kas precējušās ar invalidiem. Kā baltieši, tā poļi un ukraiņi priecājas, ka uzturā daudz zivju un kartupeļu, pie kuriem viņi pieraduši. Par ārstēšanos, apmācībām un aprūpi gādā norvēģu Eiropas palīdzība sadarbībā ar citām labdarības organizācijām, bet kontroli un pārraudzību uzņēmusies sociālā ministrija.

Daļai neredzīgo ir jau savs noteikts arods un darba prakse no Vācijas laikiem. Viņu starpā ir masieri, suku taisītāji, audēji. Lielākā daļa tomēr ir bij. karavīri, kuri arodu mācīsies uz vietas.

VĒSTULES REDAKCIJAI

DAŽAS ATBILDES

Izlasot Augusta Ozoliņa vēstuli Daži jautājumi Jūsu laikrakstā 9. septembra numurā, varu paskaidrot: Ja O. būtu vēlēšanās uzzināt kaut ko par nometnē mirušo atstātām mantām, viņš to bez pūlēm būtu varējis panākt tiešā ceļā. Pēc DV pārvaldes Lemgo instrukcijām, mirušo DP mantība, kam nav piederīgo, pāriet DP pārvaldes īpašumā un ar attiecīgām instrukcijām noteikta atstātā mantojuma masas likvidācija. Šinī konkrētā gadījumā, nometni pārņemot vācu ev. lut. baznīcai, atstātās mantas pēc saraksta nodotas nometnes labklājības darbiniecei publiskai pārdošanai. Par pārdotām mantām iegūtā nauda deponēta mirušo kapu apkopšanai un līdz šim glabājas pie draudzes mācītāja.

Līdz šim no Anglijā dzīvojošiem tautiešiem nometne tieši nekādas ziedotas mantas nav saņēmusi.

Man šķiet, ka O. inkriminējošās frazes, kas nepārprotami vērstas pret mani, nav pārdomātas, un tāpat man šķiet, ka bij. nometnes direktors Mr. Bēkers bija pelnījis atzinīgākus vārdus par savām pūlēm Bodenteichas veco ļaužu labklājības labā. O. un līdz ar viņu daži citi jaunās komitejas locekļi ar savu rīcību, nepielaižot vēlēšanās ārpus nometnes aprūpes esošos tautiešus un latviešus ar krievisku uzvārdu, sašķēluši Bodenteichas latviešu saimi un radījuši plaisu starp tautiešiem. Kam ar tādu rīcību pakalpots, varam viegli iedomāties.

A. Krauze, Bodenteichā

Redakcijas piezīme: Šajā jautājumā, kas attiecas tikai uz vienu nometni, polēmiku ar šo izbeidzam.

VISTAS VAI TĪTARUS?

Latvijas 2. septembra numurā pazistamais putnkopis A. Leiše snieds rakstu par Amerikas putnkopību, kurā it kā izskan brīdinājums — ar maziem kapitāliem un spēkiem neko nepasākt. Taču Leiše viscauri runā tikai par vistkopību, kas prasa tiešām lielu kapitālu. Bet vai citas putnkopības nozares nav izdevīgākas?

ASV žurnālā Turkey World lasu par tītaru audzēšanu un atrodu piemēru, ka no katra tītara var iegūt 1—3 dol. tīras peļņas 6—8 mēnešos. Audzējot tītarus, nav vajadzīgs tik liels putnu skaits kā vistām, tātad ir mazāks kapitāla ieguldījums, bet ienākumi tie paši. Pēc otrās sistēmas viens cilvēks var apkaipot 5.000 tītaru. Tādā gadījumā darba un kapitāla ieguldījums tikpat liels kā 2.000 vistām, bet ienākums divkārtīgs.

V. Strauts, Ventorfā

KURŠ VAINĪGS?

AGATES KRISTI ROMĀNS

(8. turpinājums)

„Otrais pūšamais stobriņš tiesas zālē," rakstīja preses ļaudis.

Taču priekšsēdētājs vēl neatlaida misteru Klensiju. Viņš aizrādīja tam, ka viņš ir aicināts, lai palīdzētu uzvarēt taisnībai un nevis lai atspēkotu apvainojumus, kas čēlušies vienīgi viņa paša fantāzijā. Sekoja nopratināšana par notikumiem Prometejā, kas tomēr nedeva nekādus kaut cik ievērojamus panākumus. Misters Klensijs, ļoti plaši izklāstīdams, paskaidroja, ka viņš bez atlikuma bijis aizņemts ar ārzemju vilcienu satiksmes un 24 stundu sistēmas dīvainībām un savdabībām, un tādēļ nav pievērsis vērību savai apkārtnei. Kaut vai visi lidmašīnas pasažieri reizē — tā viņš paskaidroja — būtu šāvuši gaisā čūsku indē iemērktus dzelkšņus no pūšamiem stobriņiem, — viņš, misters Klensijs, nebūtu to ievērojis. Miss Džēna Greija, friziere, reportieru pildāmspalvām nelika sakustēties. Tad sekoja abi francūži.

Armands Dipons paskaidroja, ka viņš, paklausot Karaliskās Azijas pētniecības sabiedrības ielūgumam, devies uz Londonu, lai nolasītu kādu referātu. Viņš un viņa dēls ieinteresējušies par mirušo tikai tad, kad viņas nāves konstatējums satraucis pasažieru prātus.

„Vai jūs šo Moriso kundzi vai Žizeles kundzi pazināt no izskata?"

„Nē, mesjē."

„Bet viņa Parīzē esot bijusi ļoti pazīstama personība."

Vecais Dipons paraustīja plecus: „Varbūt. Pēdējā laikā es maz uzturējos Parīzē."

„Cik man zināms, jūs nesen kā atgriezāties no austrumiem?"

„Jāgan, no Persijas."

„Jūs ar savu dēlu gan esat diezgan tālu izceļojušies, esat droši vien apmeklējuši arī mežonīgo tautu zemes?" — „Jā." — „Vai jūs jel kad esat sastapušies ar ciltīm, kas savām bultām lieto čūsku indi." — „Nē."

Viņa dēla atbildes patiesībā bija tēva izteicienu atkārtojums. Viņš tikai vēl pieminēja lapseni, kas viņu apgrūtinājusi un ko viņš tādēļ nositis. Tā kā nekādu citu liecinieku vairs nebija, priekšsēdētājs nokremšķināja un pagriezās pret zvērinātajiem: „Mani kungi, šis bez šaubām, ir visretākais un neticamākais gadījums, ar kādu iepriekšējā izmeklēšanā vispār bijis jānodarbojas. — Augstu gaisā, mazā, slēgtā telpā, nonāvēta kāda sieviete. Pašnāvība vai nelaimes gadījums izslēgts. Slepkava gluži dabīgi ir to liecinieku vidū, kurus mēs šai priekšpusdienā nopratinājām; citiem vārdiem sakot, — viens no viņiem ir melojis bezkaunīgā, riebīgā kārtā. Noziegums pasniedzās ar gluži neiedomājamu pārdrošību. Desmit vai pat divpadsmit liecinieki klātesot, stjuartus ieskaitot, slepkava pielika pūšamo stobriņu pie lūpām un raidīja gaisā nāvi nesēju dzelksni. Taču neviens to nav ievērojis. Tā kā trūkst jebkādu pierādījumu, kas vērstos pret kādu noteiktu personu, man atliek vienīgi lūgt zvērinātos nospriest ka slepkava ir nezināms. Ik viens no pasažieriem noliedz pazišanos ar mirušo. Tas tagad ir policijas uzdevums — noskaidrot, kā un kur pastāvējis kāds sakars ar viņu. Es lūdzu jūs, mani kungi, apsvērt spriedumu." — Kāds no zvērinātajiem, stūrains vīrs ar mazām, neuzticīgi zibošām acīm, palieçās uz priekšsēdētāja pusi: „Vai es drīkstu ko jautāt, sēr?"

„Protams."

„Kas sēdēja tajā sēdeklī, uz kuŗa tika atrasts pūšamais stobriņš?"

Priekšsēdētājs gribēja ielūkoties aktīs, kad viņu pārtrauca seržants Vilsons: „Sēr, minētajā vietā sēdēja Herkuls Puaro kungs, ļoti pazīstams un cienīts privātdetektīvs, kas jau daudzkārt sadarbojies ar Skotlend Jardu."

Stūrainā vīra acis tagad pievērsās Puaro sejai un palika kavējoties pie viņa gaŗajām ūsām ar tādu izteiksmi, kuŗā atspoguļojās viss cits, izņemot apmierinājumu. „Ārzemniekiem," tā bija lasāms šais neuzticīgajās ačelēs, „nedrīkst uzticēties, pat tad nē, ja tie ir viena miesa un viena sirds ar policiju." Un viņa mute sacīja skaļi: „Vai tas nebija tas pats mesjē Puaro, kas pacēla dzelksni no grīdas?"

„Jā."

Zvērinātie atstāja tiesas zāli un jau pēc piecām minūtēm atgriezās. Viņu vecākais pasniedza priekšsēdētājam kādu papīra loksni.

„Kā?. ." priekšsēdētājs pārsteigts nolūkojās uz pasniegto dokumentu, un viņa uzaču starpā iegūlās dziļa rieva. „Tas ir neprāts! Šo spriedumu es nevaru akceptēt par derīgu."

Pēc dažām minūtēm viņš dabūja citu spriedumu.

„Mēs esam tajos uzskatos," dokumentā bija lasāms, „ka nelaikes nāvi izsaukusi inde, un ka nav pietiekami pierādījumu, lai noskaidrotu, kas viņu noindējis."

V.

Kad Džēna Greija devās lejup pa tiesas ēkas kāpnēm, viņai piebiedrojās Normans Gāls.

„Es dotu savu dzīvību, lai uzzinātu, kas bija rakstīts tai papīra loksnē, ko priekšsēdētājs atteicās pieņemt," viņš atzinās.

„Man šķiet, ka varu jums to pasacīt," aiz viņiem atskanēja kāda balss. Jaunais pāris strauji apgriezās un sastapās ar Herkula Puaro viltīgo acu skatu.

„Tas bija spriedums, kas mani padara par slepkavu ar iepriekšēju nodomu," paskaidroja detektīvs.

„Ak . . . nē, nē!" vairījās Džēna. Taču Puaro apmierināts pamāja: „Bet nudien, jaunkundze. Nupat augšā es dzirdēju kādu vīru publikā sakām savam draugam: — vari būt pārliecināts, ka mirušā guļ uz tā mazā ārzemnieka sirdsapziņas! — Un zvērinātie domāja tāpat."

Džēna Greija šaubījās, vai izteikt viņam līdzjūtību, jeb smieties. Viņa izšķīrās par pēdējo, un Puaro sirsnīgi piedarba un jānotīrās no šīm aizdomām," viņš paskaidroja un laipni palocījies aizsteidzās.

„Plānā galdiņa urbējs!" sacīja zobārsts, kopā ar jauno meiteni noskatīdamies pakaļ steidzīgi aizejošajam ārzemniekam. „Un tāds dēvē sevi par detektīvu! Man gan gribētos zināt, kā viņš vispār kaut ko var izsekot. Ikviens nozieduieks pazītu viņu jau pa gabalu, kaut arī viņš nezin' kā būtu pārģērbies."

„Vai jūsu uzskati par detektīviem nav drusku novecojuši?" Džēna gari stiepti atjautāja. „Mākslīgas bārdas un līdzīgus paņēmienus mūsu dienās tikpat kā vairs nelieto. Tagad detektīvi glīti piesēžas galdam, lai papūlētos aptvert ikviena gadījuma psiholoģisko pusi."

„Tas, protams, sagādā mazāku piepūli."

„Ķermeniski gan. Taču tur vajaga vēsu, skaidru smadzeņu."

„Jā, drudžainas, sajauktas smadzenes nekur nederētu." Viņi abi iesmējās.

„Paklausāties," iesāka Gāls, un viņa vaigus iekrāsoja viegls sārtums. Tad viņš sāka teikumu no jauna. „Mēs taču varētu . . ., es domāju, būtu taču ļoti jauki, ja jūs man sagādātu to prieku un izdzertu kopā ar mani tasi tējas? Mēs taču esam negadījuma līdzgaitnieki, un . . ."

Viņš apklusa un dusmojās pats uz sevi: ko tas nozīmē, tu, nerrs tāds? Vai tu patiešām nespēj bez stostīšanās un sarkšanas ielūgt jaunu meiteni uz tēju? Ko gan lai viņa domā par tevi? Viņa apmulsums tajā pašā laikā palīdzēja kāpināt Džēnas aukstasinību: „Tasi tējas es izdzertu labprāt."

Viņi iegriezās kādā kafejnicā, kas bija tikpat kā tukša, un pēc Gāla domām tas vairoja viņu divatnes intimitāti. Džēna novilka savus cimdus un vēlreiz pār galdu nolūkojās savā pavadonī. Jā, viņš bija gluži pievilcīgs — šīs zilās acis un šis smaids! Un jauks viņš bija tā kā tā.

„Tas ir gluži dīvains notikums," sacīja Gāls steidzīgi mēģinādams sarunas pavedienu, jo vēl arvien nejutās gluži atbrīvojies no šī muļķīgā samulsuma. „Es runāju par šo slepkavību."

(Turpinājums sekos)

Viens no

VĒSTULE REDAKC

„Cienījamais kungs! Sirsnīgi
teicos par Jūsu piesūtītajiem zī
jumiem, kuŗos esmu redzams es,
nistru prezidents Menzijs, un m
stru prez. vietnieks
Fedens. Ļoti priecājos, ka strādājot
obligāto līguma
darbu, vēl tomēr
esat pratis atlicināt laiku arī mākslinieka darbam.
Novēlu jums tajā
vislabākās sekmes." Šādu vēstuli
nesen saņēma jaunais latviešu karikatūrists Gunardess Zilberts. Rakstītājs bija Aust
lijas imigrācijas ministrs H. Holt
Jāapbrīno šī latviešu jaune
enerģija. Ik darbdienas viņš
grāvjus kādā Viktorijas štata pil
tipā, vakaros korespondences c

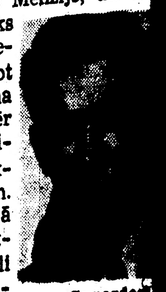

Gunardess Zilberts.

Kāds Austrālijas latvietis raksta dzimtenē, ka trešajā mēnesī apgūtas (2.), pēc grāmatu darba līgumu beidzot, sākam

studē mākslu Melburnas kolledž
katru sestdienu spēlē austrāliešu fu
bolu un dzīvo trūcīgā telti, kur br
vajos brīžos centīgi zīmē.

Īsā laikā viņš jau pratis atrast c
ļu saviem darbiem šejienes lielajo
žurnālos — The Man, Adam, Qu
Monthly uc. Tāpat viņš ir garīg
žurnāla The Lutheran News pasti
vīgs līdzstrādnieks. Ar saviem da
biem G. Zilberts izpelnījies ievērīb
arī austrāliešu izstādēs, kā to liecin

Arī veca

VĒSTULE LATVIJA

Kā jau vecs Latvijas abonents, es
mu lasījis daudz vēstuļu no Jaunā
pasaules, nedomādams, ka arī pat
reiz rakstīšu kādu. Un tomēr, —
tagad tas jādara. Nav prātā rakstī
par ciņu ar čūskām un citiem kai
tekļiem, ne arī par mūsu tautas dzī
vā spēka saglabāšanu, bet gan — pa
saskari ar mūsu tautiešiem — veca
jiem emigrantiem. Par to jau esam
lasījuši un dzirdējuši daudz, tika
gandrīz vienmēr negatīvu: par viņu
kroplo valodu, par divainajiem poli
tiskajiem uzskatiem, par pilnīgu ne
iedziļināšanos mums tuvās un aktu
ālās problēmās. Varēja secināt — kā
to bieži arī darīja — ka vecie emi
granti tiešām ir mūsu tautas kokam
atlūzis zars.

Nu tikos ar vienu šo „atlūzušo za
ru Baltimorā. Tā ir Emīlija Gera
sima kundze, dzimusi Rīgā, uz Sav.
Valstīm izceļojusi 1922. g. pēc grūti
bu pilnām gaitām Krievijā. Šī dāma
vada DP galvojumu sagādi un izvie
tošanu Merilenda štatā. UNRRAs
un IRO darbinieku nevienmēr ko

BOJĀ GĀJUŠI DP

Izceļoties ugunsgrēkam Filipa Gar
menta sabiedrības uzņēmuma pagra
bā, Torontā, liesmās gājuši bojā 6
strādnieki, kamēr 3 citi tik smagi ap
deguši, ka viņu dzīvības ir briesmās.
Izglābies tikai viens no uzņēmuma
10 strādniekiem, kuŗu vairums bijuši
DP. Ugunsgrēkā nodarītie materiālie
zaudējumi par 20.000 doloru. Toron
tas pilsētas galva uzdevis izdarīt iz
meklēšanu.

Z. Veisa lilkieŗu fabrikā. Čikagā,
atrasts pakāries uzņēmuma īpašnie
ka brāļadēls 30 g. v. Aleksandrs
Veiss. Arī viņš ir jauniecelotājs un
pašnāvību izdarījis nedziedināmas
slimības mākts.

norvēģiski

3 vai vairāk gadījumos ar
ārstēšanos un operācijām
t redzi, vismaz daļēji. Dar-
s pēc apmācībām norvēģu
arodzināšanu uzsvaidzinā-
tos darbā pa visu zemi.

ā ir visu bēgļu tautību
un arī vācietes, kas precē-
nvalidiem. Kā baltieši, tā
raiņi priecājas, ka uzturā
u un kartupeļu, pie ku-
pieraduši. Par ārstēšanos,
un aprūpi gādā norvēģu
līdzība sadarbībā ar citām
organizācijām, bet kont-
rraudzību uzņēmusies so-
trija.

redzīgo ir jau savs no-
un darba prakse no Vā-
m. Viņu starpā ir masieri,
āji, audēji. Lielākā daļa
ij. karavīri, kuŗi arodu
vietas.

VĒSTULES REDAKCIJAI

ĀŽAS ATBILDES

sta Osolīņa vēstuli Daži jau-
laikraksta 8. septembŗa nu-
paskaidrot: Ja O. būtu vēlē-
kaut ko par nometnē mi-
mantām, viņš to bez pūlēm
panākt tiešā ceļā. Pēc DV
mīgo instrukcijām, mirušo DP
nav piederīgo, pāriet DP
ašumā un ar attiecīgām in-
otelkta atstātā mantojuma
ācija. Šinī konkrētā gadīju-
pārņemot vācu ev. lut. baz-
mantas pēc saraksta nodo-
labklājības darbiniecei pub-
ānai. Par pārdotām mantām
deponēta mirušo kapu ap-
ības fim glabājas pie drau-

Anglijā dzīvojošiem tautie-
tiešī nekādas ziņotas man-
usi.

ka O. inkriminējošās frazes,
ami vērstas pret mani, nav
n tāpat man šķiet, ka bij.
ktors Mr. Bēkers bija pel-
rus vārdus par savām pūlēm
veco jaužu labklājības labā.
viņu daļi citi jaunās komi-
ar savu rīcību, nepielaižot
s nometnes aprūpes esošos
latviešus ar krievisku uz-
Bodenteichas latviešu sai-
plaisu starp tautiešiem.
rīcību pakalpots, varam
es.

Krauze, Bodenteichā
piezīme: Šajā jau-
iecas tikai uz vienu no-
u ar šo izbeidzam.

VAI TĪTARUS?

tembŗa numurā pazista-
ā: Leiše sūtīja rakstu
tīkopību, kuŗā it kā iz-
— ar maziem kapitā-
u neko nepasākt. Taču
umā tikai par vistkopību,
u lielu kapitālu. Bet vai
as nozares nav izdevīgā-

Turkey World lasu par ti-
un atrodu piemēru, ka no
iegūt 1—3 dol. tīras peļ-
e. Audzējot tītarus, nāv
s putnu skaits kā vistām,
kapitāla ieguldījums, bet
ašī. Pēc otrās sistēmas
ar apkalpot 5.000 tītaru.
darba un kapitāla iegul-
iels kā 2.000 vistām, bet
rtīgs.

v. Strauts, Ventorfā

ji apgriezās un sasta-
atu.
lara par slepkavu ar
ktīvs.
ču Puaro apmierināts
Nupat augšā es dzir-
draugam: — vari būt
ā ārzemnieka sirds-
t."
viņam līdzjūtību, jeb
n Puaro sirsnīgi pie-
an tagad jāķeras pie
viņš paskaidroja un

ārsts, kopā ar jauno
aizejošajam ārzem-
ktīvu! Man gan gri-
var izsekot. Ikviens
lu, kaut arī viņš ne-

nav drusku noveco-
Mākslīgas bārdas un
pat kā vairs nelieto.
lai papūlētos aptvert

."
vēsu, skaidru sma-

s nekur nederētu."

ņa vaigus iekrāsoja
mu no jauna. „Mēs
oti jauki, ja jūs man
ar mani tasi tējas?
i, un..."
vi: ko tas nozīmē, tu,
stostīšanās un sark-
o gan lai viņa domā
laikā palīdzēja kā-
as es izdzertu lab-

ija tikpat kā tukša,
divatnes intimitāti.
pār galdu nolūko-
pievilcīgs — šīs zi-
bija tā kā tā.
a Gāls steidzīgi me-
en nejutās gluži at-
„Es runāju par šo

Viens no jaunajiem

VĒSTULE REDAKCIJAI NO AUSTRĀLIJAS

„Cienījamais kungs! Sirsnīgi pateicos par Jūsu piesūtītajiem zīmējumiem, kuŗos esmu redzams es, ministru prezidents Menzijs, un ministru prez. vietnieks Fedens. Ļoti priecājos, ka strādājot obligāto līguma darbu, vēl tomēr esat pratis atlicināt laiku arī mākslinieka darbam. Novēlu jums tajā vislabākās sekmes." Šādu vēstuli nesen saņēma jaunais latviešu karikatūrists Gunardess Zilberts. Rakstītājs bija Austrālijas imigrācijas ministrs H. Holts.

Gunardess Zilberts.

Jāapbrīno šī latviešu jaunekļa enerģija. Ik darbdienas viņš rok grāvjus kādā Viktorijas štata pilsētiņā, vakaros korespondences ceļā atzinīgās atsauksmes šejienes laikrakstos. Kādas izstādes „nagla" bija viņa 20 g. s. zīmējumu sērija Karš. Visus šīs sērijas darbus ieguva Viktorijas štata luterāņu apvienības viceprezidents E. W. Fišers. Jaunā latviešu zīmētāja darbus var redzēt arī parlamenta deputāta Laurensa darba kabinetā un daudzu privātu kollekcionāru mājās.

Liels bars ļaužu apstāja Zilbertu kādā austrāliešu futbolistu ballē, kur viņš īsā laikā „ātrajos šaržos" uzzīmēja 73 apmeklētājus. Visu ienākumu — 10 märc. 10 šil. viņš ziedoja vietējai slimnīcai. Austrāliešu magnets ir zirgu un suņu skriešanās sacīkstes. Izmantojot šo vājību, G. Zilberts pārdevis ļoti daudz — zirgu un suņu galvu stūdiju ogles tehnikā. Ka cilvēks var labi zīmēt, par to šejienieši daudz nebrīnās, bet ir ļoti pārsteigti, ka latviešu imigrants izvirzījies par sava apgabala meistaru.

Kāds Austrālijas latvietis raksta draugam Vācijā: „Pirmo algu apēdām (1. zīm.), trešajā mēnesī apģērbāmies (2.), pēc gada nopirkām motociklu (3.) un tagad, obligāto darba līgumu beidzot, sākam celt māju." (4.) G. Zilberta zīmējumi.

studē mākslu Melburnas kolledžā, katru sestdienu spēlē austrāliešu futbolu un dzīvo trūcīgā teltī, kur brīvajos brīžos centīgi zīmē.

Īsā laikā viņš jau pratis atrast ceļu saviem darbiem šejienes lielajos žurnālos — The Man, Adam, Quiz Monthly uc. Tāpat viņš ir garīgā žurnāla The Lutheran News pastāvīgs līdzstrādnieks. Ar saviem darbiem G. Zilberts izpelnījies ievērību arī austrāliešu izstādēs, kā to liecina starvienības labāko spēlētāju austrāliešu futbolā, kas eiropiešiem parasti svešs. Taču G. Zilberts nav palicis parādnieks, bet pilsētiņas 10 sieviešu basketbola vienībām savukārt māca spēlēt basketbolu pēc mūsu parauga.

Tā šis jaunais latvietis iemantojis Austrālijā popularitāti nevien sev, bet arī latviešiem vispār.

Kanbērā, augustā.

Arnolds Šmits

Arī vecajam ir sirds

VĒSTULE LATVIJAI NO SAV. VALSTĪM

Kā jau vecs Latvijas abonents, esmu lasījis daudz vēstuļu no Jaunās pasaules, nedomādams, ka arī pats reiz rakstīšu kādu. Un tomēr, — tagad tas jādara. Nav prātā rakstīt par cīņu ar čūskām un citiem kaitekļiem, ne arī par mūsu tautas dzīvā spēka saglabāšanu, bet gan — par saskari ar mūsu tautiešiem — vecajiem emigrantiem. Par to jau esam lasījuši un dzirdējuši daudz, tikai gandrīz vienmēr negatīvu: par viņu kroplo valodu, par dīvainajiem politiskajiem uzskatiem, par pilnīgu neiedziļināšanos mums tuvās un aktuālās problēmās. Varēja secināt — kā to bieži arī darīja — ka vecie emigranti tiešām ir mūsu tautas kokam atlūzis zars.

Nu tikos ar vienu šo „atlūzušo zaru Baltimorā. Tā ir Emīlija Gerasima kundze, dzimusi Rīgā, uz Sav. Valstīm izceļojusi 1922. g. pēc grūtību pilnām gaitām Krievijā. Šī dāma vada DP galvojumu sagādi un izvietošanu Merilenda štatā. UNRRAs un IRO darbinieku nevienmēr korekto un ļoti reti kad sirsnīgo izturēšanos piedzīvojušiem, mums grūti saprast, ka ir arī ļaudis, kas veic labdarības uzdevumus nevis kā ierēdņi, bet gan kā cilvēki ar īstu sirds siltumu un uzupurēšanos.

Kaut pašai E. Gerasimai vistuvāko piederīgo vidū ir ļoti smags slimnieks, mēs redzam viņu sniedzot padomus un kārtojot formalitātes mūsu provincē dzīvojošiem tautiešiem vai arī pavadot tos uz kliniku, ja kādam gadījies saslimt. Mēs vērojam viņu interesējamies par tautiešu apdrošināšanu slimības gadījumiem, kas nebūt nav viņas tiešs pienākums. Tāpat viņa rūpējas par mūsu jauniešu izglītības turpināšanu. Pie viņas var meklēt padomu un palīdzību kā svarīgos, tā arī sīkākos ikdienas jautājumos — viņa nenoraidīs neviena vai tas būtu „svaigs" jauniebraucējs vai arī jau „vecs amerikānis". Viņa jūtas atbildīga par visiem un var arī daudz palīdzēt — pat galvojumu sagādē, — jo tai plaša pazīšanās dažādās Baltimoras aprindās.

Un ja tai sakām, ka rūpējoties mūsu labā, viņa aizmirst sevi, savas personīgās likstas un grūtumus, tad atbilde ir „Bet tie taču mani tautieši!" Un dzirdot viņu skumstam par mūsu karavīriem un viņu neapskaužāmo likteni, šķiet, kā arī pati šī latviete kopā ar mums būtu pārdzīvojusi Latvijas ciešanu gadus.

Negribu rakstīt garu stāstu, — pietiks ar šo mazo ainu, un noslēgumā teikšu: cik cilvēku zem saules, tik raksturu. Un tā arī mūsu vecie emigranti katrs ir tāds, kāda viņa sirds, kādēļ nedrīkstam tos visus ietērpt vienveidīgā uniformā ar zīmotni: vecais emigrants.

Baltimorā, augusta beigās.

Dr. med. G. Mediņš

BOJĀ GĀJUŠI DP

Izceļoties ugunsgrēkam Filipa Garmenta sabiedrības uzņēmuma pagrabā, Torontā, liesmās gājuši bojā 6 strādnieki, kamēr 3 citi tik smagi apdeguši, ka viņu dzīvības ir briesmās. Izglābies tikai viens no uzņēmuma 10 strādniekiem, kuŗu vairums bijuši DP. Ugunsgrēkā nodarītie materiālie zaudējumi par 20.000 dolaru. Torontas pilsētas galva uzdevis izdarīt izmeklēšanu.

Z. Veisa likieru fabrikā. Čikagā, atrasts pakāries uzņēmuma īpašnieka brāļadēls 30 g. v. Aleksandrs Veiss. Arī viņš ir jaunieceļotājs un pašnāvību izdarījis nedziedināmas slimības mākts.

Cilvēki un koki spītē asimililācijai

Pavasaŗa vēsmas Jaunzēlandē — Sarkanie karogi satrauc prātus — Kādēļ imigranti nepieteic savus ienākumus — Latvieši būvējas un strīdas — Cilvēki, kas pelna lielu naudu

VĒSTULE LATVIJAI NO JAUNZĒLANDES

Aizjūras cilvēki un koki Jaunzēlandē viegli atšķiŗami no vietējiem. Pirmie ar savu valodu un izturēšanos, otrie ar kailajiem zariem ziemas periodā. Kad Eiropā sākas vasara, Jaunzēlandē klāt ziema ar stiprām nakts salnām, lietu un krusu. Tikai dažos apgabalos reti uzkrīt plāns sniegs, kas jau priekšpusdienas saulē nozūd. Dīvaini, ka daļa vietējo koku un krūmu arī ziemu rotājas krāšņos, smaržīgos ziedos, kamēr turpat blakus aizjūras koki jau rudenī nometuši lapas un stingrī ietur savu ziemas tradiciju. Arī še tie jūtas svešinieki, kaut arī kopš viņu pārstādīšanas jau aizgājuši daudzi gadu desmiti, — tāpat kā tie latvieši, kas Jaunzēlandē ieceļojuši pirms 20 gadiem un vēl arvien nav īsti ieauguši šejienes vidē.

Tagad pāri Jaunzēlandes laukiem un pilsētām jau virmo pavasaŗa elpa un, kaut arī dienvidu Alpus vēl klāj sniega kārta, kailie aizjūras koki jau raisa pumpurus. Gan naktīs vēl arvien pieturas singras salnas, bet dienu vilnas pulovers šķiet par biezu, un saulē seja jau iedeg dažās stundās. Dienvidu galvaspilsēta Kraistčerča līdz ar pavasaŗa iestāšanos iegājusi lielā un garā svētku laikā, kas ilgs veselu gadu. Vakaros, raugoties no Kašmēras kalna, visa pilsēta mirgo krāsainās ugunīs, un milzīgi aviācijas starmeši krusto gaisu, pie kam dažādu orķestŗu skaņas aizplūst apkārtējos kalnos. Kenterberijas apgabals svin savu 100 gadu jubileju.

Taču jau pirmajā dienā, kad atklāja lielo rūpniecības izstādi, preses degpunktā bija polēmika par izstādes ielas greznojumu. Visvairāk par to uztraucās imigranti, kas uz darbu iedami, vēroja daudzos strādniekus gaŗos mastos uzvelkam sarkanus karogus. Pēcpusdienā gan pa starpām vēl uzvilka arī baltus, dzeltenus un zilus, tad tomēr citkārt mierīgo jaunzēlandiešu prāti palika satraukti. Jau pēcpusdienas laikraksti atzīmēja iedzīvotāju sašutumu par sarkano karogu uzkāršanu, kas tik neapšaubāmi runājot par komūnismu, pret kuŗu drīzumā cīnās uz Koreju dosies ievērojams skaits Jaunzēlandes brīvprātīgo. Izstādes rīkotāji gan presē taisnojās, ka zināmās valsts karoga sarkanums esot tumšāks, un dekorējumam vispār neesot nekāda sakara ar komūnismu. Tā esot vienkārša sagadīšanās. Un tā sarkanie karogi turpina plivot Kenterberijas svinībās . . .

Zīmīgs starpgadījums notika amerikāņu filmas „Sarkanā Donava" pirmizrādē lielajā Majestic teātrī. Filmas starplaikā vietējie komūnisti izkaisīja zālē skrejlapas. Tās asi vērsās pret amerikāņiem, kas filmā nepareizi apgaismojuši krievu repatriācijas komisiju darbību Eiropā un parādījuši melīgu pretpadomju propagandu. Izrādes laikā zālē atradās arī vairāki imigranti — bijušie Vācijas DP, kuŗus daži jaunzēlandieši lūdza publiski apliecināt filmas patiesīgumu. Taču pēkšnais satraukums un starpbrīža īsums neļāva šo nodomu reālizēt.

Ik gadus maijā visiem strādājošiem jāiesniedz nodokļu departamentam pārskats par notecējušā gada ienākumiem, pēc kā tad uzliek ienākuma nodokli. No nodokļa atbrīvotas summas ir — ģimenes galvam 200 märc., sievai 100 märc. un katram bērnam 50 märc. Par pārējiem ienākumiem jāmaksā nodoklis 2 šil. 6 pens. no katras māciņas, kas pie lielākas izpeļņas iztaisa paprāvu summu. Ienākuma nodokļa nomaksa kārtojama pēc maksātāja ieskatiem, tikai — līdz galīgai samaksai nevienam nav iespējams izceļot. Pat īslaicīgai izbraukšanai ārpus zemes robežām nodokļu samaksas apliecinājums ir galvenais dokuments.

Pēdējā laikā Jaunzēlandes laikrakstos parādījušies raksti, ka vairāki emigranti izvairījušies iesniegt nodokļu deklarācijas. Protams, nevar būt runa par likuma nezināšanu, ko neattaisno nevienā valstī, bet še gan būs novilcināšanas taktika, kas var nākt par ļaunu jauno ieceļotāju prestižam. Daži gan rauga attainoties ar bailēm, jo nodokļu deklarācijas anketās esot jāuzdod ziņas, kas nedrīkstētu nākt komūnistu rokās.

Jau pagājis gads, kopš ar pirmo transportu ieradušies tautieši iesākuši savas darba gaitas Jaunzēlandē. Aiztecējušā laikā vairākas ģimenes iekrājušas zināmus ietaupījumus, un pēdējā laikā vērojama tieksme iegādāt gruntsgabalus. Zīmīgi, ka latvieši necenšas kandidēt uz tā saucamām valsts mājām, kuŗu iegūšanai kapitāla nevajag, bet toties pacietības, jo pēc pieprasījuma iesniegšanas līdz mājas piešķiršanai var paiet 3—5 gadi. Tādēļ mūsu tautieši nolēmuši paļauties pašu spēkiem, un daudzi jau iegādājušies gruntsgabalus. Maksa ir visai dažāda, bet, iegūstot savu zemes gabalu, jau paveŗas iespējas bankas aizņēmumam mājas celšanai. Protams — arī tad māju var saukt par savu tikai pēc vairāk gadiem.

Tā radušies divi tautiešu nogrupējumi. Tā daļa, kas stingri turas pie cerībām atgriezties dzimtenē un nedomā par nekustamu īpašumu, kritiski vēro otras puses tieksmi būvēties, kas bieži saistīta ar vēlēšanos palikt uz dzīvi jaunajā zemē. Nav šaubu, ka mums ir izredzes Latvijas atbrīvošanai, bet neviens nevar pateikt, kad tas notiks. Tādēļ nav nosodāmi tie centīgie, kas pratuši jau tikt pie sava nekustama īpašuma, kas vienmēr ir stabilāks kapitāls par bankās noguldīto naudu. Jau tagad apbūves gabalu un māju cenas rāda augošu tendenci. Vienalga, kāds būs katra latviešu materiālais stāvoklis varbūtējā atgriešanās dienā, redzēsim turīgus ļaudis, kas atgriezīsies, un tāpat daļu tautiešu, kas arī bez sava nama vai ietaupījumiem izvēlēsies palikt tepat.

Pazīstamā amerikāņu autoriepu firma Firestone savā modernajā fabrikā Kraistčerčā nodarbina ievērojamu skaitu ieceļotāju. Še pārsvarā latvieši, kuŗiem seko čehi un igauņi. Fabrikā nodarbinātie izpelna augstākās algas. Latvietis V. Bērziņš stāsta: „Pēc izvietošanas darbā sākumā strādāju lauksaimniecībā. Man ir ģimene un varējām iztikt it labi, jo pelnīju ap 7 märc. nedēļā. Taču sava mūža lielāko daļu esmu nodzīvojis pilsētā, kādēļ pārnācu uz šejieni un tagad saņemu 13—14 märc. nedēļā. Augsto izpeļņu rada akorda darbs un virsstundas sestdienās, kas tomēr neprasa sevišķu piepūli, jo uzņēmums ļoti moderns. Gan komplicēto mašīnu apkalpošana prasa iestrādāšanos, taču tas, kas pirmajās nedēļās likās neiespējams, tagad jau paveicams normālā gaitā."

Bez fiziskā darba strādniekiem fabrikas galvenā kantorī strādā arī latviešu ierēdņi. Tur viens no atbildīgajiem kalkulātoriem ir latvietis V. Lagzdiņš. Viņa atalgojums, protams, nav tik liels, jo par biroja darbu daudz nemaksā. „Taču arī es esmu apmierināts," stāsta Lagzdiņš. „Darba ir daudz un intensīvi jāstrādā, — aprēķini dažreiz ir tīri amerikāniski, bet nu jau visam tieku viegli pāri. Biju pirmais šajā fabrikā, bet tagad latviešu še daudz, jo visus vilina lielā izpeļņa. Kādā nodaļā var nopelnīt pat līdz 20 märc. nedēļā. Darbs gan tur pasmags un netīrs — pie gumijas iekrāsošanas. Vēl jāpiezīmē, ka mūsu tautietis V. Bērziņš izvirzījies par vienu no labākiem riepu būvētājiem visā uzņēmumā, pie kam — tikai pāris mēnešu laikā," nobeidz savu stāstu Lagzdiņš.

Kraistčerčā, augustā.

Vladimirs Ausiņš.

Prakses un studiju apstākļi Amerikā

Ziņas no dažādiem ASV štatiem vēsti, ka tur ieceļojušie akadēmiķi pamazām iekaro sev piemērotus darba un dzīves apstākļus. Brīvo profesiju darbiniekiem prakses apliecības izsniedz attiecīgā štata iestādes pēc vietējiem noteikumiem, kas dažādos štātos ir atšķirīgi. Pa lielākai daļai prakses tiesību iegūšana saistīta ar pārbaudījumiem. Visstingrākās prasības uzstāda Kalifornijas štats, kur pastāv darba aizlieguml pat no citiem štatiem iebraukušiem ārstiem, zobu- un veterinārārstiem. Grūtības jāpārvar arī pārējiem brīvo profesiju darbiniekiem, kas tur vēlas iegūt prakses tiesības. Daudz liberālāki ir vecie dienvidus štati. Vairākiem latviešu ārstiem tur jau atziti Latvijas Universitātes diplomi un pēc viena gada nostrādāšanas par praktikantiem slimnīcās (intership) viņiem atļauts likt attiecīgos štatos pārbaudījumus. Interna laikā praktikants saņem brīvu dzīvokli un vienu slimnīcā, bet alga ir par mazu, lai varētu uzturēt ģimeni. Izsmejošas ziņas par prakses tiesību iegūšanu noteikumiem var saņemt attiecīgā štata augstskolu sekretariātos. Bez universitātes diploma un prases apliecībām, bieži svariga arī arodapliecība (Certificate of Profesional Status), ko izsniedz IRO galvenā pārvalde Ženēvā.

Tāpat dažādās ASV universitātēs ir dažāda pieeja studentiem, kas grib turpināt dzimtenē vai Vācijā pārtrauktās studijas. Līdz šim pierādījies, ka vismazāk saudzē tie, kas studijās nav tikuši tālāk par pusi; iepriekš veikto pa lielākai daļai tiem akceptē. Dažās augstskolās iepriekš veikto ieskaita vienīgi pēc zināmu priekšmetu nobeigšanas, kur tad viņiem jāuzrāda sekmes un gatavība tālākām studiju gaitām. Bez fakultāšu izšķirības visiem studentiem pirmais semestris paiet, klausoties un liekot pārbaudījumus Amerikas vēsturē, valsts iekārtas mācībā, angļu valodas kompozicijas mācībā un sociloģijā.

Dažādos štatos dažādas prasības uzstāda arī studentiem, kas vēlas iegūt stipendijas. Piem., studentiem, kas ieceļojuši kā WSR stipendianti, gada beigās īsuzrāda caurmēra atzīme C, bet lai būtu tiesīgs pieprasīt pilnu stipendiju arī nākošajam gadam, jāiegūst caurmēra atzīme B. Sakarā ar valodu neprašanu un svešiem studiju apstākļiem ne visiem latviešu studentiem pagājušajā semestrī izdevās iegūt vajadzīgo atzīmi, kādēļ pilnu stipendiju, kādas paredzētas amerikāņu studentiem, nākošajā gadā tie neiegūs. Atzīmju vērtība ir sekojoša: A — 3 punkti, B — 2, C — 1, D — 0. E — nozīmē, ka priekšmets jākiausās un pārbaudījums jāliek nākošajā semestrī par jaunu.

Studiju gaita ASV atšķiras no Eiropas universitātēm ar obligātu lekciju apmeklēšanu un eksāmenēšanos noliktajā terminā. Izstrūkšana no lekcijām, tāpat kā neierašanās uz eksāmenu valstīta ar otrreizēju priekšmetu klausīšanos nākošajā semestrī. Tas pats attiecās arī uz praktiskiem darbiem un laborātorijām.

A. K.

Vecā kuteŗi pāri Atlantikam

123 cilvēku liela baltiešu un somu bēgļu grupa, vecā zviedŗu kuteŗi šķērsojot Atlantijas okeanu, ieradusies Betherstas ostā, Kanadā. Atbraucēju vidū 41 vīrietis, 39 sievietes un 43 bērni. Ceļojums no Gēteborgas. Zviedrijā ildzis 28 dienas. Sākumā bijis paredzēts doties uz Kvebeku, bet 4 dienu braucienā no turienes stiprs vējš piespiedis mainīt virzienu. 7 jūdzes no Betherstas kuteris sācis raidīt briesmu signālus un drīzi vien sagaidījis palīdzību.

Novārgušo bēgļu rīcībā vairs bijis tikai drusku sālītas gaļas, sviesta un milti. Četras dienas pirms Betherstas sasniegšanas kāda bēgle dzemdējusi meitiņu. Ārsts konstatējis, ka mātes un jaundzimušās dzīvība nav apdraudēta. Tūliņ uz kutera ieradies ārī mācītājs un jaundzimušo nokristījis. Ostas inspektors un citi ierēdņi kutera apskatē atraduši telpas priekšzīmīgi tīras un raksturojuši pasažierus kā simpatiskus ļaudis. Par spīti pārdzīvotajām grūtībām viņu veselības stāvoklis esot labs.

Tikko pilsētā izplatījusies vēsts par bēgļu ierašanos, atbraucējiem sākuši plūst pārtikas līdzekļi. Arī mātei un jaundzimušajai sagādāta speciāla pārtika un drānas. Vēlāk kuģis devies tālāk uz Kvebeku.

Uzmanību, lasītāj!

Dienvidamerikas latviešu kultūras arhīvs lūdz visus apgādus un tautiešus sūtīt tam latviešu grāmatas, laikrakstus, žurnālus, fotografiju un dokumentu materiālus par latviešu dzīvi dažādos laikmetos visās pasaules malās utt.

Arhīva mērķis ir saglabāt mūsu tautas gara kultūras materiālus nākotnei un Latvijai, un tas atrodas Latvijas sūtniecības pārraudzībā, darbodamies pēc sevišķa L. C. K. lēmuma. Materiālu ieguldītāji ar sevišķu norādījumu īpašuma tiesības var paturēt sev. Ja nekas nav norādīts, tad ieguldījumu atzīst par neatkarīgās Latvijas valsts īpašumu, un par to disponēs nākošā Latvijas valdība.

Bieži tas, ko jūs izceļojot aizmetat, mums trūkst. Ziedojiet pasta izdevumus šai lietai un adresējiet sūtījumus ierakstīti: Snr. J. Veiss, Consulado da Letonia (Arquivo), C. P. 6241, São Paulo, Brasil.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Grand Rapidas un apkārtnes latvieši nodibinājuši patstāvīgu ev. lut. draudzi, kuŗas dievkalpojumi notiek ik svētdienas — uz vietas vai apkārtējos centros. Par draudzes garīgās dzīves vadītājiem ievēlēti prāv. J. Ozols un māc. K. Hermanis. Draudzes valdes priekšsēdis L. Rozentāls, sekretārs E. Pētersons, kasieris A. Roziņš, locekļi J. Leimanis un K. Tālbergis. Archibīskaps prof. Dr. theol. T. Grīnbergs draudzei piesūtījis svētības un sekmju novēlējumu. Pie draudzes darbojas svētdienas skola ar 6 skolotājiem. Tāpat organizēti draudzes vakari ar lūgšanām un referātiem, kuŗiem seko pārrunas.

Vašingtonā nodibināta latviešu akadēmiskā kopa. Valdē ievēlēti M. Aboliņš, L. Jagare, A. Restbergs, A. Jagars un C. Bīlmanis. Kopas uzdevumi — turpināt latviešu akadēmiskās tradīcijas un vienot kopas locekļus zinātniskam, kultūras un pašpalīdzības darbam.

Čikagas izstādes programmā šogad piedalījās arī latvieši, reprezentējoties ēš balsu lielajam korim Ed. Ramata vadībā. Latviešu kluba priekšnieks J. Kaiņiņš, kas izstādē bija organizējis arī latviešu stendu, pirms katras dziesmas nolasīja tās tekstu angļu valodā. Izstādes prezidents Candlers, kas koncertu noklausījās pārraidījumā, ielūdza kori pie sevis, lai dzirdētu dziesmu atkārtojumu. Kopa dalībnieki bija Candlera viesi arī sekojošā teātŗa izrādē.

Bukskountijas latv. luterāņu dievkalpojums Telfordā bija pulcinājis ap 100 dalībnieku. Dievkalpojumu vadīja māc. J. Dzirnis. Pirms tā notika latviešu kopas sanāksme. Valdē ievēlēja līdzšinējos K. Igaiu un J. Neimani, bet no jauna — G. Celmiņu.

Pirmais latviešu jaunieceļotājs Nujorkā, kas iesaukts Sav. valstu armijā, ir 25 g. v. Juris Eiksnītis no Bronksas. Kopā ar tēvu, inž. K. Eiksnīti un māti viņš ieceļojis pagājušā gadā.

Halifaksā, Pensilvānijas štatā nodibināta DV nodaļa. Pagaidu valdē darbojas J. Bērziņš un R. Ābele. Nodaļa pilnvarota vākt ziedojumus. DV Misisipi nodaļai ieceltī pilnvarotie: māc. B. Rolle Klarksdales rajonam un G. Robežnieks Tenesijas štatam.

Tauta, kas celsies

VIESOS PIE UKRAIŅU TRIMDINIEKIEM MITENVALDĒ

Mazā, idiliskā Augšbavārijas pilsētiņa Mitenvalde, Austrijas pierobežā, vairāk gan pelnījusi Mitenbergas nosaukumu, jo mežu ieloks ap to apaudzis kalnu grēdu, kas ar savu eglājiem cauri izslējušos masīvu šķiet nomācam ielejas namus un viņu iedzīvotājus. Tālab skatiens labprātāk grib pacelties augšup, bet arī no sniegoto virsotņu aplūkošanas maz prieka: sejā sitas auksts lietus, nav platmales, kas pasargātu no tā, turklāt augstāko kalnu sirmās galvas apņem dūmāka — gluži kā skaugu valodas izcilākos cilvēkus. Taču nav jau arī šī raksta nolūks — apjūsmot dabu vai runāt par ļaužu netikumiem.

Ukraiņu mēnešraksta My i Swiat redakcija bija aicinājusi DP preses pārstāvjus uz Mitenvaldi, lai nostiprinātu jau nodibinātos savstarpējos sakarus un pavērtu viņiem ieskatu ukraiņu trimdinieku centienos un panākumos. Dažus kilometrus ārpus pilsētas vienotrai kaimiņos ir divi nometnes Vācijā parastajos kazarmju blokos, kas arī šķiet saplakuši apkārtējo kalnu varenās dimensijas ēnā. Šīs nometnes ir viens no ukraiņu trimdinieku centriem.

Pirmajā no tām — t. s. Jēgeru kazarmās — novietoti ap 1700 vācu saimniecībā pārgājušo bēgļu, turpat puse starp tiem ukraiņu. Tie komplektējas gandrīz no visu aiz dzelzs priekškara palikušo tautu pārstāvjiem, kuriem nav konkrētu izceļošanas izredžu. Gan necerēti galvojumi vai darba piedāvājumi ārzemēs vienam otram vēl paver vārtus uz caurlaides nometnēm, taču vairums jau saradojies ar palikšanas domu. Vairāki simti šejieniešu atraduši darbu nometnes apkaimē — administrācijā nodarbināti gandrīz tikai vācieši, — bet pārējie svārstās starp dzīvotprieku un depresiju, starp šaubām un cerību.

Nacionālo skolu še nav. Daļa bērnu gan apmeklē Mitenvaldes vācu skolas, bet to uzņemšanas kapacitāte ir niecīga, kādēļ vairumam nav pat šīs iespējas. Šinī sasāpējušajā jautājumā patlaban noris sarunas ar vācu izglītības un kulta ministrijām, un ir ceribas rast kādu atrisinājumu. Toties rosīga ir reliģiskā dzīve, un gandrīz katrai konfesijai nometnē ir savs dievnams. Vienā no blokiem IRO iekārtojusi veco ļaužu mītni. Nesen renovētā un, šķiet, arī rūpīgi koptā ēkas iekšiene ir gaišāka un tīkamāka par pārējām, un dāžādo tautību sirmgalvji, kas savu darba mūžu beiguši, tur vada mierīgas atpūtas dienas starptautisko organizāciju aizvējā.

Daudz straujāka un rosīgāka rit dzīve kaimiņu nometnē — Sapieru kazarmās — lai gan tur iedzīvotāju mazāk: 1200, kuru vidū ap 600 ukraiņu. Tie ir jau ceļa jūtīs, kālab arī gaišākas viņu sejas un mītnes, mundrāka un staltāka stāja, glītāki apģērbti, vairāk dzird dziesmu un jautru čalu. Ukraiņu grupas vadītājs ir lepns ar saviem ļaudīm. Nesen notikusi tautas skaitīšana nometnē paveikta 5 stundās, pie kam ukraiņi tajā ieradušies bez izņēmuma visi. Norīkojuma darbos lieki esot norīkojuma saraksti, un personīgās cītācijas — vajadzīgais strādātāju skaits sanākot tāpat, brīvprātīgi. Arī spodrībā ukraiņi nav skubināmi, ko liecina viņu personīgo un kopējo telpu izskats.

Ukraiņu grupas lepnums ir jūnijā pasāktais illustrētais mēnešraksts My i Swiat, kas kā formātā un techniskajā iekārtā, tā arī satura izvēlē darināts pēc Reader Digest parauga. Šis izdevums paguvis iemantot lasītāju simpatijas, un tā trešais numurs iznācis 5000 eksemplāros, ar to kļūdams jau patstāvīgs. Un droši tam var paredzēt vēl tālāku tirāža augšanu, nostājoties blakus citiem solīdiem ukraiņu preses izdevumiem, kādi ir Ukrainski Samostijnik, Ukrainski Wisti (iznāk 2 reizes nedēļā) un Christianskyj Holos (reizi nedēļā). Mēnešraksta My ir Swiat izdevējs un atbildīgais redaktors vai, labāk sakot, dvēsele ir bij. Czas redaktors M. Koļankovskis, ko cītīgi atbalsta viņa kundze. Žurnāls atspoguļo pasauli ukraiņu skatījumā, sniegdams politiskas aktuālitātes, daiļliterātūru un apskatus par tautiešu dzīvi svešumā. Sava vieta veltīta arī zinātnei, mākslai, sportam uc. nozarēm, kā arī laika kavēkļa un humora lappusēm.

Še blakus cienīgi jāatzīmē, ka My i Swiat saliek turpat nometnē iekārtotā saliktuvē, kas ir retums, lai neteiktu — vienīgā visā Vācijas trimdā. Sagādāti nevien burti pietiekošā vairumā un dažādībā, bet arī pārējie saliktuvei nepieciešamie materiāli un piederumi. Še pašu saliktās un aplauztās lappušu formas nosūta uz Nirnbergu, kur mēnešrakstu iespiež, lai pēc tam tās ceļotu atpakaļ uz Mitenvaldes saliktuvi. Tiešām jāapbrīno šā pasākuma iniciātoru un atbalstītāju uzņēmība, jo saliktuves iekārtošanā ieguldīts daudz pūļu un līdzekļu.

Taču visvairāk DP preses pārstāvjus iepriecināja ukraiņu mākslas amatniecības izstāde Mitenvaldes Pasta Viesnīcas zālē. Gaumīgi dekorētajā un izkārtotajā skatē, kurai eksponāti bija bagātīgi savākti abu vietējo nometņu tautiešu vidū, acis priecināja krāsās un ornamentikā īpatnējie ukraiņu roku darinājumi — audumi, izšuvumi, kokgriezumi, metalla izstrādājumi un keramika, ko simpatiski papildināja ukraiņu skulptora M. Čereševska izstādītie darbi. Vērojot izstādītos eksponātus, redzam ilgos gadsimtos no paaudzes uz paaudzi saglabātu nacionālā gara izpausmi, ko līdzi tautas tikumiem šie ļaudis nav pazaudējuši arī svešumā. Ja arī ne krāsās, rakstos un veidā, taču vienā ziņā šiem darinājumiem ir kas kopējs ar mūsējiem: tā ir mīlestība, kādā tie glabāti un izstrādāti, tas ir čaklais, rūpīgais un šavā sīkumā milzīgais darbs, kas, modernās technikas laikmeta acīm raugoties, sen vairs neatmaksājas. Un tomēr, — izstādē netrūka apmeklētāju, ne pircēju ne vien no pašu bēgļu, bet arī vācu, amerikāņu un pat angļu vidus. Izstādes rīkotāja — ukraiņu dāmu komiteja ar Račinska un Stepanjanes kundzēm priekšgalā — var būt pilnīgi apmierinātas ar panākumiem.

Atstājot skates telpu, kur bez ukraiņu nacionālajām krāsām dekoratīvi greznojas arī Ukrainas atbrīvošanas cīņu veterānu pulka karogs, paliek pārliecība, ka šī gaišā, simpatiskā un dziļi nacionālā tauta reiz ieņems visai cienījamu vietu citu brīvo slāvu tautu saimē, jo tie kalni, kas patlaban met baigu ēnu pār mums visiem, — nav mūžīgi.

V. Lesiņš

CITĀTI UN SECINĀJUMI

(Ārējai informācijai)

Komūnistu pasaules iekarošanas plāns jau sen labi pārdomāts, daudzreiz koriģēts, praksē pārbaudīts un tad apstiprināts kā nemaldīga dogma. Sazvērnieku darbā nekas nav nejaušība vai sagadīšanās, nav nekāda kompromisa, nekādas atkāpšanās.

„Kad zinātniskā sociālisma idejas par Krievijas strādnieku vēsturisko lomu plaši izplatīsies un radīsies stipras strādnieku organizācijas, tad krievu strādnieks pacelsies visiem priekšgalā, gāzīs absolūtismu un vadīs krievu proletāriātu kopā ar visu valstu proletāriātu pa tiešu atklātās cīņas ceļu pretim komūnistiskās pasaules revolūcijai."

W. I. Ļeņins 1902. g. brošūrā „Ko darīt?"

Tātad 1952. g. komūnisti varēs svinēt savas bauslības 50 gadu jubileju. Tanī pašā brošūrā Ļeņins tālāk saka:

„Vēsture mums uzstādījusi uzdevumu sagraut visus pretestības cietokšņus ne tikai Eiropā un Āzijā vien. Tas Krievijas strādnieku nostādīs vispasaules prolerāriāta avangardā..."

„Laupi salaupīto", — Ļeņina sauklis 1917. g.

1919. g. martā Maskavā sanāca 30 valstu komūnistu kongress Ļeņina vadībā un tur nolēma radīt kominternu — trešo komūnistisko internacionāli, kas izdeva manifestu tūlīt uzsākt izšķirīgo cīņu par proletāriāta diktatūru, par padomju uzvaru visās zemēs, visā pasaulē.

Tas bija vecais bauslis jaunā izdevumā. Nekas šā bauļa būtībā nav grozījies arī šodien, tikai 1943. g. blēdīgi likvidētais kominterns šodien saucas kominforms.

„Kad biedrs Ļeņins no mums šķīrās, viņš novēlēja Padomju savienību paplašināt. Mēs zvēram tev, biedri Ļeņin, ka mēs šo tavu bausli godam izpildīsim."

„Kad biedrs Ļeņins no mums šķīrās, viņš novēlēja mums palikt uzticīgiem kominterna principiem. Mēs zvēram tev, biedri Ļeņin, ka mēs nesaudzēsim savu dzīvību, lai nostiprinātu un paplašinātu visas pasaules darbaļaužu savienību — komūnistisko internacionāli."

Staļina zvērests 2. padomju kongresā 1924. g.

„Komūnistiskā internacionāle — kominterns — vienota pasaules komūnistiskā partija, pasaules proletāriāta vadonis un organizētājs... cīnas par proletāriāta pasaules diktatūras nodibināšanu, par Vispasaules sociālistisko padomju republiku savienības radīšanu. No savas dibināšanas līdz 1935. g. kominternai bijuši septiņi vispasaules kongresi, visi Maskavā..."

Lielā padomju enciklopēdija, 1938. g. izdevums, 33. sējums 7141 lp.

„Sociālisma uzvara vienā zemē nav uzdevums pati par sevi. Krievijas revolūciju nevar uzskatīt par atbalstu un līdzekli varas pārņemšanai visās zemēs, tā ir sākums un priekšnoteikums komūnistu vispasaules revolūcijai..."

J. V. Staļins grāmatā „Ceļš uz Oktobri".

„Mēs dzīvojam laikmetā, kur visi ceļi ved uz komūnismu. Zem Ļeņina karogiem, Staļina vadībā — uz priekšu līdz komūnisma uzvarai v i s ā pasaulē!.."

V. M. Molotovs 1947. g.

„Proletāriāts aicināts stāties visu progresīvo spēku priekšgalā un pārveidot p a s a u l i uz jauniem, komūnistiskiem pamatiem..."

Pravda 1949. g. 19. jūlijā.

„Jaunā pasaule izplešas no Tālajiem austrumiem gandrīz līdz mūsu valsts robežām. Nākotne pieder komūnistu partijai, kas ar pilnām tiesībām aicināta vadīt visas cilvēces sabiedrības atjaunošanu."

Togliati 1949. g.

„Mums vajaga iet ceļu, kuru gājuši k r i e v i... Nav iespējams nostiprināt mūsu uzvaru bez internacionālo revolūcionāro spēku atbalsta."

Maotsetungs 1949. g.

„Padomju savienības g a l a m ē r ķ i s ir Vispasaules padomju savienība. Šis mērķis atkārtoti atgādināts visiem atbildīgiem boļševiku valstsvīriem, un Staļins vairākkārt norādījis, ka proletāriāta diktatūra piemērojama visām zemēm. Rietumu pasaule vēl maz izprot šos padomju nolūkus. Bet Padomju savienība tajā pašā laikā bruņojas tik ātri, cik vien politbirojs var piespiest darbā un izdzīt jau tā nelaimīgo tautu."

Plkv. Tokajevs, izbēgušais padomju virsnieks 1950. g.

Šiem citātiem varētu vēl pievienot tāda paša satura deklarācijas, ko izteikuši citu zemju vadošie komūnisti: Dimitrovs, Paupere, Gotvalds, Rakoši, Torezs, Dikls, Pīks, Dolorosa, Ibaruri uc. Bet pietiek.

Mēs jautājam tiem, kas taisās runāt ar Staļinu par diferenču izlīdzināšanu un pasaules mieru, kas domā, ka Apvienotās nācijās pie viena galda ir iespējams sēdēt un diskusēt brīvu tautu pārstāvjiem kopā ar vispasaules sazvērniekiem: vai Ļeņina bauši, Staļina zvērasts un kominterna resp. kominforma tēzes beidzot neatvērs acis un vai beidzot nesaskatīs, ko un kā šī noziedzīgā sazvērestība gatavo visai pasaulei un katram atsevišķi?

Nav nekādu nacionālu komūnistu. Nav nekādas lokālas komūnistu partijas. Nevar būt un nebūs nekādas diferenču saskaņošanas, nebūs arī miera.

Ir tikai kāds 50 gadus vecs bauslis, kāda sātana reliģija, ar zināmu plānu — vispasaules revolūcija un vispasaules padomju savienība, ir zvērēts to piepildīt. No Smoļnija aizmūriem aizdedzinātais pasaules ugunsgrēks tagad aptver jau zemes lodes piekto daļu un tieši apdraud visu pasauli. Tas nozīmē brīvās cilvēces nivelēšanu, kultūras degradāciju, kristietības iznīcināšanu, atsevišķa cilvēka verdzību, badu un noiešanu lopu stāvoklī. Viņi tur zina, ko viņi grib, un to arī pateikuši. Katrs līdzeklis — meli, terrors, bruņošanās, baiļu briesmas, denunciācija, patiesības apgriešana otrādi, — viss ir labs, viss ir derīgs, viss attaisnojams, ja tikai tas ved uz Vispasaules padomju savienību, mūsu valodā — verdzību un badu.

Andrējs Iksens

Amerikāņi pastiprina svešvalodu studēšanu

Vašingtona (fm). — „Apgalvots, ka amerikāņi pieder pie sliktākajiem valodniekiem pasaulē," izteicās Džordžtaunas universitātes valodu institūta direktors. Nepietiekama valodu prašana esot svarīgs trūkums amerikāņu sagatavošanā diplomātiskiem un citiem uzdevumiem ārzemēs. To cenšas novērst pirms gada nodibinātais institūts, kas lieto vismodernākās mācības metodes un valodu studentiem liek pamatīgi iepazīties ar visu attiecīgās tautas vēsturi un kultūru. Studenti atsevišķās kabīnēs, lasot svešvalodu tekstus, reizē var tos telefonā noklausīties pareizā izrunā. Tāpat studenti mikrofonā ierunā savas atbildes uz jautājumiem. Patlaban institūtā māca 18 valodas, to vidū serbu, kroātu, ķīniešu, japāņu, arabu un sanskrita.

Ar karoti aiz zābaka stulma un Staļina vārdu uz lūpām

IVANA IVANOVIČA IVANOVA GAITAS PADOMJU ARMIJĀ — GULAŠS, MACHORKA, ISAIS KURSS, ĻEŅINA BILDE UN — DISCIPLĪNA

Jau kopš Napoleona laikiem krievu armijas stiprums bijis vienkāršo kareivju masā. Bet tieši turpat slēpjas arī tās bīstamākais vājums. Šos abus faktus rietumu militārie lietpratēji no jauna atceras it sevišķi šobrīd, — laikā, kas atkal mudina pētīt padomju bruņotos spēkus, viņu stiprumu un vājās puses. Visa milzīgā padomju armija uzbūvēta un turas uz miljoniem vienkāršo Ivanu. Palūkosimies, kādos apstākļos norit šī Ivana kareivja gaitas no iesaukšanas brīža un kādiem līdzekļiem no viņa iztaisa mums visiem pazīstamo krievu zaldātu.

Šo pašu septembri Ivans Ivanovičs Ivanovs kopā ar 749.999 citiem 19 gadu veciem padomju valsts pilsoņiem saņems paziņojumu ierasties iesaukšanas komisijā, ņemot līdzi kārtu tīras veļas un karoti. Ivans par to nebūs pārsteigts, jo dienestam viņš reģistrēts kopš 17. mūža gada un jau guvis priekšmilitāru apmācību Dosarmā vai citā masu organizācijā. Kas jādara — jādara.

Atstādams darbu, no kura pats pēc savas gribas nekādā gadījumā nebūtu varējis aiziet, Ivans saņem divu nedēļu „polučku" uz rokas un tūlīt visu naudu vienā pūtienā nodzer vodkā, lai nākamajā rītā ar durnu galvu ierastos komisijā un kļūtu par „rjadovoj"; agrākais tituls sarkanarmietis atcelts jau kopš 1946. g., kad sarkanarmiju pārdēvēja par padomju armiju. Ivanu nosūta uz pirti, kur viņš atžilbst galīgi un ar mašīnu nogriež viņam matus. Novalkātā zaļā blūze un bikses, ko viņam izsniedz no mantnīcas, Ivanam liekas itin labas; faktiski tās ir arī labākas par privātajā dzīvē valkātajām. Ja Ivans labi mācīsies īso kursu un citādi būs labs karavīrs, viņu varbūt paaugstinās, un tad viņš dabūs labākas drēbes. Padomju armija nav, piemēram, amerikāņu armija, kur vienkāršais kareivis un ģenerālis valkā tās pašas kvalitātes ikdienas tērpu. Zeķu Ivanam nevajag, jo auti ir diezgan labi, lai tos iemauktu strupajos stulmeņos. Aizbāzis karoti aiz labā zābaka stulma, Ivans Ivanovičs Ivanovs ir gatavs jaunkareivis. Arī kabatas lakata viņam nav, un nevajag.

Tagad Ivans nonāk padomju armijas NN vienībā, kaut kur „plašajā dzimtenē". Ģimenei viņš nedrīkst ziņot, kas tā par vienību un kur atrodas. Turpmākās 730 dienas Ivanam ir puslīdz vienādas, tikai ar sīkām pārmaiņām. Puksten 6 rītā, bet vasarā jau pussešos taure viņu pamodina, un Ivans, kopā ar 80 istabas biedriem, lec kājās. Dzeltenais palags, uz kuŗa viņš guļ, un arī pārpildītā baraka tomēr ir augstāks standarts nekā mājās pierastais. Barakas pat liekas plašas, ja tās salīdzina ar pāris kvadrātmetriem istabā, kur Ivans dzīvoja Maskavā.

Stundas ceturksni novingrojis un obligāti noskuvis bārdu (privātajā dzīvē viņš skuvās tikai divas reizes nedēļā), Ivans sēžas pie putras bļodas, kuŗai blakus sešas šķēles rupjmaizes. Baltmaizi viņš redz tikai četrās svētku dienās gadā, vai arī

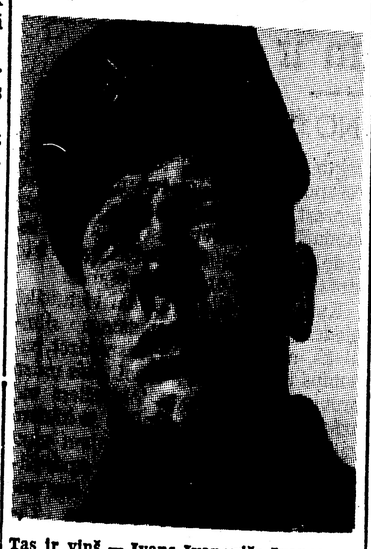

Tas ir viņš — Ivans Ivanovičs Ivanovs — viens no miljoniem mums tik labi pazīstamo „vaņku".

tādās reizēs, kad virsnieku klubs atsūta savus pārpalikumus. Noskalojis brokastis ar tēju — kafija Ivanam gandrīz nepazīstama —, viņš notīra savu karoti un atkal aizbāž aiz stulma. Seko mācības no pl. 7—11 un pēcpusdienā no 12—16. Mācības, protams, nav nekāda smiekla lieta, jo padomju armijā tāpat lielā cieņā ir vecā Suvorova sauklis: Smagi mācību laukumā — viegli kaujas laukā.

Ivana apmācības ir tā pārsātinātas ar politiku, kā nevienā citā armijā pasaulē. 16 stundu nedēļā viņš mācās Staļina konstitūciju, Staļina runas, partijas vēstures īso kursu un padomju armijas vēsturi. Ja Ivans nebūtu krievs, bet, piemēram, čuvašs, klāt nāktu vēl krievu valodas mācība. Pusdienas pl. 11 ir vienmuļas, bet pietiekami spēcīgas un labākas nekā civīlajā dzīvē vai armijā pēdējā kara laikā. Pusdienās ir vira ar maizi, ko Ivans dabū vienu kilogramu dienā, atkal „kaša" ar gulašu, vai gaļa ar kartupeļiem un beigās svaigu vai žāvētu augļu kompots. Pusdienas noslēdz kārtīgs machorkas dūms. Deva — kilograms nedēļā. Uztīšanai Ivans un viņa biedri visvairāk iecienījuši armijas avizi Krasnaja Zvezda. Pravdas un citu avīžu papīrs, tā viņi sūdzas, esot par biezu un smirdot.

Pulksten 6 vakarā, apdarījis mājas darbus, paklausījies oficiālo radio, palasījis cenzētos žurnālus vai paspēlējis domino vai šachu, Ivans iekož palaunadzi — neizbēgamo putru ar gulašu vai arī viru ar tēju. Pēc tam nu Ivanam sākas viņa „ličnoje vremja". Viņš var aplāpīt savu uniformu, uzrakstīt vēstules, kuŗas nosūta par brīvu, reiz nedēļā aiziet uz padomju (ne jau ārzemju) filmu, pačīkstināt ermoņikas un uzraut pa „častuškai". Jebšu arī Ivanam jāpiedalās tā sauktajās „brīvprātīgajās talkās". Tā kā viņš nav virsnieks, tad Ivanam nav atļauts pirkt stipro krievu alu. Bet vodku viņš nevar nopirkt, un dabū to tikai svētkos vai kara laikā pirms kaujām.

„Izejamā diena" ir labā diena. Taure gan Ivanu pieceļ kā parasti, bet viņš saņem drusku labāku pārtiku, aiziet uz pirti, pārmaina veļu un tad ar biedriem saspēlē futbolu vai citādi pasporto. Ja laimējas, Ivans var dabūt atvaļinājumu uz pilsētu. Ja viņam gadījies nokļūt okupācijas armijā, tad, protams, uz tādiem priekiem nav ko cerēt, un Ivana dzīve norit stingrā izolācijā, lai viņš neinficētos ar kādām nelāga svešām idejām. Ticis uz pilsētu, Ivans var sarunāt uz ielas kādu meitieti un aiziet uz parku. Tas ir — ja Ivanam gadās brīvi 10 rubļi. Tā kā piesardzīgiem blakus izdevumiem nav ne naudas, ne praktiska iespēja tādus taisīt, tad Ivans pārnāk nobažījies, jo klizmas gadījumā viņam draud trīs mēneši līdz vienam gadam.

Disciplīna, pēc veida *diezgan prūsiska*, nosaka visas Ivana gaitas un tur viņu grožos. Tā liekas stingrā pat sīkstajam un rūdītajam Ivanām, kuŗa senčos paklausība iedīdīta jau kopš 500 gadiem. Turklāt disciplīna kopš pēdējā kara kļuvusi vēl stingrāka, un tas arī ir viens no galveniem iemesliem, kādēļ padomju kareivis rietumos kādreiz „piesit pēdu". Divas stundas patvaļīgā prombūtnē var maksāt 10 gadu cietuma, bet priekšnieka nesveicināšana — piecas dienas pie kartupeļu mizošanas. Pulka komandieris Ivanam tagad vairs nav „tovariščs", bet „tovariščs polkovņiks". Ivans nekad nesaka vienkārši „da", bet „tak točno", nesaka „net", bet „nikak net". Kādreiz likvidētā sveicināšana atkal celta godā, un Ivanam „jāatmet" ne vien virsniekiem, bet arī instruktoriem. Pārvērtībām padomju armijā raksturīga pieaugošā kastu sistēma. Izlases vienības, kā Pēteŗa Lielā laikā, sauc par gvardiem; tālo bumbvežu piloti zibina zobenus; milzīgi pieaugusi starpība starp kareivja Ivana un augstāko priekšnieku algām. Ivans saņem 350—400 rubļu gadā, seržants 4,3 reizes vairāk, kapteinis 24,3 reizes, bet „tovariščs maršals" pat 114,3 reizes vairāk. Turpretim amerikāņu seržants saņem tikai 1,8 reizes vairāk par vienkāršu kareivi, kapteiņa alga ir 3,8 reizes, bet armijas ģenerāļa alga 15,2 reizes lielāka.

Kamēr „lielā tēvijas kaŗa" laikā sauklis bija tāds, ka Ivans cīnās vispirmā kārtā par lielo Māti Krieviju un mazāk par komūnismu, tad pašreiz armija cenšas cieši apvienot patriotismu ar politisko ideoloģiju. Pēc krievu-somu kaŗa neveiksmes uz laiku likvidētā politisko komisāru — „politruku" sistēma ne vien atjaunota, bet vēl pastiprināta. Katram pulkam ir sava partijas organizācija, kuŗas biedri arī tiek labākajos amatos, saņem visātrāk paaugstinājumus un apbalvojumus. Vienalga, vai Ivans to gribētu vai nē, viņš ne brīdi nevar aizmirst Staļinu, partiju un komūnismu, pat savā brīvajā laikā nē. Ieejot vienības atpūtas telpā, viņam pretī rēgojas Ļeņina stūrītis, „tautu tēva" ģīmetnes utt. Arī dzīvojamā istabā Ivans neskata vis pie sienām saspraustas, teiksim, kādas padomju „pin up" gerlas, bet viņam jāapmierinās ar saviem paša „pin up" bojiem — Ļeņinu un Staļinu.

Nākamajā rakstā sniegsim dažu amerikāņu un angļu militāro lietpratēju vērtējumus par miljonu Ivanu armijas stiprajām un vājajām pusēm, un kā tās kaŗa gadījumā izmantot. (md)

PA

Vacijā varēs aptu

Pilnīgs mēness aptumsums nak no 25. uz 26. septembri būs redzam Eiropā, Afrikā, Dienvidrietumāzij Atlantijas okeanā, Amerikā un Kl sā okeāna austrumos. Mēness a tumsums novērojams vienā un ta pašā laikā no visiem zemes loc punktiem, kur aptumsuma brīdī m ness atrodas virs horizonta, Eiro un Āfrikā tātad rīta stundās, k Amerikā vēl nav pusnakts. Mēne aptumsums var notikt tikai tad, k mēness un saule ir pretējās debe pusēs, tātad pilnajā mēness fazē. A zemes, uz pretējo pusi nekā saule izveidojas pilnēnas un pusēnas koni Pilnēnas konā tiešie saules stari ne maz neiekļūst, pusēnas konā katr vietā tie ienāk tikai no zināmas sau les virsas daļas, pie kam virzienā u pilnēnas pusi ieplūstošās gaisma daudzums mazinās. Tukšā telpā ēn nav redzama. Ēna parādās tikai tur kur tā krīt uz kādu redzamu ķermeni, mūsu gadījumā uz saules apspīdēto mēnesi. Kad mēness ieiet pusēnā, tā spožuma samazināšanās gandrīz nav manāma, tikai pilnēnas konā tuvumā mēness pamazām kļūst tumšāks un, tanī iegrimis, pilnīgi satumst. Zemes pilnēnas caurmērs mēness attālumā ir 3 reizes lielāks par mēness caurmēru, tā kā mēness pietiekami dziļi iegrimis zemes ēnā top pilnīgi aptumšots. Mēness, 1 reizes gadā apiedams ap zemi, iet 1 reizes ātrāk pa savu ceļu, nekā zemes ēna.

Pēc Viduseiropas laika mēness sāk ieiet zemes pilnēnā 26. septembrī pl 3 un 32 min.; pilna aptumsuma vidu ir pl. 5 un 17 min. un mēness būs izgājis no pilnēnas pl. 7 un 2 min Pilnīgs aptumsums, kamēr visu mē nesi sedz zemes pilnēna, ilgst no p 4 un 54 min. līdz pl. 5 un 40 min (trīs ceturtdaļstundas). Mēness rie Minchenē pl. 6 un 13 min., Āchenā pl. 6 un 35 min. Pilna aptumsuma pēdējā faze Eiropā tādēļ novērojama tikai pašos *rietumos — Anglijā, Spānijā un Portugalē. Eiropā vairāk uz*

Guntis Nātre

Laikmeta upe

Drūma no upes kāpj migla.
Krēslo pamale rēna.
Nīcības atvariem žigla
Pārlido ēna.

Laikmeta upe veļ lejā
Dvēseles dzīvībām rautas.
Liela tā bīstamā dejā
Iesaista tautas.

Klusē laiks nojautās vāri.
Krāces baigumu cilā.
Puspelēks dzenis kaļ kāri
Aizmūža silā.

Naktī gar upmalu klīstu —
Diena smok urnā melnā.
Nevarīgs puteklis vīstu
Likteņa delnā.

Upe! Kur taisnība mana?
— Atbalss spocīga baida —
Žēli no dzelmes zvans zvana
Vēl jā — pa — gaida . . .

VAI TU ZINI, KA . . .

. . . ar katru vārdu, ko izrunā cilvēka mute, tiek nodarbināti ne mazāk kā 72 dažādi muskuļi.

. . . dusmās darbību ķermenī pārtrauc zināmi dziedzeri, kuŗu radīto vielu iztrūkumam ilgākā laikā seko matu izkrišana, ādas „savīšana" un grumbas. Reizē ķermenī tiek ražots arī mazāk krāsvielu, no kā sejas āda kļūst pelēka un mati sirmi. Tātad taisnība teicienam, ka dusmas kaitē skaistumam.

. . . pieauguša cilvēka āda sver 8—12 kg.

. . . bišu medus ir tīrākais no visām barības vielām. Tā cukura saturs ir tik liels, ka baktērijas medū nespēj dzīvot ilgāk par divi stundām.

. . . no mutes tiek pazīstas 96,7 proc. visu baktēriju, ja agrā rītā apēd vienu ābolu. Parastā zobu tīrīšana no mutes dobuma turpretim likvidē tikai 64,3 proc. mikrobu.

. . . visātrāk augošais augs ir indiešu kasuarīns, kas 10 gados sasniedz caurmērā 30 m augstumu.

. . . debesu resp. atmosfairas krāsa ir bāli zila 8.500 m augstumā, tumši zila 11.000 m, tumši violeta 13.000 un melna 22.000 m augstumā.

. . . cilvēka balss dzirdamības tālums nav atkarīgs tikai no balss organa stipruma vien: sieviešu balsis lielākā attālumā dzirdamas daudz labāk nekā vīriešu. Balss sniedzamībai svarīgs ir arī gaisa blīvums un klimāts. Kāds pētnieks stāsta, ka polārā apgabalā viņi ar savu biedru varējuši labi sarunāties vēl no divi kilometru attāluma.

. . . cilvēka kauli daudzējādā ziņā ir īsts dabas meistarsasniegums. Tajos apvienota liela izturība ar ievērojamu elastību un samērā niecīgu svaru. Sevišķi pretestības spējīgi ir galvaskausa kauli, kas aizsargā smadzenes. Pieauguša cilvēka galvaskausu var iespiest par pusotra centimetra, to nepārlaužot. No cilvēka kaula izgriezts gabaliņš, kuŗa apmēri ir tikai 1 kvadrātmilimetru, var izturēt 17 kg svaru, kamēr tikpat liels cieta koka gabals nespēj ne pusi no tā.

stulma lūpām

U ARMIJĀ — GU. E UN — DISCIPLĪNA

bijis vienkāršo ka- s vājums. Šos abus seviški šobrīd, — viņu stiprumu un turas uz miljoniem Ivana kareivja gai- iztaisa mums vi-

ētu augļu kompots. dz kārtīgs machorkas — kilograms nedēļā. un viņa biedri vis- šī armijas avizi Kras- ravdas un citu avīžu ūdzas, esot par biezu

karā, apdarījis mājas ījies oficiālo radio, os žurnālus vai pa- vai šachu, Ivans ie- — neizbēgamo putru rī viru ar tēju. Pēc sākas viņa „ličnoje var aplāpīt savu uni- vēstules, kuŗas no- reiz nedēļā aiziet uz ārzemju) filmu, pa- ikas un uzraut pa ebšu arī Ivanam jā- ttajās „brīvprātīgajās viņš nav virsnieks, atļauts pirkt stipro t vodku viņš nevar ū to tikai svētkos vai s kaujām.

a" ir labā diena. u pieceļ kā parasti, drusku labāku pār- pirti, pārmaina veļu riem saspēlē futbolu porto. Ja laimējas, atvaļinājumu uz pil- gadījies nokļūt oku- tad, protams, uz tā- nav ko cerēt, un rit stingrā izolācijā, os ar kādām nelāga Ticis uz pilsētu, t uz lelas kādu mei- parku. Tas ir — ja rīvi 10 rubļi. Tā kā lakus izdevumiem e praktiska iespēja Ivans pārnāk no- as gadījumā viņam i līdz vienam ga-

ida diezgan prūsis- Ivana gaitas un tur liekas stingra pat tajam Ivanam, ku- sība iedīdīta jau Turklāt disciplīna kļuvusi vēl sting- ir viens no galve- kādēļ padomju ka- idreiz „piesit pēdu". atvaļīgā prombūtnē gadu cietuma, bet icināšana — piecas eļu mizošanas. Pul- vanam tagad vairs bet „tovariščs pol- ekad nesaka vien- tak točno", nesaka ņet". Kādreiz lik- na atkal celta go- jāatmet" ne vien arī instruktoriem. omju armijā rak- kastu sistēma. Iz- Pēteŗa Lielā lai- rdiem; tālo bumb- zobenus; milzīgi pa starp kareivja o priekšnieku al- m 350—400 rubļu reizes vairāk, kap- bet „tovariščs mar- zes vairāk. Turpre- eržants saņem tikai par vienkāršu ka- ga ir 3,8 reizes, bet alga 15,2 reizes lie-

vijas kaŗa" laikā ka Ivans cīnās vis- lielo Māti Krieviju mūnismu, tad paš- s cieši apvienot pa- isko ideoloģiju. Pēc neveiksmes uz lai- itisko komisāru — ma ne vien atjau- stiprināta. Katram artijas organizācija, iek labākajos ama- āk paaugstinājumus s. Vienalga, vai vai nē, viņš ne brīdi Staļinu, partiju un savā brīvajā laikā as atpūtas telpā, vi- s Ļeņina stūrītis, etnes utt. Arī dzī- ns neskata vis pie as, teiksim, kādas gerlas, bet viņam saviem paša „pin ņinu un Staļinu. ā sniegsim dažu ļu militāro lietpra- ar miljonu Ivanu un vājajām pu- aŗa gadījumā iz-

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Vacijā varēs redzēt mēness aptumsumu

Pilnīgs mēness aptumsums naktī no 25. uz 26. septembri būs redzams Eiropā, Afrikā, Dienvidrietumāzijā, Atlantijas okeanā, Amerikā un Klusā okeāna austrumos. Mēness aptumsums novērojams vienā un tanī pašā laikā no visiem zemes lodes punktiem, kur aptumsuma brīdī mēness atrodas virs horizonta, Eiropā un Āfrikā tātad rīta stundās, kad Amerikā vēl nav pusnakts. Mēness aptumsums var notikt tikai tad, kad mēness un saule ir pretējās debess *pusēs*, tātad pilnajā mēness fazē. Aiz *zemes*, uz pretējo pusi nekā saule, *izveidojas* pilnēnas un pusēnas koni. Pilnēnas konā tiešie saules stari nemaz neiekļūst, pusēnas konā katrā vietā tie ienāk tikai no zināmas saules virsas daļas, pie kam virzienā uz pilnēnas pusi ieplūstošās gaismas daudzums mazinās. Tukšā telpā ēna nav redzama. Ēna parādās tikai tur, kur tā krīt uz kādu redzamu ķermeni, mūsu gadījumā uz saules apspīdēto mēnesi. Kad mēness ieiet pusēnā, tā spožuma samazināšanās gandrīz nav manāma, tikai pilnēnas kona tuvumā mēness pamazām kļūst tumšāks un, tanī iegrimis, pilnīgi satumst. Zemes pilnēnas caurmērs mēness attālumā ir 3 reizes lielāks par mēness caurmēru, tā kā mēness, pietiekami dziļi iegrimis zemes ēnā, top pilnīgi aptumšots. Mēness, 13 reizes gadā apiedams ap zemi, iet 13 reizes ātrāk pa savu ceļu, nekā zemes ēna.

Pēc Viduseiropas laika mēness sāk ieiet zemes pilnēnā 26. septembrī pl. 3 un 32 min.; pilna aptumsuma vidus ir pl. 5 un 17 min. un mēness būs izgājis no pilnēnas pl. 7 un 2 min. Pilnīgs aptumsums, kamēr visu mēnesi sedz zemes pilnēna, ilgst no pl. 4 un 54 min. līdz pl. 5 un 40 min. (trīs ceturtdaļstundas). Mēness riet Minchenē pl. 6 un 13 min., Āchenā pl. 6 un 35 min. Pilna aptumsuma pēdējā faze Eiropā tādēļ novērojama tikai pašos rietumos — Anglijā, Spānijā un Portugalē. Eiropā vairāk uz austrumiem mēnesim norietot maza daļa tā virsmas ir vēl apēnota. Salīdzinot ar Viduseiropas laiku, Rietumeiropas laiks ir 1 stundu mazāk. Amerikas austrumu zonas laiks — 6 stundas mazāk, centrālās zonas laiks — 7 stundas mazāk, kalnu zonas laiks — 8 stundas mazāk, un Amerikas rietumu zonas laiks ir 9 stundas mazāk, tātad visos minēto aptumsuma parādību momentos pulksteņi tur rādīs par tik daudz stundām mazāk.

Novērotājam mēness aptumsums norisinās tā, ka zemes ēna uziet uz mēness kreisās (austrumu) malas un no turienes pakāpeniski izplatās pa visu mēness virsmu. Pilnīgam aptumsumam beidzoties, brīva no ēnas top vispirms mēness ripas augšējā daļa, kas atkal uzspīdēs gaišā saules gaismā. Ēna pakāpeniski atiet pa labi uz leju.

Mēness pilnīgs aptumsums naktī no 25. uz 26. septembri (tāpat kā 2. aprīlī) nepieder pie visiespaidīgākajiem, jo mēness ceļš neiet caur zemes ēnas centru, bet tuvumā pilnēnas malai. Tādēļ pilnīga aptumsuma ilgums, kas pie centrālajiem aptumsumiem ilgst ap 2 stundām, šoreiz ievērojami īsāks — 46 minūtes (2. aprīlī pat tikai 29 minūtes). Arī mēness virsmas aptumsums nav tik intensīvs, kā pie centrālajiem aptumsumiem.

Zemes ēna nav pilnīgi tumša. Ja zemei un mēnesim nebūtu atmosfairas, zemes ēna būtu krasi norobežota un absolūti melna. Uz mēness virsas aptumšotām dalām nekristu neviens stars un tās būtu pilnīgi melnas un neredzamas. Zemes gaisa apvalkam ir īpašība caur to ejošos gaismas starus lauzt un izkliedēt. Lauztā gaisma nonāk arī zemes pilnēnas konā un padara to gaišāku, ārējās daļās vairāk, iekšējās mazāk. Šī lauztā gaisma ir iesarkana, jo gaiss zilos (īsu viļņu) starus pa daļai absorbē un izkliedē, sarkanos (garu viļņu) starus laiž cauri. Šie sarkanie stari ir tie, kas zemes ēnai uz mēness piedod raksturīgo, iesarkano krāsu. Sevišķi manāma šī krāsa pie centrālajiem aptumsumiem. Naktī uz 26. septembri mēness pat pilnīgākā aptumsuma fazē (ap pl. 5 un 15 min. pēc Viduseiropas laika) paliks vēl jūtami gaišs, galvenokārt ēnas malai tuvākā daļā (augšā pa labi), kas izskatīsies gaiši līdz tumši pelēka, kamēr ēnas vidum tuvākās daļas (lejā pa kreisi) būs tumšākas un brūngani sarkanas.

J. A.

Guntis Nātre

Laikmeta upe

Drūma no upes kāpj migla.
Krēslo pamale rēna.
Nīcības atvariem žigla
Pārlido ēna.

Laikmeta upe veļ lejā
Dvēseles dzīvībām rautas.
Liela tā bīstamā dejā
Iesaista tautas.

Klusē laiks nojautās vāri.
Krāces baigumu cilā.
Puspelēks dzenis kaļ kāri
Aizmūža silā.

Naktī gar upmalu klīstu —
Diena smok urnā melnā.
Nevarīgs puteklis vīstu
Likteņa delnā.

Upe! Kur taisnība mana?
— Atbalss spocīga baida —
Žēli no dzelmes zvans zvana
Vēl jā — pa — gaida . . .

VAI TU ZINI, KA . . .

. . . ar katru vārdu, ko izrunā cilvēka mute, tiek nodarbināti ne mazāk kā 72 dažādi muskuļi.

. . . dusmās darbību ķermenī pārtrauc zināmi dziedzeri, kuŗu radīto vielu iztrūkumam ilgākā laikā seko matu izkrišana, ādas „savīšana" un grumbas. Reizē ķermenī tiek ražots arī mazāk krāsvielu, no kā sejas āda kļūst pelēka un mati sirmi. Tātad taisnība teicienam, ka dusmas kaitē skaistumam.

. . . pieauguša cilvēka āda sver 8—12 kg.

. . . bišu medus ir tīrākais no visām barības vielām. Tā cukura saturs ir tik liels, ka baktērijas medū nespēj dzīvot ilgāk par divi stundām.

. . . no mutes tiek padzītas 96,7 proc. visu baktēriju, ja agrā rītā apēd vienu ābolu. Parastā zobu tīrīšana no mutes dobuma turpretim likvidē tikai 64,3 proc. mikrobu.

. . . visātrāk augošais augs ir indiešu kasuarīns, kas 10 gados sasniedz caurmērā 30 m augstumu.

. . . debesu resp. atmosfairas krāsa ir bāli zila 8.500 m augstumā, tumši zila 11.000 m, tumši violeta 13.000 un melna 22.000 m augstumā.

. . . cilvēka balss dzirdamības tālums nav atkarīgs tikai no balss organa stipruma vien: sieviešu balsis lielākā attālumā dzirdamas daudz labāk nekā vīriešu. Balss sniedzamībai svarīgs ir arī gaisa blīvums un klimāts. Kāds pētnieks stāsta, ka polārā apgabalā viņi ar savu biedru varējuši labi sarunāties vēl no divi kilometru attāluma.

. . . cilvēka kauli daudzējādā ziņā ir īsts dabas meistarsasniegums. Tajos apvienota liela izturība ar ievērojamu elastību un samērā niecīgu svaru. Sevišķi pretestības spējīgi ir galvaskausa kauli, kas aizsargā smadzenes. Piecauguša cilvēka galvaskausu var iespiest par pusotra centimetra, to nepārlaužot. No cilvēka kaula izgriezts gabaliņš, kuŗa apmēri ir tikai 1 kvadratmilimetru, var izturēt 17 kg svaru, kamēr tikpat liels cieta koka gabals nespēj ne pusi no tā.

Jānis Veselis

Latvju valoda

Noņemiet vecos vākus no savu dvēseļu traukiem,
Palaidiet brīvākus vējus, lai tie saviļņo dzelmes.
Trimda būs ilgstoša, grūta, svešums nāks virsū kā nakts.
Esiet ar tautiešiem kopā, smaidiet, runājiet koši
Valodu milīgu, jauku, dzimušu Baltijas krastos.
Nava tai valodā skaņu, ko izteicot mēle var pārlūzt,
Plūst tā mierīgi, brīvi pēc saviem likumiem skaidriem,
Ieved mantnīcās klusās, kur dainu dārgumi zvīļo,
Pasaku vāceles atceļ, izkāpj varonis jaunais,
Drosmīgi dodas cīņā pret sumpurņiem, jodiem ir velniem.
Purpināt patīk mums gana svešo spēcīgā mēlē,
Domas un jūtas mēs tikai izteikt latviski varam.

Rīgas mūzeju ļagadējā seja

Man kā mūzejniekam laimējies pēdējā laikā saņemt pāris vēstules no Rīgas, kuŗās aprakstīti turienes mūzeji. — Rīgas pilsētas mākslas mūzejs Valdemāra ielā pārdēvēts par Valsts latviešu un krievu mākslas mūzeju un tanī sakopoti tikai latviešu un krievu mākslinieku darbi, kamēr cittautieši no turienes izvākti un pārvesti uz bij Valsts mākslas mūzeju Rīgas pilī, kas tagad nes nosaukumu Vakareiropas mākslas mūzejs.

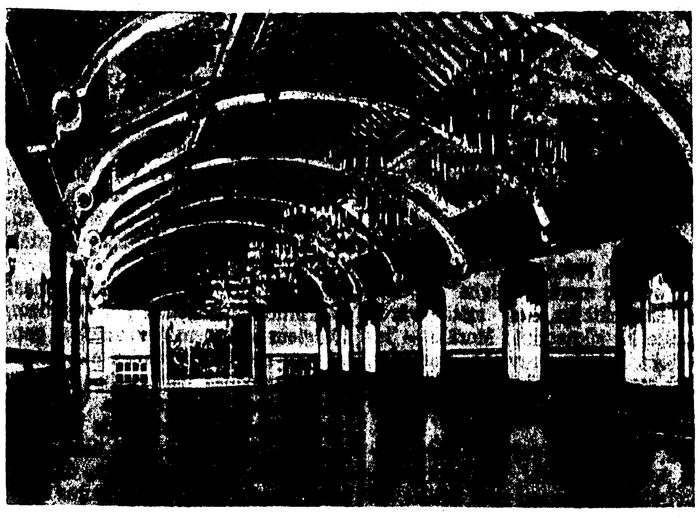

Rīgas pils viesu zāle.

Latviešu un krievu mākslas mūzejā mūsu lielmeistaram prof. V. Purvītim ierādīta labi apgaismota vieta, tāpat Rozentālam. Kārlim Hūnam, Valteram un Federam. Skatāmi arī vairāki R. Zarriņa lielāka formāta asējumi, Matveja, Strāla, Jaunsudrabiņa, A. Ciruļa, Jurjāna, Veilanda, Tilberga, Madernieka, Bines, Nemmes, Annusa, Zeberiņa uc. darbi. Ir arī gluži svešu un nedzirdētu mākslinieku darbi, kas diezgan vāji. No krievu autoriem var atzimēt Korovinu, Ivanovu, Vasņecovu. Goda vietā Staļina un Ļeņina portrēti un žanri.

Uz mūzeju Rīgas pilī pārvesti vācu, holandiešu, spāņu, franču, itaļu un citu gleznotāju darbi, bet ne visi. Iespējams, ka daļa atzīti par nevēlamiem vai arī pārvesti uz Maskavu. To vietā tagad Domjē, Kurbē, Sterna uc. gleznas, kādu agrāk nebija.

Turpat pilī, vienu stāvu zemāk atrodas Valsts vēsturiskais mūzejs. Gandrīz katram eksponātam pievienots uz baltas papīra loksnes garš apraksts, ko nevienā Vakareiropas mūzejā nepraktizē, jo tas vitrīnes saraibina un traucē eksponātu aplūkošanu. Doma mūzejam, kas atrodas Doma baznīcas piebūves ēkā, tagad dots nosaukums Valsts vēsturiskais Doma mūzejs. Tur godā celts atkal „Lielais Kristaps" ar rungu padusē, kas pēdējā Latvijas laikā stāvēja mūzeja pagrabā. Tam nokrāsots priekšauts.

Skolu mūzejs Kr. Barona ielā 4 kaŗa laikā ļoti cietis no granātām, kas saārdījušas diezgan vērtīgas rokas grāmatas — bibliotēku un daļu no zooloģijas. Kāda granāta kritusi tieši bij. mūzeja vadītāja Siliņa darba kabinetā. Akvārijos krāšņās zivis nobeigušās. Nobeidzies arī samu pāris. Dzīvs vēl esot zutis, tam drīz būs 15 gadu un 15. septembrī jubileja. Zooloģijas eksponāti sakārtoti pēc Darvina teorijas. Daudz jaunu tabeļu ar Mičurina ogu, auglu un labības šķirņu krustojumiem.

Pārkārtots arī rakstniecības mūzejs, kur pirmā vietā tagad Andrējs Upītis, Vilis Lācis, Sudrabu Edžus, Rainis un Aspazija. Prāva istaba nodota krievu rakstniekiem. Tanī izstādīti Puškina un Beļinska darbi; arī krūšu tēli. Kr. Barona ielā 14 atrodas Revolūcijas mūzejs, kam ziedoti divi stāvi. Iespaids tāds, ka eksponāti sakārtoti vairāk propagandai nekā lietderībai. Visos uzsverts darba ļaužu grūtums. Trūkst tikai padomju koncentrācijas nometņu ainu un raksturojuma.

Jānis Siliņš

Pa Staburaga bērnu ļekām

Uldi, jūsu pēdējais šķēršļu gājiens, par ko mums rakstīji savā vēstulē (Latvijas 5. augusta numurā), sagādāja lielu prieku.

Sākumā jūs nogriezāties pa labi, jo kreisajā pusē ir sirds, bet ar labo roku raksta un tā ir tālāk no sirds — gaŗām laukam, kuŗā auga auzas. Latvijas laukos arī audzēja auzas. Ejot tālāk jūs redzējāt bērzu. Latvijā lauku ļaudis aprīļa mēnesi pirms lapu plaukšanas, tecināja sulas, no kuŗām gatavoja gardu dzērienu; to uzglabāja un dzēra vasaras karstajā laikā. Latvieši tādēļ arī aprīli dažreiz sauc par sulu mēnesi.

Devāties dienvidus virzienā, jo saulīte pusdienas laikā ir dienvidos, no rītiem uzlēcot austrumos, bet norietot rietumos. Nekad saulite neatrodas ziemeļos.

Gudrajam vīram dziedājāt:

1. **Dziedāj' tautu tīrumā,**
Uz akmeņa stāvēdam'.
Lai trīc visa tautu zeme,
Lai dzird mana māmuliņ'.

2. **Gan dziedāju, gan raudāju,**
Nedzird mana māmuliņ',
Sveša māte gan dzirdēja,
Tā par mani nebēdāj'.

3. **Ai, Dieviņi, augsti saule,**
Kad vakaru sagaidīš'?
Sveša māte, ne māmiņa,
Maz iedeva launadziņ'.

4. **Nepūšati, auksti vēji,**
Man nebija villainīt's,
Plānu deva sveša māte
Bez ieloka paladziņ'.

5. **Bīsties grēka, svešā māte.**
Neraudini bārenīt'!
Bāreniītes asariņas
Maksā zelta gabaliņ'.

Bet Pikstītei stāstījāt pasaku

Zaķa un eža skriešanās

Reiz vecos laikos zaķis ar ezi sastrīdējās par to, kuŗš var ātrāk paskriet. Ezis neticēja, ka zaķis ir visātrākais dzīvnieks. Viņi norunāja skrieties. Pirms skriešanās ezis sacija zaķim: „Ja es tevi noskriešu, es tev izplūkšu ūsas." Tad zaķis atbildēja: „Labi, bet ja es tevi noskriešu, — tavs kažoks pagalam." Zaķis zināja mežā grāvi, un viņi nolēma gar to skrieties. Kad zaķis aizgāja, ezis norunāja ar savu brāli, lai tas paslēpjas vienā grāvja galā. Labi. Norunātā laikā sākās skriešanās. Zaķis aizjoza kā vējš. Grāvja otrā galā ezis jau priekšā. Skries vēl reiz. Nu zaķis skrien vēl ātrāk. Otrā galā ezis atkal priekšā. Skries trešo reiz. Nu zaķis skrien, cik vien jaudas. Bez elpas tas nonāk viņā galā. Ezis atkal priekšā. Nu pēc norunas zaķim izplūc ūsas. Tā ezis uzvarēja zaķi.

Edžus un Jānis

VĒL PAREIZI ATRISINĀJUŠI:

Pēteris Balodis, Ruta Kvālberga, Jānis Spalviņš un Miķelis Veidemanis;

Kārlis Akmentiņš, Andrejs Jurko, Ailita Jurēvica, Valda Kļava un Imants Peļņa;

Valdis Āboliņš, Lidija Čevere, Pārsla Drulla, Mirdza Eglīte, Jānis Eglītis, Aldis Grigulis, Visvaldis Inķis, Leons Kovisārs, Māra Lāce, J. Lāma, Edgars Mārka, Andris Meijers, Jānis Midvickis, Marija Mikucka, Valdis Mucenieks, Valdis Murinš, Aivārs Paegle, Jānis Pētersons, Ilga Pumpainīte, Irene Sobolevska, Juris Silkāns, Ināra Strautmale, Līga Veisbarte un Zaiga Voldiņa.

Izlozējot godalgas, pirmie četri saņems laikraksta Latvija 1 mēn. abonementu sākot ar oktobri, un nākošie pieci — vientuļo skautu laikraksta Klabatas brīveksemplāru.

Par iepriekšējo uzdevumu pareizu atrisināšanu bez jau diviem minētiem (Latvijas 2. sept. numurā) kā trešā, izlozējot starp iesūtītājiem, kas dzīvo ārpus Eiropas un tādēļ vēstules saņem vēlāk, laikrakstu Latvija oktobri saņems arī Maruta Masitis — Kanadā.

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Vientuļo mazskautu vadītājs.

Tā viņi izteicās

Pērtiķi allaž tik žēli brēc un kļūst nemierīgi, kad mēs vakarā raidām projām apmeklētājus — dzīvniekus tik ļoti iepriecina un uzjautrina izdevība novērot cilvēkus.

Kāda zooloģiskā dārza apkalpotājs

Ja bērni ir rātni, tas vienmēr nenozīmē, ka viniem būtu padomā kāda palaidnība; viņi var būt to jau izdarījuši.

F. P. Džeksons

Mācīšanās ir līdzīga airēšanai pret straumi: līdzko to izbeidz, tūliņ dzen atpakaļ.

Kiniešu sakāmvārds

Nujorkas centrā pirms vairāk desmit gadiem zirga pajūgs velca caurmērā tikai 18 km stundā. Šodien auto tajās pašās ielās kustās uz priekšu ar — 10 km stundā.

P. A. Rīpers

Kā jaunie latvieši skauto ASV

Čikagas latviešu apvienotā gaiduskautu vienība Staburags jau p. g. novembŗa sākumā Čikagā vad. P. Vilipa un T. Purviņas vadībā nodibināja apvienotāju mazskautu-guntiņu pulciņu, kuŗam vēlāk pievienojās roveru Plkv. Kalpaka saime un visbeidzot skautu pulciņš.

Augusta beigās ap 30 apv. skautugaidu vienības dalībnieki izgāja patstāvīgā nedēļas gala nometnē Lombardā pie Čikagas. Nometni vadīja apvienotās vienības priekšnieks vad. P. Vilips un vad. A. Osis. Nometnē piedalījās guntiņas — vad. vietn. J. Pūliņas, un gaidas — Dumpes vadībā, mazskauti — vad. Āruma, skauti v. v. — Vītoliņa un roveri — vad. A. Oša vadībā. Par iespēju nometņot jāpateicas Čikāgas apv. latv. bēgļu palīdzības komitejas priekšniekam Mūrniekam ar kundzi, kuŗu māju tuvumā nometne notika. Tā daudziem latv. jauniešiem bija pirmā, jo lielākā daļa savas gaiduskautu gaitas uzsāk tikai te, Amerikā. Daļa jauniešu skautojuši jau DP nometnēs Vācijā, bet tikai ļoti nedaudzi skautojuši Latvijā.

Izbraucot uz nometni un pulcējoties Čikāgas latv. luter. baznīcas sarīkojuma zālē, draudzes mācītājs A. Gudars izvadīja nometnes dalībniekus ar novēlējumu, augt Latvijai. Svētdienas pievakarē nometnes dalībnieki priecīgi atgriezās mājās. Apvienotā gaidu-skautu Staburaga vienība nodibinājusi sakarus arī ar ASV gaidu-skautu organizācijām un tiks pie tām reģistrētas kā atsevišķas latv. skautu-gaidu vienības. Parasti nodarbības apv. guntiņu-mazskautu un skautu pulciņiem notiek pirmā un trešā svētdienā Čikāgas latv. Cianas draudzes baznīcas sarīkojumu zālē, bet roveriem turpat otrā un ceturtā svētdienā. Paredzams, ka nodibināsies arī lielgaidu dzimta, pag. vad. A. Oša vadībā, kamēr vadibu pārņems bij. Latv. gaidu priekšniece vad. Laufere. Lūdzu lielgaidas pieteikties pie vadītāja A. Oša un pārējiem vadītājiem. Vad. A. Oša adrese: 1822 S. 17th Ave. Maywood, Ill.

Vecais Vilks

Jaunumi zinātnē

Dienvidafrikas medicīnas laikraksts no Johanisburgas ziņo, ka epilepsiju (krītamo kaiti) sekmīgi varot dziedināt ar smadzeņu operāciju, tādā veidā likvidējot visus slimības perēkļus. Taču šis metodes atradēji brīdina no pāragrām cerībām, jo šādas operācijas sekas varot būt kontroles zaudēšana par smalkajām kustībām un sajūtām.

Rietumu Ūnijas telegrafa sabiedrības laboratorijā Longailendā konstruēta spuldze, kuŗas gaismas stiprums ir astoņreiz lielāks nekā saulei. Lai gan izstarošanas avotā rodas gandrīz 3600 gradu karstums, ievērojot spuldzes ārkārtīgo niecīgumu, siltuma izstarojumi ir tik mazi, ka spuldzi bez riska var izmantot dzīvu mikroskopisku priekšmetu izmeklēšanai, kuŗus katra cita spuldze ar līdzīgu gaismas stiprumu nonāvētu.

Histologs Tomass Dauertijs, kas strādā Jutas universitātē, ASV, paziņojis Amerikāņu zinātnes veicināšanas apvienībai, ka ar jaunatrasto hormonu drogu Cortisone varbūt būšot iespējams uzturēt jaunus zināmus cilvēka audus un tā pagarināt viņa mūžu ilgumu. Drogu Cortisone jau pielieto reumatisma un ģikts sāpju remdināšanai un citu slimību ārstēšanai.

Eksperimenti ar dzīvniekiem pierādījuši, ka nierakmeņus var likvidēt bez operācijas ar milzīgi augstas frekvences ultrā skaņu viļņu palīdzību. Apstarojot slimo vietu ar skaņu viļņiem, akmeņi izkūst jau pēc dažām sekundēm. Ja apstarošanu izdara ilgāk par 60 sekundēm, tad pacients padots riskam, ka stari var sabojāt viņa šūnaudus.

Ķīmiskās sintēzes laboratorijā Gentē radīts sāpju remdinātājs līdzeklis, kuŗa iedarbe ir četrreiz spēcīgāka nekā morfija. Jaunais medikaments, kas nosaukts par mefenonu, pēc lietpratēju sprieduma, ievadīšot pilnīgi jaunu nodaļu sāpju remdētāju līdzekļu vēsturē.

KULTŪRAS CHRONIKA

Par Zviedrijā dzīvojošā pianista un komponista Jāņa Ciruļa viesošanos Anglijā Londonas avīze raksta: „No jauna atklājas Ciruļa spēcīgākais ierocis — viņa piesitiens, kuŗam maz trūkst piano virzienā, bet spēkā gan. Ciruļa sasniedzis arī ievērojamu techniku — tomēr jāsaka, ka savas potences viņš līdz šim vēl nav pratis pilnīgi pārvērst par materiālu savu mākslas nodomu īstenošanai. Bet Ciruļim ir visas iespējas." Programmā bijis Vītols, Šopēns, Palmgrēns un paša koncertanta darbi.

Žurnālists Jānis Porietis, kas pašreiz dzīvo Bostonā, šogad var atskatīties uz 35 gadiem avīžniecībā. Žurnālista gaitas viņš sācis 1915. gadā Aronu Matīsa vadītajā Dzimtenes Vēstnesī, studējis Rīgas politechnikumā un Latvijas universitātē un bijis Daugavgrīvas strēlnieku pulka karavīrs. Sākot ar 1919. gadu Porietis strādājis Jaunākās Ziņās, bet pēc 1934. gada pārgājis darbā Brīvā Zemē. Viņš ir Latvju rakstnieku un žurnālistu biedrības līdzdibinātājs un trimdas laikā Vācijā darbojies par redaktoru Latviešu Ziņās Eslingenā.

Rakstnieks Hugo Krūmiņš un gleznotājs Alberts Prande ieradušies ASV un apmetušies Mičigānas štatā.

Nujorkas latviešu jaunatnes literārā pulcina rēgulārajās sanāksmēs redaktors J. Kadilis runāja par Kārli Skalbi, bet nākošajā sanāksmē paredzēts red. K. Rabāča referāts par Aleksandru Grīnu.

Ko dara igauņu mākslas un kultūras darbinieki dolaru zemē

Jau kopš kolonizācijas pirmsākumiem Amerika dibināti nosaukta par cilvēku pārkausēšanas katlu, kas aprij jaunienācējus, neraugoties uz viņu ticību, rasi un agrākajām pozicijām dzīvē. Dolars ir tas, kas nosaka Amerikas dzīves poziciju. To skaidri redzam arī, meklējot pazīstamāko igauņu mākslinieku un kultūras darbinieku pēdas daudzajos ASV štatos.

Vispirms jāmin igauņu literātūras un dzejas vecmeistars Henriks Visnapū, kas arī jaunajā kontinentā joprojām iemieso savas tautas nacionālās kultūras pirmatnējo spēku un pastāvību. Viņš biežī redzams Ņujorkas igauņu namā, kur tas ar visai kritisku aci vēro veco Amerikas igauņu nostāju un nacionālās noskaņas. No saimnieciskā redzes viedokļa viņš ir viens no nedaudzajiem, kam ar pāris veiksmīgiem literāriem pasākumiem izdevies kaut cik nodrošināt savu eksistenci.

Otrs igauņu vidējās paaudzes rakstnieks Pedro Krustens strādā bagātāko Ņujorkas igauņu — Allika un Salonija būvfirmā par sargu. Tā kā viņam jāstrādā tikai četras stundas dienā, tad visai daudz laika arī Krustens var veltīt savai iemīļotajai mūzai.

Lugu rakstnieks un žurnālists Arnolds Seps zvejo Meksikas līcī eksotiskās zivis un visdažādākos citus jūras dzīvniekus, aprakstot savus piedzīvojumus laikrakstos un žurnālos gan virs gan zem svītras. Nesen viņš nopircis limuzīnu, kuŗa vadību uzticējis savai dzīves biedrenei dejotājai Metai Antjē. Sepam pašam, kā viņš apgalvo, uz jūras trūkstot praktisku iespēju iemācīties auto vadīšanu.

Par auto īpašnieku kļuvis arī rakstnieks un žurnālists Arno Rāgs, kas kādā Longailendas gatavo apģērbu fabrikā gludina bikses. Caurmērā viņam jāizgludina 3000 pāru bikšu dienā. Vietējo igauņu saimē viņš iemantojis rosīga sabiedriska darbinieka slavu. Žurnālists Jānis Kitsbergs strādā Bostonas tuvumā, būdams reizē par mājas uzraugu, šoferu un dārznieku. No citiem preses ļaudīm var vēl minēt bij. Vaba Maa redaktoru E. Valasti, kas arī kļuvis par mājas uzraugu, bet Eesti Post redaktors P. Kelviks atradis darbu lauksaimniecībā. Amerikas igauņu laikrakstos Vaba Eesti Sona un Meie Tee strādā bij. Eesti Post licenciāts un izdevējs E. Ernits, žurnālisti H. Raudseps, E. Rosārs un E. Sims. Karikatūrists Valots-Valomans ir par dārznieku Nudžersijā. Viņa saimnieks karikatūristam ierādījis īpašu gaišu telpu iemīļotā darba piekopšanai.

Pazīstamais sabiedriskais un kultūras darbinieks prof. Perandi ir sētnieks kādā viesnīcā, kuŗas personāls sastādās gandrīz vai vienīgi no igauņiem. Jurists, Vācijas igauņu laikrakstu ievadnieks un ārlietu speciālists A. Kersna jaunajā kontinentā kļuvis par krāsotāju, bet Vācijas igauņu centrālās komitejas priekšsēdis prof. E. Eins strādā apelsīnu plantācijā Kalifornijā.

Mūziķis un paidagogs M. Melgi gatavo vijoles slavenajā Vurlicera mūzikas instrumentu fabrikā. Viņš pelna 2 dolarus stundā, kas arī Amerikas apstākļos ir samērā laba alga. Tāpat bij. Tartu laikraksta Postimees cinkografs Raba strādā kādā Čikagas cinkografijā, pelnīdams 100—110 dolaru nedēļā.

Diriģents un pianists P. P. Līdigs atradis darbu kā ērģelnieks, tāpat arī igauņu mūzikas vecmeistars A. Virkhauss. Kopā ar savu dēlu un meitu igauņu mūzikas veterāns aicināts uzstāties Amerikas radiofonā, lai iepazīstinātu klausītājus ar bēgļu mūziķu ģimeni. Diriģents un komponists Antons Kasemets strādā par dārznieku Detroitā.

Šarmantā operešu primadonna Helmi Ārene ir mājsaimniecības izpalīdze Ņujorkā. Tādu pašu darbu strādā arī māksliniece un grafiķe Agate Vēbere. Tenors Heincs Rīvalds strādā Sībrokas konservu fabrikā, kur, kā zināms, izveidojusies vairāk simts galvu liela igauņu kolonija. Baritonam A. Kristjansenam izdevies palikt savā branžā, kaut gan sākumā visai atturīgā veidā.

Aktrise Salme Lote ir mājsaimniecības izpalīdze Ņujorkā, bet Erichs Tenisons atradis darbus Ņujorkas igauņu namā. Aktieris un igauņu leļļu teātŗa izveidotājs trimdā O. Seliaru nodarbināts kādā Kenektiketas jūrmalas restorāna virtuvē. Turpat strādā arī dejotājs un operešu aktieris A. Sārne ar savu jaunlaulāto — dejotāju Adamsoni.

Šī ne visai pilnīgā uzskaite rāda, ka igauņu mākslinieki un kultūras darbinieki tāpat kā pārējo tautību bēgļu inteliģence pagaidām nodarbināta dārznieku, sētnieku, mājsaimniecības izpalīgu uc. līdzīgos darbos. Pēc pāris gadiem, kad būs novērsti valodas šķēršļi, šī nodarbības uzskaite, protams, rādīs gluži citu ainu.

—cs

Prof. E. Blese

Jauni darbi baltu valodniecībā

V

Par vārdu riekums (62.—64. lpp.) nekas nav ko pieblist. Turpretī apcerējums par vārdu **vājums** atstāj daudz jautājumu. Vispirms jau 65. un 66. lpp. citētās tautas dziesmas ne visai pierāda, ka **rāt** nozīmē arī **raut**, vai arī, ka **rāt** „pamācīt" būtu radies nozīmes zinā no **pērt**. Tā kā pēc izcelšanās neskaidrs ir tikpat **rāt** „roden", kā arī **rāt** „schelten", tad visam šim straipsnim ir tikai minējuma raksturs. Vai autors nav padomājis par **rāt** sakaru ar **rādīt** un lat. **reor**. — Tāpat mani nepārliecina apcerējums (10) par **darījums**, un visas autora pūles pierādīt, ka vārdā **darīt** ir sakne **der** „plēst" un ka pirmatnējā nozīme vārdam **darīt** ir „raut, līdumu plēst" un ka otra pēc nozīmes šī verba sfaira ir „kokus, kokmateriālus apstrādāt" man šķiet tomēr veltas. Autora apgalvojumam 71. lpp., ka liet. **daryti** un latv. **darīt** „beziehen sich fast ausschliesslich auf das Anfertigen von Holzgegenständen oder Holzbauten" var nolikt pretī Ausekļa izteicienu „Dar man, tēvis, pastalīnas", tāpat arī veco izteicienu **alu darīt**, vārdu **aldaris**, arī vārds **jaundaris** nav tik jauns (jaunāks jau gan laikam ir pretstats, **labdaris**), tāpat izteicieni **jaunu darīt** un **labu darīt**. Tas viss liecina, ka vārdam **darīt** ir plašāka nozīme, un ka šī nozīme ir gan laikam visticamāki tā, ko uzsver Endzelīns kā festmachen un kā liekamo (kausātīvo) formu verbam **derēt**. Arī autora mēģinājums pierādīt (73. un 74. lpp.), ka **derēt** izveidojies no **derēt**, kuŗa sakne **der** „plēst, raut" ar pirmatnējo nozīmi roden und spalten, mani nekādā ziņā nepārliecina. Te par spēkā esošu joprojām jāatzīst Endzelīna uzskats par **derēt** (sk. 6., 8. lpp.); **derēt** pirmatnozīme ir „stingri nostiprinātam jeb stingri nostatītam būt". — Tāpat autora centieni pierādīt vārda **darbs** etimoloģisko radniecību ar **darīt**, balstoties uz kr. **derba** „plēsums" (751. lpp.) paliek veltīgi jau tāpēc vien, ka vārdā **darīt** laikam gan **nav** saknes **der** — (ar kr. **derba** laikam gan jāsalīdzina mūsu **Durbe**).

Daži abstraktāki, bet uz konkrēta pamata izveidoti jēdzieni — **daļa, lieta, tikums** — apcerēti darba otrā daļā. Šie apcerējumi veikti visumā saskaņā ar pastāvošiem uzskatiem, un tāpēc te gandrīz neko neplebildīšu. Ticams ir verba **tikt** izskaidrojums, un it īpaši tas, kā attīstoties sakars starp **tīku** un **tieku**. Būtu dažas piezīmes par vārdu **tikums**, bet visumā starpība starp autora un Endzelīna uzskatiem, ka ticēt ir „fest gefügt sein", nav tik liela. Atzīstot līdz ar autoru, ka **teikt** pirmnozīme ir **daudzināt** (103. lp.), vislabāk būtu sacīt, ka **teikt** pamatnozīme ir „ar vārdiem kādu attēlot kā spējīgu par kaut ko tikt".

Beidzamajā daļā apcerēti daži baltu nosaukumi jēdzienam „pārbaudīt, izmēģināt". Šais apcerējumos daudz interesanta. Vai **mēģināt** pamatā esošajam vārdam **mēgt** „derēt, spēt, paradušam būt" ir bijusi pirmatnēja pamatnozīme „asam būt, griezt", paliek tomēr jautājums, kaut arī ir veci izteicieni „izkapts, cirvis, nemēdz" — nekož. — Apcerējumā par liet. **smaginti** „pārbaudīt", **smogti** „sist" un **smagus** „tīkstīg, angenehm" autors smiedz visai interesantu vārda **smags** analizi. Ļoti asprātīgs ir vārda **smadzenes** izskaidrojums (kā pagātnes ciešamās kārtas divdabis no **smagt** „sist" smogti, burtiski „no kauliem, no galvas kausa izsistās".

Visai asprātīgs un atzīstams ir liet. bandyti „izmēģināt, pārbaudīt" izskaidrojums. Autors krista ar latv. **bende, bendēt** ar pamatnozīmi **sist**, no kurienes tad arī liet. **bandyti** „sitot pārbaudīt"; ar to sakarā arī vec. latv. **banda** „kalpam par algu piešķirāma zeme", burt.: izcērtams, izsitams, t. i. no jauna uzplēšams semes gabals. — Jāuzver vēl visai asprātīgais autora latv. vārda **raudzīt** izskaidrojums, proti, izejot no pamatnozīmes, taustīt, taustot savilkt pirkstus, kas atļauj mūsu **raudzīt** saistīt starp citu ar latīņu **rūga** „grumba" un veco latv. **rangas** „pievelkamās virves pie arkla". No šejienes paveras vēl tālāki nozīmes sakari. — Liet. **ragauti** „pārbaudīt" analize noved pie visai asprātīgas mūsu vārda **redzēt** un citu ar to sakarā esošu vārdu — **rags, radzināt, rēgs, rēgoties** — analizes. Vispārīgi šīs apcerējums ir viens no labākajiem visā rakstā.

Par vārdu **badekle** „kārdināšana" varētu piezīmēt, ka 1547. g. tekstā sastopamo **badeckle** varētu lasīt arī **badekli**, un tad tas pilnīgi piesliena autora 164. lpp. minētiem **jucekļis, mudžeklis**, utt. Citādi sakot, tas ir tieši pašas darbības un nevis darbības vietas apzīmējums. Kāpēc autors to tik sevišķi grib izprast darbības vietas nozīmē, man nav skaidrs. Sacīsim taču arī vēl tagadē nelevedi tikai mani tajā *mudžeklī, jucekļī, jūklī* utt.

Saprotams, diezgan plašajā darbā atradīsim arī diezgan daudz vietu, par kuŗām var būt citādos ieskatos. Bet tas nemazina darba pamatvērtību un nozīmi. To uzsvēru jau sākumā, teikdams, ka darbs veikts ar lielu cītību, rūpību, plašu un pamatīgu literātūras pazīšanu un dziļu pašu pētījumo parādību izpratni. Tas bagāts ar daudziem patstāvīgiem uzskatiem un atzinumiem, un autors var būt ar to gluži apmierināts. Pilnīgi pievienojos autoram, ka būtu tiešām reiz jāuzraksta baltu un it sevišķi mūsu latviešu kultūras vēsture uz valodas pamata, bet tas gan būs jāatstāj tam laikam, kad būsim atgriezušies atkal savā brīvajā dzimtenē, kur tad jaunās, arī savos valodniecīskajos uzskatos pilnīgi brīvās latviešu valodnieku paaudzes šo darbu varēs godam veikt.

PAR DZEJU (2)

Gaužam sīki padomi

FEĻETONS

Kad es teicu — nepieciešami derīgi padomi manu jauno virzienu (abstraktisma un akrobātisma) piekritējiem, Jānis Kalnalācis uzskatīja mani kā kaimiņa puiku, kas ielauzies viņa ābeļdārzā:

„Padomus dot! Papriekšu nojaukt veco būdu, nolīdzināt zemi! Tad varēs spriest, kā sākt no gala! Un vispār padomi ir lieki: katrs redz, ko spējīgs saprast; raksta, ko spējīgs izdomāt!"

Ak, vai! — Es iedomājos gaišos cilvēkus un redzēju, kā viņus pamazām aplenc morāles migla. Neklausait sludinātājus, kas mētā vārdu morāle kā sīknaudu! Morāle — tas ir lieks balasts praviešu portfeļos. Jūsu morāle ir tajā vietā, kur ģenerāļi nēsā ordeņus. Ko tur diktē, to droši pāri lūpām!

Ak, vai, gaišās galvas! Uzmanaities no redaktoriem! Tie ir briesmīgi vīri! Viņi parasti nēsā brilles, lai noslēptu acis un lielo kāri pēc šņabja, ko skaidri tajās redz. Ja viņi taisās jums klāt, sakait, ka visa nauda aiziet slimajai sievai un kuslajiem bērniem.

Ja jūsu darbus neiespiež, gudri pagaidait! Jūs varat apgāzt un iznīcināt visu savu bālo pagātni, bet ar redaktoriem — tur nu neiet tik viegli.

Vairaities no sabiedrības domas! Tā ir nepareizi izaudzināta. Sabiedrība jūs ievilks savā vidū un piespiedīs viņu slavināt. Jūsu darbi nobālēs nacionālisma žņaugos. Jūs taču esat brīvi. Tās ir blēņas, ja saka, ka brīvība ir važas, ka tā nenozīmē patvaļu, bet uzliek lielus pienākumus. Pametiet programmas dzeju ar nobrāztiem saukļiem — „mēs iesim atpakaļ!", sminiet, kaut arī dažam nobirst asara, ka vienmēr tikai raksta „kaut kur mums ir īstās mājas!" Tie ir saukļi! Tā rīkojas tikai boļševiku pamatīga propoganda. Dienu dienā tā atkārto vienu un to pašu frāzi, kamēr pat cietākie pakauši tai tic. Mēs tā nedarīsim! Lūk, zem mums ir purvs. Aiz mums ir bijis tukšums. Mēs pacelsim augstu jaunu ideju pilnus savus pakaušus kā žirafes un, nonāksim mājās, pabīdīsim augstāk zemās debesis!

Ai, ai! Šīs dzimtenes dziesmiņas! Bālasīnība! Rakstiet par jauniem, svaigiem tematiem (uzmanaities gan, lai nav nedzeja): balādes par krupjiem, serenādes par varžu dīķiem, poēmas par svešām kara sievām! Dzejā miniet daudzus līdz šim aiz šauriem, birokratiskiem iemesliem noklusētus vārdus! — Ūjā, ūjā! — teiks jums. Esot lietas, kuŗas pieņemts aiz aistētiskiem motiviem nesaukt vārdā. Ak, lētie aizspriedumi! Uz priekšu! Piemēram citēšu dažas rindas no Fransuā Vijona „Balāde", kas publicēta Latvju Zīņās Nr. 14 (437), tulk. J. Jēgens:

Es suņiem nodevīgajiem,
Kas grauzt man cietus plāceņus
Un ūdeni dzert liek, — pret tiem
Man nevainīgam lūpas klus. —
Tiem veltītu es bezdalus, u. t. t.

Pēdējais vārds arī labi rīmējas ar kluss, dus. Būs jau ļaudis, kas sauks: „Tā esot dzeja? Perverzitāte tā ir!" Uz priekšu! Nelūztieti, ozoliņi!

Sargaities no Kultūras fonda godalgām! Ar tām prātos jūs apklusināt. Tās gan jums nepiešķirs, jo jūsu ceļi nav viņu. Jums nebūs jāiegrimst dzeršanā, nebūs jābrauc ar karuseli un jāsit šaujambodēs podi. Nelasait, lūdzams, arī Biļiķinski un fon Valceli, jo tad, nezin' kāpēc, smiekli kļūst varen dārgi!

Iekšējā izjūta? Dvēseligās vibrācijas? Sīkumus nav pat nozīmes saukt vārdā. Ja tik vien būs jūsu kontā, tālāk par Vēsmiņu Valdi netiksit. Bez atskaņām, pantmēra un citiem ārējiem dzejas pantošanas paliglīdzekļiem ir vēl citi, piemēram, brilles. Uzliekiet zaļās — salmi kā vītuša siena kaudze; brūnās — ūdens kā alus; sarkanās — apmācies debess kā rietā aizdedzies. Rozā, lillā un citas rada trauslākas jūtu nianses. Jauns skatījums uz šo bēdu leju! Bet ja liekas, ka putra iet pāri trauka malām, atliek uzlikt melnās un lūk, — ko jums var pārmest, ja tagad sakāt — šī dzīve ir kā tunelis! Jā, šī dzīve ir kā tunelis! Mazliet gaisma iespraucas tā sākumā un tikai tad atkal atgriežas, kad klāt ir beigas. Bet kas par to! Lai jūs stiprina vienošanās kopējā dziesmā!

Trīs! ... četri!
Es nospļaujos tai aklā,
Kur vakar dzēru pats!
Šai gadusimtā trakā
Kā dulls skrien laika rats,
Lai pajūk vecā būda
Un gāžas stenderes!
Nav vērts tā plika („Paga!...
Paga!.." — „Uz priekšu!")...,
Vai kailas vaboles.
Ver ļaudis cieti logus.
Veins, kāpēc tiem ir kauns!
Šī dzīve ir kā krogus,
Jo nācis laikmets jauns!

Literāts Bezmērs

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(8. turpinājums)

Krustmāte sakustējās un nopūtās miegā. Pēc maza brīža tā klusi tāpat tumsā saģērbās un izgāja virtuvē. Tur tūlīt sāka skanēt trauki un noklaudzēja malkas šķilas, kāds ieklepojās un iesmējās meitas. Biržarāji modās rīta darbiem. Dagnija vēl brīdi ļāvās pussnauda miegam. Gulēdama brīvi uz muguras, viņa elpoja dziļi un vienmērīgi, un mēģināja aizbīdīt no sevis katru jūtu un domu, atbrīvot katru nervu un muskuli, klausoties vienmērīgajā pulksteņa tikšķēšanā.

„Šī ir mana pēdējā atpūta mājās, īstās mājās. Šodien un varbūt vēl rīt. Tad es kļūšu bēgle un klaidone pa svešām jūrām un lielceļiem."

Kad pulksteņa dzegūze nokūkoja septīto stundu, Dagnija piecēlās un gāja virtuvē noskalot rīta miegu. Tur nebija neviena, tikai pavardā kurējās uguns, un trumuļi smaržoja graudu kafija. Izdzērusi pāris siltus malkus, viņa uzmeta pleciem mēteli un izgāja dārzā. No Biržarājiem viņa gribēja atvadīties tā, lai to neredzētu neviena sveša acs — tā atvadīties, kā atvadās no grūti slima drauga, kas jāpamet viens savam liktenim.

Dārzs bija puskails un tumšs, ābeļu pazares tukšas, un Dagnija nevarēja saskatīt neviena ābola — ne cietajās rudens ābelēs, ne zemē červeļainās lapās, tikai vecais bumbierkoks dārza stūrī aiz bišu namiņiem bija nometis zālē dažus sīvus augļus. Dagnija pieliecās un pacēla vienu, iekoda bumbieŗa cietajā mizā, un gribēja to nevērīgi aizmest, bet tad apgrozīja augli un domīgi iebāza mēteļa kabatā.

Viņai bija kauns par sevi un žēl vecā koka, atceroties cik saldi, mīksti un suloti šie paši bumbieŗi kļuva ap Ziemassvētkiem, nogulējuši istabas siltumā un sagaidījuši savu laiku. Bet šai pelēkajā atvadu rītā viņa nevīžīgi bija gribējusi aizmest to sētmalī.

Izgājusi cauri dārzam, Dagnija pacēla acis uz vecajiem ozoliem, kas pleta savus zarus pāri ratnīcas jumtam, piebārstījuši pus pagalmu zaļām un brūnām zīlēm. Te viņa bija rotaļājusies vēl meitene būdama, te vijusi zāļu vainagus un skatījusies, kā krusttēvs sajūdz zirgus.

„Varbūt nekad vairs... Varbūt nekad vairs savā mūžā... Varbūt šī ir pēdējā reize, kad es stāvu zem šiem vecajiem kokiem," domāja Dagnija un pavēra ratnīcas durvis, kur tik mājīgi smaržoja pēc zirgiem, ādas, iejūgu lietām un darvas. Pieskārusies Biržarāju izbraucamo ratu melni lakotajam spārnam, kas lepni izliecās zīz brūnā ādas sēdekļa, Dagnija izslīdēja atkal atpakaļ pagalmā un nogriezās cauri sakņu dārzam uz klēti, kam blakus vējā čīkstēja augstā akas vinda.

Tikai tagad Dagnija pamanīja, ka viens klēts stūris bija norauts, un drusku tālāk ēkas galā rēgojās liels caurums, bet turpat zemē pacēlās kaļķu, ķieģeļu, skalu un dakstiņu kaudzes. Izjaukto stūri tēvocis bija nostiprinājis dēļiem, aizsizdams tos priekšā vējam un smiltīm, bet ēka izskatījās slima un ievainota, nevarīga un sabrukusi.

„Tā tad tomēr Biržarājus ir skārušas kaujas. Droši vien atsviežot atpakaļ krievus. Nabaga tēvocis. Tās droši bija grūtas dienas. Un kā gan tās pārcieta krustmāte?"

Dagnija gāja tālāk, un pāri pagalmam aizlaipoja uz laidara pusi. Kūtī dzirdēja balsis un lopu rāmo dīdīšanos, pie sijas karājās vējlukturis, un saimniece ar meitām pašlaik beidza apkopt govis.

„Tu jau augšā?" brīnījās krustmāte un sniedza Dagnijai krūzi ar rīta slaukumu.

„Še, iedzer, vēl ir tīri silts, lielo kannu laidīsim akā, bet šito lāsi jānes uz istabu."

Dagnija juta, kā lūpām pieskārās siltais, saldais piens, un dzēra ilgi un kāri. Tādu viņa sen nebija baudījusi. Rīgā pienu redzēja tikai bērni un slimie, bet tas pats bija vājš un zilgans.

„Redzi, gandrīz pusē," smējās Dagnija un sniedza krūzi atpakaļ krustmātei. — „Lej nu atkal pilnu."

Piepildījusi no jauna pusdzerto trauku, Biržarāju saimniece iedeva to Dagnijai.

„Aiznes nu uz istabu — mēs iesim uz aku."

Virtuves durvīs stāvēja vakarējais karavīrs un ķircinājās ar ganu suni Lemoru, kas riedams un ņurdēdams lēkāja tam apkārt.

„Labrīt," viņš sveicināja Dagniju un iegāja tai līdzi virtuvē. „Tik agri jau kājās?"

„Ar visu agrumu esmu izgulējusi divu nakšu miegu. Taisni kauns, ka vakar izmetu krustmāti no viņas gultas," Dagnija teica vilcinādamās. — Un jūs arī, laikam, pat no istabas?"

„Vai Biržarājos vietas trūkst, kur izguldīt bēgļus un tādus negaidītus viesus kā mani?" Juris pasmaidīja un pabikstīja pavardu. „Gulēju kā Dieva ausī."

„Jūs jau sen šeit ciemojaties?"

„Diezgan, kādas trīs dienas. Tā es šeit esmu uzklīdis jau otru reizi."

„Man šī laikam būs pēdējā," Dagnija piebilda domīgi un apsēdās uz gaŗā sola pie galda.

„Kādēļ tā?" Juris ātri pacēla galvu. „Jūs esat ceļa jūtis, un neticat, ka atgriezīsieties?"

„Varbūt kādreiz. Bet kad? Šodien man ir prātā tikai šķiršanās, un nekas cits."

„Vai tad jūs tiešām neticat, ka Kurzemi noturēs? Varbūt jums nemaz nebūs jāatstāj šis uguns un ūdens ieslēgtais stūris!"

„Un jūs pats, — jūs ticat?" Dagnija atjautāja skarbi.

Deksnis mirkli neatbildēja. Tad viņš piecēlās un pagāja pāris soļus pa izmīdīto klonu.

„Tieši to pašu man pirms pāris dienām jautāja bēgļi no Gulbenes, kas ēda pie šī galda. Ko es tiem varēju sacīt? Kamēr es valkāju šos svārkus, manī nedrīkst būt vietas šaubām. Cīnīties var tikai tad, ja ir ticība, vai vismaz — cerība."

„Un jums trūkst šīs ticības?"

„Nē, es neliekuļoju, ja saku šai brīdī, ka noturēsimies. Vismaz par tik, par cik tas atkarāsies no mums; bet ar prātu es apsveŗu, ka ir iespējami daudzi un dažādi pagriezieni, politiskas kombinācijas un līgumi, pret kuŗiem mēs frontē esam bezspēcīgi."

„Tā tad jūs pieņemat, ka beigās viss tomēr var izrādīties velti — kāda pavēle var likt atkāpties no pozicijām, kas visu laiku turētas ar asiņainiem upuŗiem?"

„Jā, tas var gadīties."

„Vai tad vispār ir kāda jēga cīnīties?" Dagnija domīgi raudzījās šaudīgajā pavarda gaismā.

„Un tomēr — ir. Vai jūs domājat, ka grāvjos kāds spriedelē un dīdās, ar savām izjūtām cīnīdamies? Mums tur nav laika daudz domāt — mēs tikai turamies un ticam. Tas, ko es tagad saku, ir izdomāts ar prātu — tā nav mana sirds balss. Tai klausīdams es cīnīšos vēl tad, kad vairs nebūs citur kur atkāpties kā jūrā. Un kaut mans prāts simtreiz teiktu — nav vērts, nav nozīmes."

„Tā tad jūs tomēr domājat, ka Kurzemē ienāks krievi... Arī šeit, Biržarājos. Un viss atkal sāksies no gala. Viss, par ko mēs pirms pāris gadiem teicām — ne mūžam vairs!"

„Jūs gribat ar varu izviļināt no manis atzīšanos, kas nesaskan ar manu pārliecību. Bet es tomēr jums nepadošos," Deksnis mēģināja pasmaidīt. „Es ticu, ka mēs noturēsimies — patiesi ticu! Par spīti visam."

„Mēs visi ticējām. Katrs latvietis no Zilupes līdz Džūkstei, līdz Liepājas ezeriem, ir ticējis, nešaubīgi ticējis, kamēr karstākie ticētāji pliki izskrēja no mājām. Nu pēdējās ticības dienas pienākušas šim Latvijas stūrim."

„Arī manam tēvocim un krustmātei — tie tāpat tic, un es domāju, ka viņi nekad neizkustēsies no mājām. Droši vien arī tad nē, kad pirmie pulķīši jau bakstīsies pa pagalmu."

„Nē, mājas viņi neatstāšot — nekad," Juris piekritīgi palocīja galvu. „Mēs reiz runājām par to. Es gan gribēju pierunāt, lai mēģina vismaz tikt uz Zviedriju, bet tas bija veltīgi."

(Turpinājums sekos)

„Viņas nelaimē bij

AINAS TIESAS SĒDE, KU
15 G. CIETUMA P

Lieli uzraksti liecina, ka šajā ēkā
drīz pretim Štutgartes stacijai, gar
plūst nemitīgas gājēju, automobiļu
tramvaju straumes — ka tajā atrod
biedroto augstās komisijas Vācijā ar
kāņu tiesas piektais un sestais apg
Tas, varbūt, savā ziņā ir pat parei
kārtojums, ka vietā, kur cilvēki
kaklasaites un kreklus, nogulda
bankā un pērk gaisa satiksmes bijet
dojumam uz Ņujorku, ka tajā sprie
tiesu. Dzīve nav tikai rožu dārzs. V
arī daudz bēdu, arī šausmu.

Tā, ko skatītājs ierauga, ieejot
zālē, nekad un nevienam neliktos ci
kas spēj izdzēst pats sava bērna dz
Sai amerikāņu tiesai raksturīgā kār
sūdzētā Mirdza Štube sēž blakus
aizstāvim advokātam Dr. Rodevalda
muguru pret skatītāju telpu, ko no
gala norobežo barjēra. Viņa dreb,
sīkie pirksti nervozi tausta matus u
zeš piedurknes un tik brīdi ceļ mut
pie acīm. Pa kreisi no viņas atrod
cinieku krēsls, kuŗā viens pēc otra
sēstas vācu kriminālpolicijas ierēdņi
tus lieciniekus nepratīna. Labajā pu
prokurora galds — šai tiesas sēdē a
dzību uztura sieviete, tā ir prokurore
Obernote, slaida auguma dāma ace
Tieši pretim uz paaugstinājuma t
priekšsēdis Mr. Džonsons, no viņa pa
tiesnesis Maršals-Hero, pa kreisi Stap
Publikas telpā daudzi lieciniekī, to
vairāki latvieši, tiesas darbinieki un
jauši interesenti — mazā zāle pārpil
līdz pēdējai vietai, un uz tās durvju
tura vācu policists uzkāris lielu z
„Pārpildīts, tādēļ slēgts." Bet pašā pr
šējā solā novietojies liels skaits žurnāl
no Štutgartes un Eslingenas laikrakst
un radiofona.

Sēde sākas gausi, izpildot parastās
malitātes, un līdz pat sprieduma pasl
nāšanai tajā nav neviena brīža, kas
taisnotu ziņkārās publikas interesi. Iz
dot formu, prokurore vienu pakaļ ot
uzrāda lieciniekiem lietiķos pierādī
mus un nodod tos tiesas rīcībā. Tu
atrastā līķa fotogrāfija, tur ir balts
terītis, kas bērnam bijis mugurā, tu
pašas apsūdzētās atzīšanās protokoli.
tiem runā prokurore, lieciniekī, t
saucot visas lietas īstā vārdā, un tik sk
šķiet urbjamies apsūdzētās dvēselē —
ņa nodreb arvien no jauna, un neb
trīsēt visas šīs daudzās stundas no p
rītā līdz 4.50 pēc pusdienas.

Gadījums ir skaidrs, te vairs nekas
jāpierāda. Runa ir tikai par to, vai

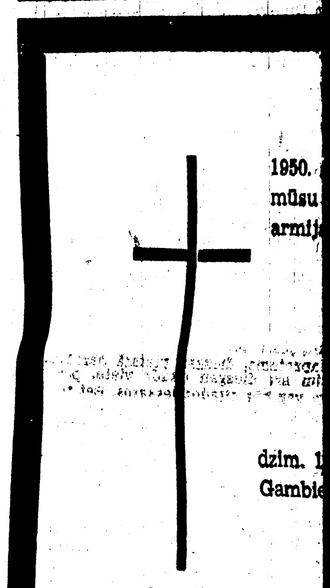

1950.
mūsu
armij
dzim. 1
Gambie

Man drošas mājas: Je
Kaut gan no saviem t
Kas Jēzus vārdā aizm
Tas nemodīsies asarās

1950. g. 30. augustā aizgā
Vikt
dzim. 1880. g. 2. XII Umu
kapos.
Klusā

Mūsu mīļais draugs
Jā
dzim. 1924. g. 26. 8. Daug
bed. 1950. g. 13. 9. Jaunos
Par viņu

Š. g. 6. sept. miris darbā t
Kār
Apbedīts š. g. 11. sept. Hal
Viņu mīļā pieminā

Kā zili putni ar zelta spārniem
Pār mani aizlido dienas un gadi,
Kur Tu viņus vadi? —
Raksti, lūdzu, un saki, ka arī Tev vie-
nai svešumā ir garlaicīgi un skumji...
Ja satiksīu sievieti, ar kuŗu sapratīšos,
būšu „labākais vīrs pasaulē".
Esmu paslaida auguma (175), tuvu 40. ar
nepab. akadēmisku izglītību. Tevi vēlos:
20—35 g. v., sievišķīgu kā pēc rakstura,
tā izskata (ne vāju!), sirsnīgu, mīļu, klu-
sas, kārtīgas ģimenes dzīves cienītāju.
Vari būt arī ar vienu jauku, veselīgu bēr-
niņu. Vēstules ar biografiju un ģimetni
lūdzu rakst.: G. Dolars, c/o Cl. Haenitsch,
Ashton, Ill., U. S. A. (662)

VĒLOS SARAKSTĪTIES
ar inteligentu kungu, latvieti, līdz 32 g.
vecu, vēlams dzimušu novembrī vai mar-
tā. Esmu 26 g. veca. — B. L., Poste res-
tante 95, Liege, Belgique. (661)

„Viņas nelaime bija laba padoma trūkums"

AINAS TIESAS SĒDE, KURĀ MIRDZAI ŠTUBEI PIESPRIEDA 15 G. CIETUMA PAR DĒLA NOGALINĀŠANU

Lieli uzraksti liecina, ka šajā ēkā gandrīz pretim Štutgartes stacijai, gar kuru pilūst nemitīgas gājēju, automobiļu un tramvaju straumes — ka tajā atrodas sabiedroto augstās komisijas Vācijā amerikāņu tiesas piektais un sestais apgabals. Tas, varbūt, savā ziņā ir pat pareizs izkārtojums, ka vietā, kur cilvēki pērk kafiasaites un kreklus, nogulda naudu bankā un pērk gaisa satiksmes biļetes lidojumam uz Ņujorku, ka tajā spriež arī tiesu. Dzīve nav tikai rožu dārzs. Viņā ir arī daudz bēdu, arī šausmu.

Tā, ko skatītājs ierauga, ieejot tiesas zālē, nekad un nevienam neliktos cilvēks, kas spēj izdzēst pats sava bērna dzīvību. Šai amerikāņu tiesai raksturīgā kārtā apsūdzētā Mirdza Štube sēž blakus savam aizstāvim advokātam Dr. Rodevaldam, ar muguru pret skatītāju telpu, ko no tiesas gala norobežo barjēra. Viņa dreb, viņas sīkie pirksti nervozi tausta matus un biūpiē acīm. Pa kreisi no viņas atrodas liecinieku krēsls, kurā viens pēc otra apsēstas vācu kriminālpolicijas ierēdņi. Citus lieciniekus nepratina. Labajā pusē ir prokurora galds — šai tiesas sēdē apsūdzību uztura sieviete, tā ir prokurore Miss Obernote, slaida auguma dāma acenēs. Tieši pretim uz paaugstinājuma priekšsēdis Mr. Džonsons, no viņa pa labi tiesnesis Maršals-Hero, pa kreisi Stapers. Publikas telpā daudzi lieciniekī, to vidū vairāki latvieši, tiesas darbinieki un nejauši interesenti — mazā zāle pārpildīta līdz pēdējai vietai, un uz tās durvju roktura vācu policists uzkāris lielu zīmi: „Pārpildīts, tādēļ slēgts." Bet pašā priekšējā solī novietojies liels skaits žurnālistu no Štutgartes un Eslingenas laikrakstiem un radiofona.

Sēde sākas gausi, izpildot parastās formalitātes, un līdz pat sprieduma pasludināšanai tajā nav neviena brīža, kas atšaisnotu ziņkārās publikas interesi. Izpildot formu, prokurore vienu pakaļ otram uzrāda lieciniekiem lietiškos pierādījumus un nodod tos tiesas rīcībā. Tur ir atrastā līķa fotogrāfija, tur ir balts svīteršts, kas bērnam bijis mugurā, tur ir pašas apsūdzētās atzīšanās protokoli. Par tiem runā prokurore, lieciniekī, tiesa, saucot visas lietas īstā vārdā, un ik skaņa šķiet urbjamies apsūdzētās dvēselē — viņa nodreb arvien no jauna, un nebeidz trīsēt visas šīs daudzās stundas no pl. 9 rītā līdz 4,50 pēc pusdienas.

Gadījums ir skaidrs, te vairs nekas nav jāpierāda. Runa ir tikai par to, vai piemērojams vācu sodu likuma § 211., kas agrāk paredzēja nāves sodu, bet pēc grozījuma — mūža cietuma sodu par slepkavību ar iepriekšēju nodomu, ko raksturo „launprātīga viltība, nežēlīgums un zemi motīvi. Fakti ir tādi, ka apsūdzētā pirms nozieguma izdarīšanas izsūtījusi māti un savu mazo meiteni no mājām, savu upuri pabarojusi un apguldījusi, pati iestiprinājusies ar alkoholu un noziegumu pastrādājusi, bērnam miegā esot.

Sēde ievelkas, un tiesa pasludina pārtraukumu. Starpbrīdī izdodas pārmīt dažus vārdus ar aizstāvi Dr. Rodevaldu, gaitenī iznākušam, paziņas velta draudzīgas piezīmes: „Tas ir mūsu labākais slepkavību speciālists." Kāda lietiška, publikas līdzdalību nenoliedzami pievērzdama, ar savām bailēm un nožēlām apziņas jaužu saruņās ir tikai kaila intersse kā sporta sacīkstēs — kāds būs sods? Un aizstāvis īsos vārdos izmet: „Viņa ārkārtīgi nožēlo savu soli un ir pilnīgi satumsa sodu." — Izdodas sarunāties arī ar vācu kriminālvirsinspektoru Fogelu: „Jūs jāatbild? Nē — šis noziegums nav nekāds ārkārtīgais manā praksē, atskaitot to, ka te māte nogalinājusi pati savu bērnu." — Un ko par visu to domā vācu žurnālisti? Lūk, Eslingenas Neckar-Zeitung pārstāvis saka: „Tādi gadījumi notiek arī mūsu tautā. Protams, tas nevienam nav patikami. Bet es domāju, ka šis notikums neradīs īpašu neslavu latviešiem. Vismaz no Štutgartes un Eslingenas laikrakstiem mums nav nekāda iemesla to šādā veidā īpaši izmantot."

Pārtraukums beidzies. Publika spiežas atpakaļ zālē, un pa gaiteni policijas pavadībā pretim nāk apsūdzētā. „Sveiki!" viņa saka dažiem paziņām, ko redz pirmo reizi pēc četri ar pus cietumā pavadītiem mēnešiem. Un kamēr tiesa vēl nav ienākusi, padzīvojis, labsirdīgs un sirms policists iepilda ūdeni glāzēs uz tiesas galda un atver logus, pa kuriem laužas pēcpusdienas siltā saule. Sēde notiek angļu un vācu valodā, un tulkošana aizņem daudz laika. Vārds aizstāvim. Viņš cenšas pierādīt, ka noziegums nav pastrādāts ar iepriekšēju nodomu — tad sods būtu mazāks; un vainīgās attaisnojumam viņš īpaši uzsver to, ka viņa ir bēgle, kas pēkšņi bīstas no komūnisma un kam draudējušas izjukt cerības glābties Amerikā. „Apsūdzētās vislielākā nelaime ir tā," saka Dr. Rodevalds, „ka dzīves grūtā brīdī viņai pietrūka labas idejas, laba padoma, un viņa vairs nespēja atšķirt labu no ļauna." Bet prokurore domā, ka noziegums satur visas pazīmes, kas paredzētas 211. § un prasa mūža cietuma sodu. Tiesa iziet apspriesties, bet publikā čukst: „Advokāts runāja labi, taču — pati savu bērnu..." Kāds vīrs izvalbītām acīm un nogurušu sejas izteiksmi drūmi saka: „Un šī cietsirdība! Es to bērnu atradu, viņam kājas un rokas bija sasietas." Un kāda sieviete spēji pievienojas abiem: „Briesmīgi!"

Pēc stundu ilgas apspriedes tiesa atgriežas. Visi atkal ieņem savas vietas, visi aiztura elpu. Policists ielaiž pēdējos ziņkārīgos, aizslēdz durvis un iededz elektrisko gaismu. Pat ASV karogs blakus tiesnešu galdam šķiet sastindzis. Apsūdzētā dreb — varbūt arī šis ir brīdis, kad viņai pietrūkst labās idejas, labā padoma — kaut tas būtu tēvs, vai pats Dievs, kas pieskartos noziedzīgajai rokai un sacītu — tie bija tikai ļauni murgi. Bet tā nav. Mazajam Hubertam neviens vairs dzīvību nespēs atdot. Un M. Štube izmanto iespēju atteikties no sava pēdējā vārda.

„Ievērojot to, ka vainīgās sprieduma spējas bija pazeminātas, ka viņa nebija ieradusi dzert, ka rūpes par apdraudētajām izcelošanas iespējām noveda viņu samulsumā, ka viņa vairs nespēja izšķirt labu no ļauna, ka viņa ir DP un bēgle, kas visu laiku baidījusies no komūnistu vajāšanām, — tiesa piespriež apsūdzētajai Mirdzai Štubei 15 gadu cietuma sodu," visiem kājās pieceļoties, pasludina tiesas priekšsēdis Džonsons. Tiesa iepriekš nolēmusi svītrot no apsūdzības raksturojumus „launprātīga viltība un nežēlīgums".

Pirmo reizi visā sēdes laikā publika savilņojas. Daļā atskan it kā gandarījuma nopūta, bet daļa ir sašutusi: „Nuja, amerikāņu tiesa ir maiga, kad runa ir par ārzemniekiem. Vai gan ir vērts nosist cilvēku, lai dabūtu 15 gadu cietumā?" Un gluži kā šī uzskata atspēkojums nākošā dienā kādā vācu laikrakstā lasāma ziņa, ka Kīles zvērināto tiesa piespriedusi 10 gadu cietuma soda elektromontierim Rogem, kas nodūris savu mazgadīgo dēlu atriebdamies tā mātei, jo viņa izšķīrusies palikt pie sava no gūsta pārnākuša vīra...

Vēlā pēcpusdienā, iznākot no tiesas zāles, tiesneši, lieciniekī un klausītāji atgriežas strauji pulsējošā, raibā, nākotnes cerību pilnā dzīvē. No tās izrauta uz ilgiem gadiem nebrīvības vientulībā un pamestībā kopā ar sava noziegumā nožēlām aiziet kāda, kas visiem laikmeta smagajiem pārbaudījumiem cauri tikusi un kopā ar mums trimdas grūtāko posmu izstaigājusi, sarežģītā brīdī zaudējusi dvēseles un prāta līdzsvaru. Aizstāvis domā, ka, labi uzvedoties, vainīgā savu soda laiku varēs ievērojami saīsināt...

P. K.

Latviešu sporta padomes un sekretariāta uzdevumi

Sporta darbinieku kongress Londonā, nodibinot Latviešu sporta padomi trimdā un latviešu sporta sekretariātu, kam ievēlēja arī amatpersonas, nolēma, ka padomes statūtus pēc noteiktajām vadlīnijām un atsevišķo zemju sporta vadītāju ieteikumiem izstrādās sekretariāts un rūpēsies arī par padomes sastādīšanu.

Izstrādājot padomes darbības un komplektēšanās pamatprincipus, kongress atzina, ka tās uzdevums ir turpināt LSFAP idejisko darbu, apzināt un saskaņot sporta dzīvi atsevišķās valstīs un sadarboties ar citām latviešu organizācijām latviskās sirds, gara un spēka saglabāšanai. Padome sastādās no atsevišķu zemju izvēlētiem sportistu pārstāvjiem, pie kam katras zemes sporta vadība iegūst tiesības sūtīt padomē vienu balsstiesīgu locekli, ja tas reprezentē ne mazāk par 25 reģistrētiem sportistiem un sporta darbiniekiem, un vēl klāt vienu locekli uz katriem 200 reģistrētiem sportistiem. To zemju sporta vadība, kas nav reģistrējusi 25 sportistus vai sporta darbiniekus, sūta padomē savu pārstāvi kā sakarnieku.

Sekretariāta uzdevumos ietilpst rūpēties par padomes lēmumu iedzīvināšanu, padomes sēžu starplaikos tas izpilda visas padomes funkcijas un kārto sarakstī ar zemju sporta vadītājiem un citām latviešu organizācijām. Sekretariāts pats izstrādā instrukciju savai darbībai un piesūta to zināšanai visu zemju latviešu sporta vadītājiem, kā arī, atkarībā no biedru skaita, nosaka attiecīgās budžeta iemaksas tehnisko izdevumu segšanai. Zemēs, kur vēl nav noorganizēta un izvēlēta sporta vadība, sekretariāts izrauga savus pārstāvjus, kas darbojas līdz ievēlētās amatpersonas uzsāk darbību.

TREŠAIS IGAUŅU ŠĶĒPMETIS PĀRSNIEDZIS 70 M LĪNIJU

Starptautiskajās vieglatlētikas sacīkstēs Stokholmā igaunis Hanss Mokss aizlidināja šķēpu 70,14 m, iegūstot pirmo vietu. Aiz viņa palika šī gada labākais šķēpa metējs Eiropā zviedrs Eriksons un soms Hitainens, kas nesenajās Briseles meistarsacīkstēs ieguva Eiropas meistara titulu. Eriksona metiena atzīme bija 69,69 m, bet Hitainenam 69,55 m.

Ar šo sniegumu H. Mokss guvis ne tikai jaunu igauņu trimdas rekordu, bet kļuvis par trešo igauni, kas pārsniedzis šķēpa mešanā 70 m līniju. Pirmie divi bija G. Sule un F. Isaks.

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

I. Mežaraups otrajās pārbaudēs, startējot bez konkurences, Vanprenā, ASV, sasniedza trīssoļlēkšanā 13,08 m (tikai par 4 cm mazāk nekā Bukbārža trimdas labākais sasniegums), veseri 41,20 m un diskā 37,03. 18 g. v. G. Grabis 2 kg disku aizmeta 28,57 m. M. nākamajā sezonā grib iesaistīties kādā amerikāņu sporta klubā, kas iespējams gan tikai pēc pārlešanas uz lielāku pilsētu.

Noldis Millers 10. IX sacīkstēs Meintorpā sasniedza jaunu Zviedrijas latviešu rekordu lodē 14,83, kas reizē ir arī šīs sezonas labākais sniegums trimdā. Līdz tam priekšgalā atradās Puksts ar 14,79 m. Vairākkārtējo cīņu rezultātā ar pasaules rekordistu Fuksu Millerā radusies apņemšanās mēģināt pārsniegt 15 m līniju, ko viņš cer paveikt vēl šajā sezonā atlikušajās 2—3 nedēļās.

J. Plīsis un P. Neilands Minchenē gaida emigrāciju un sporto

Minchenes emigrācijas centra sporta dzīvē latvieši, kaut arī viena no mazākajām grupām, tomēr savu vārdu spēj teikt it jūtami. No mūsu pazīstamākajiem sportistiem Funkkazarmās jau vairākus mēnešus mīt J. Plīsis un P. Neilands, kuriem dažādu iemeslu dēļ kavējas aizceļošana. Lai „neierūsētu", viņi kopā ar jaunatni čakli trenējas. Rīkotas vairākas pārbaudes sacīkstes un sasniegts pāris sacīkstes un sasniegts pāris samērā labu rezultātu. P. Neilands grūdis lodi 13,00 un 13,29 m, J. Plīsis, kas nupat kļuvis bagātāks ar otru „tronmantinieku" — brašu dēlu, — 12,60 un 12,90. Diskā Plīsis 39,31 un 39,90, Neilands 36,42 un 37,70. E. Miezītis 24,90; augstlēkšanā Plīsis 1,70, Neilands 1,55, Miezītis 1,50; tāllēkšanā Plīsis 6,02, Neilands 5,49; 3000 m O. Bergmansons 10:30,0 min. (skrienot viens); diskā sievietēm V. Kārkliņa 28,80, B. Reichmane 28,01, B. Švarce 21,25.

Volejbolā spēcīgākā bija latviešu vienība: P. Neilands, A. Seskis, G. Švarcs, E. Miezītis, K. Stolcers, V. Martinsons uc., daži tāb locekļi tagad gan jau aizceļojuši. Arī basketbolistu vidū labākie spēki ir mūsu tautieši — Kocers, Seskis, Miezītis, Švarcs, Jirgensons, turpretim futbolā Funkkazarmu vienībā, atskaitot Seski, ir tikai poļi, ungāri un čechi. Sporta dzīves vadītājs nometnē ir latvietis V. Ņutovcs.

1950. g. 27. augustā Mt. Gambierā, Austrālijā, pēkšņā nāvē acis slēdza mūsu mīļais un neaizmirstamais vīrs, tēvs, vīra tēvs, ilggadīgais Latvijas armijas instruktors

virsseržants

Alberts Ābolinš

dzim. 1902. g. 10. jūlijā, Daugavpils apr. Unguru pagastā, apbedīts Mt. Gambieras kapos.

Man drošas mājas: Jēzus sirds,
Kaut gan no saviem tieku šķirts.
Kas Jēzus vārdā aizmiegas,
Tas nemodīsies asarās.

Pēc aizgājēja sēro

piederīgie

1950. g. 30. augustā aizgāja aizsaulē

Viktorija Kreišmanis

dzim. 1880. g. 2. XII Umurgā, apglabāta 1950. g. 2. IX Bostonas kapos.

Klusās skumjās

māsa un piederīgie Amerikā, brāļi un piederīgie Vācijā

Mūsu mīļais draugs

Jānis Vancēvičs

dzim. 1924. g. 26. 3. Daugavpilī, mir. 1950. g. 10. 9. Štutgartē. Apbed. 1950. g. 13. 9. Jaunos kapos Ludvigsburgā.

Par viņu sēro

draugi Vācijā un Beļģijā

Š. g. 6. sept. miris darbā traģiskā nāvē mūsu biedrs

Kārlis Puķukalns

Apbedīts š. g. 11. sept. Hallendorfas ārzemnieku kapos.

Viņu mīļā piemiņā paturēs

Daugavas Vanagu Straumēnu nod. saime

Kā zili putni ar zelta spārniem
Pār mani aizlido dienas un gadi,
Kur Tu viņus vadi? —

Raksti, lūdzu, un saki, ka arī Tev vienai svešumā ir garlaicīgi un skumji... Ja satikšu sievieti, ar kuru sapratīšos, būšu „labākais vīrs pasaulē".

Esmu paslaida auguma (175), tuvu 40, ar nepab. akadēmisku izglītību. Tevi vēlos: 20—35 g. v., sievišķīgu kā pēc rakstura, tā izskata (ne vāju!), sirsnīgu, mīļu, klusas, kārtīgas ģimenes dzīves cienītāju. Vari būt arī ar vienu jauku, veselīgu bērniņu. Vēstules ar biografiju un ģīmetni lūdzu rakst.: G. Dolars, c/o Cl. Haenitsch, Ashton, Ill., U. S. A. (662)

VĒLOS SARAKSTĪTIES

ar inteliģentu kungu, latvieti, līdz 32 g. vecu, vēlams dzimušu novembrī vai martā. Esmu 26 g. veca. — B. L., Poste restante 95, Liege, Belgique. (661)

LATVIJAS lasītājiem

Visas vēstules un naudas pārvedumus, kādus Jūs sūtat man, laipni lūdzu, rakstiet ar pareizu adresi. Pretējā gadījumā vēstules klīst apkārt, kas rada traucējumus laikraksta kārtīgai saņemšanai.

Galvenais pārstāvis un Anglijas abonentu un kartotēkas vadītājs

A. VEINBERGS,
41, Carysfort Rd., London N 16. (669)

PAZĪSTAMUS UN DRAUGUS

lūdzu rakstīt: Mr. Voldemārs Purcens, Co. Cooks, Cathedral Mill, Buxton, Vic., Australia. (663)

AUSMA JAUNZEME

no Vecgulbenes Bodniekiem (Zemturiem) — lūdzu paziņo savu adresi Valdai Nagobadei, 1346, N, La Salle Str., Chicago 10, Illinois, U. S. A. (670)

Kas varētu sniegt ziņas par

ZENTU RUNĢI,

dzim. Grāvieju, un Annu Grāvieju no Viesītes pagasta Āžiem, — lūdzu rakstīt: Mr. O. Grāviejs, M. W. H. New Gun Club, Brighton/Sydney, N. S. W., Australia. (646)

MĒS JŪS IELŪDZAM uz mūsu interesanto un daudzpusīgo

Rudens modes skati

otrdien, 26. sept., pl. 8 vakarā lielajā Sv. Gmindes pilsētas dārza zālē (Stadtgartensaal).

Jūs pārsteigs augstvērtīga un krāsaina modernu modeļu bagātība. Mēs būsim priecīgi, ja varēsim Jūs apsveikt savā skatē

MODES NAMS

Rudolph

Ieejas biļešu iepriekšpārdošana Stiegeles grāmatu tirgotavā un vakara kasē.

ĀDAS IZSTRĀDĀJUMI

greznoti ar Brīvības piemineklja un valsts ģerboņa attēliem zelta dobspiedumā.

	Šil.
Portfeļi (bez greznoj.)	120—180
Vēstuļu mapes, 23×17 cm	45
Vēstuļu mapes, 25×22 cm	60
Vēstuļu mapes, 29×25 cm	75
Foto albumi, 28×20 cm	35
Foto albumi, 40×27 cm	55
Kabatas portfeļi, divdaļīgi	33—36
Kabatas portfeļi, trīsdaļīgi	42
Sīknaudas maks-pakaviņš (bez grezn.)	12
Banknošu maks	15
Maks sīknaudai un banknotēm	22
Adrešu grāmatiņas ar alfabētu	22
Grāmatu aizsargvāki	22
Iniciāļu burti zelta vai melnā dobspied.	à 2/6

Visus izstrādājumus pēc pieprasījuma izsūta kā nesaistošus paraugus. Izsūta arī uz ārvalstīm.

VALDEMĀRS ČOKS,
60, Perfival St., Peterborough, Northants., England. (667)

Pie Baltijas jūras

Vecākais — nacionāli vienotoj latviešu laikraksts Skandinavijā

LATVJU VĀRDS

kas atrodas vistuvākā priekšposteņi Latvijas krastam, jums visos kontinentos vistiešāk pavēstīs pēdējos notikumus okupētajā tēvzemē un 5000 latviešu likteņtelpā — Skandinavijā.

Piesakiet abonentus tieši LATVJU VĀRDAM, Postbox 15079, Stockholm, Sweden, vai arī visiem LATVIJAS pārstāvjiem.

Pieprasiet pēdējo mēnešu Latvju Vārda numurus:

1) Deportācijas Latvijā,
2) Pastaiga Liepājā,
3) Saruna ar Andreju Upīti,
4) Latvijas laukos uc.

Lasiet mūsu nodaļu Pie Baltijas jūras. (649)

Meklēju ELZU KOVAĻEVU,

dz. Šķilinu, ar vīru Paulu no Licmanštates. Pirms kapitul. P. Kovaļevs bija La Rochelle cietoksnī, Francijā. Ziņas lūdz L. Libietis, R. N. H. Ventnor, I. O. W., England. (672)

Latviešu apgāda

Kabatas kalendārs 1951. gadam

ar vairāk nekā 120 Latvijas diplomatisko uc. pārstāvju, latviešu biedrību, palīdzības organizāciju, laikrakstu, žurnālu uc. adresēm visā pasaulē, kaliko sējumā.

Maksā DM 1,60

Dabūjams Vācijā visās nometņu grāmatnīcās, grāmatu galdos, kantīnēs, kooperātīvos un emigrācijas centros laikr. Latvija pārdošanas vietās, bet ārpus Vācijas pie pārstāvjiem:

ASV: K. Krūkļītis, 130, Fern. Str., East-Lansing, Mich.;
H. Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.;
Ed. Dobelis, 503, 2nd Street, N. W. Waverley, Iowa;
Arv. Lūsis, Rt. 3, Coldwater, Miss.;
J. Kājiņš, 660, Tremont St., Boston, Mass.;
Kanadā: V. Ziediņš, 92, Morse Str., Toronto 8, Ont.;
V. Alders, 151, Rheaume St. E., Rouyn, P. Q.;
H. Drupals, 10155, Waverloyst, Montreal, P. Q.;
Anglijā: DVF grāmatnīca, 44, Hans Place, London S W 1.;
Zviedrijā: LPK grāmatnīca, Västmannagatan 13/III, Stockholm;
G. Šleiers, Garvargatan 11, Stockholm.
Beļģijā: K. Erkens, 127, rue de Fleurus, Chatelet;
Francijā: K. Birzniece, 31, rue de Seine, Academia R. Duncan, Paris 6-eme.
Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Avenue, Alberton, S. A.;
O. Strauts, P. O. Box 1560, G. P. O., Adelaide, S. A.;
M. Tenisons, Beechworth, Vic.;
A. Priedītis, 32, St. Mary Str., Camperdown, Sydney, N. S. W.;
E. Meija, 256, St. Georges Terrace, Perth, W. A.
Brazilijā: Z. Leimanis, Sao José dos Campos, E. F. C. B.;
Venecuēlā: Br. Kroiļs, Avenida Principal 29 La Castellana, Caracas.
Jaunzēlandē: Vl. Auziņš, 43, Averill Street, Shirley, Christchurch.

Izsūta arī atsevišķus eks. pēcmaksā, ārpus Vācijas pret 6 starpt. pasta kuponiem.

(668) **Galv. pārst. O. DIĶIS,**
(24a) Lübeck, Meesen-Kaserne, Bl. 7.

Pie Latviešu federālistu kustības Anglijā ir nodibināta

GRĀMATNĪCA

kas pieņem komisijā grāmatas no apgādiem.

Interesenti aicināti rakstīt: LFK grāmatnīcai, Mawley Hall, Cleobury, Nr, Kidderminster, England. (666)

LATVIJA

Nr. 73 (417) 1950. g. 23. septembrī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,80 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 8,50 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareilles iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. DM 5,—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgilds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK apgāds LATVIJA,

(16a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany (tālr. Schw. Gmünd 2159)

Serbu un kroātu pretešķības — jauns komūnisma ierocis pret Tito

Belgrade (fm). — Kopš kādas nedēļas Jugoslavijā ļoti akūta kļuvusi kāda problēma, kas bija pilnīgi norimusi visus piecus gadus, kopš pie varas nāca maršals Tito. Šī problēma ir pēdējā karā ļoti asi izvērstais serbu un kroātu ienaids, kas visu laiku Jugoslavijā skaitījās pilnīgi nediskutējams temats. Problēmai ir ārkārtīga nozīme Jugoslavijas neatkarības saglabāšanā un Tito cīņā pret Maskavu, jo vienota Jugoslavija nav iespējama, ja abas lielākās tautību grupas nevar sadzīvot.

Serbijas monarchija, kuras galvaspilsēta bija Belgrade, apgājās ar kroātiem ļoti slikti. Tad Kroātija nostājās Hitlera pusē, 1941. gadā kļuva par patstāvīgu valsti un serbiem drausmīgi atriebās. Tā izlauzās viena no visasākām nacionālām pretešķībām Balkānos. Nacionālsociālistiem draudzīgie kroātu ustaši sadzina serbus baznīcās, izģērba tur vīriešus, sievietes un bērnus, baznīcas aizslēdza un pēc tam nodedzināja līdz pamatiem. Tāpat noslepkavotos un sakropļotos serbus sameta Savas upē, lai tie aizpeldētu uz Belgradi. Saprotams, ka serbi atriebās tikpat mežonīgi. No apmēram 1 miljona serbu, kas pirms kara dzīvoja Kroātijā, tagad atlikusi nepilna puse.

Tito režīma vienīgais neapstrīdamais iekšpolitiskais panākums tieši bija šī briesmīgā ienaida un apkaņošanās apslāpēšana.

Ārzemju novērotāji Belgradē domā, ka apsūdzība pret trim Kroātijas ministriem, par ko ziņojām jau agrāk, izdomāta ar nolūku novērst iedzīvotāju uzmanību no jaunajiem saimnieciskajiem apstākļiem Kroātijā, it sevišķi serbu zemnieku neapmierinātības nabadzīgajos Dienvidkroātijas apgabalos. Tomēr grūti ticēt, raksta New York Herald Tribune, ka Tito režīms tikai uzmanības novēršanai vien būtu izracis un izcēlis dienas gaismā problēmu, kas veselus piecus gadus bijusi pilnīgi „tabū". Ir iemesls domāt, ka veco serbu un kroātu ienaidu saviem nolūkiem pret Tito mēģina izmantot kominforma aģenti.

Irānā manīts tikai nedaudz komūnistu

Jaundēlija (md). — Savienoto valstu augstākās tiesas tiesnesis Viljems Dugless, kas iepazinies ar stāvokli Irānā, izteicās, ka tur neesot gaidāmi kādi īpaši politiski notikumi tuvākā nākotnē, izņemot, ja tie rastos kā sekas cītiem notikumiem pasaulē. Irānā Dugless esot manījis ļoti maz komūnistu un iemesls tam esot tas, ka persieši esot ļoti lieli individuālisti.

Tālāk amerikāņu tiesnesis preses pārstāvjiem izteicās, ka pēc viņa domām kurdu nacionālistu kustība neizejot uz varas sagrābšanu, bet esot dibināta uz tīri kultūrāliem un reliģiskiem pamatiem. Kurdi neesot ne krievu, ne komūnistu piekritēji, bet gan stingri lojāli Irānas šaha valdībai.

Kroāts „Georgs" vada Ķīnas nacionālos partizānus

Jauna ķīniešu nacionālarmija, kas pilnīgi atšķiras no agrākām Čangkaišeka vienībām, sagatavota Formozas aizstāvēšanai. Tās ir izlases vienības, kas vairāk amerikāniskas nekā Ķīnas komūnistu vienības krieviskas. Bez šīs armijas Čangkaišeks liek lielas cerības uz saviem partizāniem, kas darbojas komūnistu aizmugurē. Viņu vadītājs nav ķīnietis, bet kroāts — katoļu garīdznieks. Tas ir gancīrīs viss, kas par viņu zināms. Abās pusēs viņš pazīstams kā „pāters Georgs". Bet tas nav viņa īstais vārds: „Pāters Georgs" pārvaldot desmit valodas. Ilgāku laiku viņš cīnījies pret boļševikiem ukraiņu partizānu vienībā. Ceļā no Ukrainas uz rietumiem pāters Čechoslovakijā apcietināts un sešus mēnešus pavadījis koncentrācijas nometnē, no kurienes izbēdzis. Kā viņš nokļuvis Tālajos austrumos, tas zināms tikai nedaudziem. Pirms nepilna gada pāters Georgs ieradies Formozā, no kurienes pārcēlies uz Ķīnu un īsā laikā noorganizējis partizānu kustību. Viņa armijas cīnītāju skaits pastāvīgi pieaug. Par pātera Georga galvu Maotsetungs izsolījis 50.000 dolaru lielu prēmiju, kas tomēr nav spējusi ietekmēt šo „pagrīdes mācītāju" pārtraukt cīnīties pret komūnistiem. Viņa partizānu aktivitāte izpaužas ne tikai Ķīnas vidienē, bet arī piekrastes apgabalos, kur tiek ievērojami traucēta komūnistu sagatavošanās uzbrukumam Formozai.

Pretēji amerikāņu Ķīnas eksperta Ovena Latimora un daudzu citu politiķu domām, ka Ķīna kļūs titoiska, pāters Georgs apgalvo, ka uz to nav ne mazāko iemeslu, jo Dienvidslavijas pazaudēšana bijusi laba skola Kremlim, lai turpmāk nepieļautu tādu atkrišanu. Domu, ka 400 miljonu ķīniešu tauta krievus absorbēs, viņš uzskata par pilnīgu absurdu. „95 proc. ķīniešu ļaujas vadīties kā aitas, un to nedrīkst aizmirst Formozas politiķi, lai jauktu Kremļa plānus, iekām vēl nav par vēlu. Ja Formoza krītīs, tad piepildīsies Ļeņina vārdi: Kas pārvaldīs Āziju, tas pārvaldīs visu pasauli," saka Ķīnas nacionālo partizānu vadītājs pāters Georgs.

Rs.

Ultra staru aparāts cīnai ar peldošo ledu

No Hāgas ziņo par holandiešu fizika profesora Ādama Bihera sensacionālu izgudrojumu. Kamēr lielvalstu zinātnieku prātus nodarbina ultra staru izmantošana militārā plāksnē, profesors Bihers izgudrojis ultra staru aparātu, kam paredzama milzīga nozīme kuģniecībā arktiskos apgabalos. Holandes valdība nodevusi izgudrotāja rīcībā kādu kara kuģi, uz kura klāja viņš pavadījis vairākas nedēļas Atlantijas okeana ziemeļu daļā starp peldošiem ledus kalniem. Aparāts pilnīgi atšaiņojis cerības. Ledus kalni, pret kuriem raidīti ultra stari, pārvērtušies čaugaņā masā, kam katrs kuģis spējīgs izbraukt cauri. Prof. Bihera tālākais nodoms ir papildināt savu izgudrojumu tā, lai varētu to izmantot ne tikai ledus kalnu sasmalcināšanai, bet arī saskatīšanai tumšā un miglā, tā aizstājot radara ierīces.

Rs

Komūnisti zaudē divas trešdaļas mandātu Zviedrijas pašvaldībās

Stokholma (md). — Zviedrijas pilsētu un lauku pašvaldību vēlēšanās absolūto vairākumu ieguvusi Zviedrijas sociāldemokratu partija. Vēlēšanās 25 lauku apgabalos un 6 lielās pilsētās sociāldemokratu partija, ko uzskata par mērenu, ieguva 744 no 1444 padomju locekļu vietām, iegūstot 80 vietu vairāk, salīdzinot ar 1946. g. vēlēšanām. Pret visām četrām opozicijas partijām — konservātīviem, liberāļiem, agrāriešiem un komūnistiem sociāldemokrati ieguguši 44 vietu absolūto vairākumu. Savus tuvākos sāncenšus — liberāļus zviedru sociāldemokrati pārspēja ar vairāk nekā miljonu balsu.

Šī gada vēlēšanās piedalījušies 3,7 milj. vēlētāju, apmēram pus miljons vairāk nekā 1946. g. Komūnisti cietuši smagu sakāvi, salīdzinot ar pēdējām vēlēšanām, zaudējot ap 200.000 balsu un ap divām trešdaļām visu mandātu. Tāpat 62 mandātus zaudējusi galēji labā konservātīvo partija, kas aizstāvēja domu par atkāpšanos no Zviedrijas līdzšinējās neitrālitātes politikas. 103 mandātus ieguvuši liberāļi, bet agrārieši zaudējuši 21 vietu.

ĶĪNIEŠI, GRIEĶI UN PRETKOMŪNISTISKI TRANSPARENTI POLIJĀ

Gerlica (Rs). — Pagājušā gadā pēc Maskavas pavēles Polijā nometināja pāri par 20.000 ķīniešu. Tie bijušie Čangkaišeka karavīri, tāpēc viņiem jāstrādā smags pazemes darbs Augšsilēzijas ogļraktuvēs un jādzīvo neapskaužamos apstākļos. Tagad Polijā ieradušies arī grieķi. Tie ir komūnisti, bijušie Markosa partizāni ar piederīgiem, ko uzņem pavisam citādi nekā ķīniešus. No vairākām pilsētām un daudziem ciemiem pārceliti uz citurieni tūkstošiem poļu, lai būtu kur novietot atbraucējus. Gerlicā vien nometināti vairāk nekā 12.000 grieķu, bet nedaudz mazāk Laubānā un citās pilsētās. Poļu civiliedzīvotāju izturēšanās pret šiem balkānu komūnistiem ir naidīga.

Pēdējā laikā daudzos Polijas ciemos izkārti transparenti ar uzrakstiem: Mēs prasām taisnīgu Polijas robežu jautājuma nokārtošanu! Mēs nevēlāmies Oderas—Neises un Kersona līnijas, bet agrākās Polijas robežas! Visvairāk transparentu izkārts tādos ciemos, kur lielākā skaitā nometināti no Padomju savienības atdotiem apgabaliem pārvietoti poļi. Polijas valdības atbilde ir jauni masu aresti.

Amerikāņu manevri

(Turpinājums no 1. lpp.)

rezultātā apcietināja 17 personu, ko apsūdz par padomju un čechu spiegiem. 14 no spiegiem, ieskaitot divas sievietes, notvēra Nirnbergas rajonā, kur koncentrēta amerikāņu spēku galvenā daļa. Astoņi no apcietinātiem jau notiesāti ar 5—8 gadiem cietumā. Apcietinātās sievietes ir 18 g. vecā Sudetiju vāciete Fride Zanerova un 22 g. vecā latviete Ērika Bierāne, kas abas pavedinājušas 22 g. veco amerikāņu dezertieri Geljeru kļūt par čechu spiegu. Minētās sievietes nodevušas tālāk Hofas un Koburgas amerikāņu baraku plānus un savākušas ziņas par garnizonu stiprumu un apbruņojumu Šveinfurtē un Arcbergā.

Kāds augstāks amerikāņu izlūkošanas virsnieks izteicies, ka Pad. savienība un tās satelītvalstis patlaban pārpludinot Rietumvāciju ar spiegiem, no kuriem daudzi tēlo bēgļus. Ievērojot to, armijas štābs Heidelbergā noliedzis virsniekiem ņemt dienesta dokumentus līdzi uz māju, kā arī noteicis štābam pastiprinātas nakts sardzes ar suņiem.

Šinīs dienās beidzās vairāk nekā nedēļu ilgi rietumu sabiedroto kopīgi armijas manevri Rietumvācijā, kuros piedalījās gandrīz 100.000 angļu, amerikāņu un franču karavīru. Manevru spēki sekmīgi veica savu uzdevumu — atspiest ielauzušos agresoru atpakaļ līdz Rietumvācijas austrumu robežai. Par manevru rezultātiem atzinīgi izteicās arī daudzi ārzemju militārie novērotāji. Tādi piedalījās no 11 nācijām, to vidū pirmo reiz pēc kara arī spāņu novērotāji. Spānijas armijas ģen.-štāba priekšnieka palīgs ģenerālis Agire sevišķi izcēla manevru vadību un to norises lielo reālību.

Viss lielais vairums manevru dalībnieku bija amerikāņi.

Parīze uzveic iepirkšanās drudzi

KOMŪNISTU IETEKME FRANČU ARODBIEDRĪBĀS MAZINĀJUSIES

Kad Korejas krize sasniedza kulmināciju un Parīzes prese ziņoja par iepirkšanās drudzi Vācijā, Beļģijā un Šveicē, parīzieši vēl paturēja prieksšzīmīgu mieru. Bet tad pāri robežai ar somām un maisiem sāka nākt satrauktās beļģu namamātes, inficēdamas arī Ziemeļfrancijas iedzīvotājus. Histērijas vilnis no ziemeļiem brāzās pār Francijas provincēm. Šveices un Itālijas pierobežā to vēl pastiprināja robežpārnācēju pārspīlētie stāsti, un beidzot tas ielauzās arī Parīzē. Province bija izpirkta, un neskaitāmas sievas apbēra savus Parīzes radiniekus iepirkšanās uzdevumiem.

Tirgotāji bija bezspēcīgi šī brāziena priekšā, jo patlaban nāca atvaļinājumu mēnesis, kādēļ preču krājumi veikalos nebija lieli. Parīzes rūpniecības kvartālos strādnieku sievas iepirkās cukuru, rīsu, miltus, ēdamo eļļu un kafiju neiedomājamos vairumos. Daudzos lielos pārtikas veikalos 24 stundās šo preču krājumi bija izsīkuši. Arī pārdoto automašīnu skaits sasniedza rekordu. Zelta un devīžu kurss vienā dienā cēlās par 50 proc., un tai pašā laikā nācās izrakstīt orderus monētu zelta iegūšanai par 3 miljardiem franku.

Bet kad izrādījās, ka noliktavās pārtikas krājumi ir neizsmeļami, iepirkšanās drudzis jūtami atslāba.

Lielākie veikali pārdeva cukuru katrā vairumā, pie tam lētāk par maksimālo cenu; ēdamās eļļas, kafijas un ziepju fabrikanti pat reklamēja savus ražojumus, priecādamies par vasarā neparasto noietu. Redzot, ka par spīti milzīgajiem iepirkumiem veikalu krājumi arvien atkal uzpildās un pārdevēji sāk piezobot tramīgos pircējus, namamātes ar šausmām konstatēja savus izdevumus: daudzām ģimenēm vairs nebija pat atvaļinājuma naudas.

Iepirkšanās drudzis aprima tikpat pēkšņi kā sācies. Zelta kurss atkal krita, autofirmu darījumi samazinājās, un saruka arī nepārskatāmās rindas pie ārzemju pasu izsniegšanas lodziņiem Parīzes prefektūrā. Kritās arī vakara laikrakstu tirāžs, kas daždien bija sasniedzis 750.000. Tāpat samazinājās to amerikāņu skaits, kas bija pasūtinājuši apartamentus Francijas peldvietu elegantajos hoteļos, — pa daļai tādēļ, ka Eiropā tie vairs nejutās īsti labi vai arī — lai nenokavētu bruņošanās konjunktūru savā zemē.

Iepirkšanās drudža briesmas pārdzīvojusi, Parīze devās atvaļinājumā ar sadilušu naudas maku. Brīvlaikā devās arī neparasti daudzo valdības krīžu nogurdinātais parlaments, atskaitot ministrus. Tāpat atvaļinājumā negāja zināmas strādnieku katēgorijas, kā, piem., Diso lidmašīnu fabrikā nodarbinātie, kas labprātīgi atteicās no vasaras brīvdienām, apzinādamies, ka šodien iznīcinātāji svarīgāki par atvaļinājumu. Tātad šķietamā stalinistu kundzība franču arodorganizācijās nemaz tik ievērojama nav. Interesanti arī, ka vienā pašā dienā Atlantijas ostās bez mazākā starpgadījuma izkrāva 4 amerikāņu tvaikoņus, kas bija atveduši Francijai ieročus.

Arī nodokļu iekasētāji nav gājuši atvaļinājumā, jo augustā izraksta nodokļu maksas aprēķinus. Atgriežoties no atvaļinājuma, parīziešus sagaidīs nepatikami pārsteigumi. Politiskā krize skars caurmēra francūzi kutelīgākajā vietā — naudas makā. Ja 10 proc. tautas ienākumu jāizdod aizsardzības vajadzībām, tad nodokļu skrūve jāpiegriež. Laudis to zina un tālab uzskata atvaļinājumu par žēlastības laiku.

Ārzemju pasūtinājumi un iepirkšanās drudzis aktivizējis Rietumvācijas saimniecību

Frankfurte (md). — Sabiedroto bruņošanās un kara draudu izbiedēto vāciešu iepirkšanās drudzis Rietumvācijā radījis strauju nodarbinātības pieaugumu, ziņo amerikāņu iestādes. Saņemot ārzemju pasūtinājumus, Vācijas eksporta rūpniecībā bezdarbnieku skaits samazinājies par 110.000, bet kopš Korejas kara sākuma darbu atraduši pavisam 300.000 bezdarbnieki. Vēl pirms četriem mēnešiem bezdarbs Rietumvācijā draudēja kļūt kritisks; pēckara rekordu bezdarbnieku skaits sasniedza februārī, kad bez darba bija 2 milj. vāciešu. Patlaban bezdarbnieku skaits ir ap 1,3 milj. un vēl turpina samazināties.

No visiem rūpniecībā un raktuvēs nodarbinātiem 11 proc. strādā eksportam. Mašīnu, darbs rīku un automobiļu rūpniecībā jau manāms kvalificētu strādnieku trūkums. Pastāvīgi pieaug vācu optisko, precizijas un elektrisko instrumentu, kā arī tekstiliju, tērauda un dzelzs eksports. Darbu atjaunojušas vairākas krāsaino metallu raktuves. Apavu rūpniecība no līdzšinējās nepilnās darba nedēļas pārgājusi uz 45—48 darba stundām nedēļā.

Iepirkšanās drudzis savukārt palielinājis apgrozību cukura, tauku un ziepju rūpniecībā. Vairākas ziepju un mazgājamā pulvera fabrikas iekārtojušas jaunas darba maiņas. Kāds Ofenbachas ziepju rūpnieks, pieprasot jaunu darba spēku, izteicies, ka augustā pārdevis tik daudz ziepju, cik iepriekšējos trijos mēnešos kopā. Kāda agrāk nepilnīgi nodarbināta sacharīna fabrika Bavārijā cukura trūkuma seku dēļ pārgājusi uz trīs darba maiņām.

Maršala plānu turpinās

Vašingtonā (P). — Prezidenta Trūmena saimnieciskais padomnieks Grejs izstrādājis projektu, kas paredzēts Maršala plāna palīdzības turpināšanai Eiropā. Plāns paredz turpināt ASV saimniecisko palīdzību Eiropā vēl 4 gadiem pēc Maršala plāna nobeigšanas 1952. g. Tāpat plāns paredz 8 gadu programmu saimnieciskai un techniskai palīdzībai atpalikušām zemēm visā pasaulē un dibināt starptautisku iestādi, kas rēgulētu stratēģiski svarīgu jēlvielu sadali.

Gordona Greja priekšlikums paredz Rietumeiropas valstīs atvēlēt 1,5—2 miljardi dolaru, kad būs izbeigusies palīdzība pēc Maršala plāna. Paredzētajā summā nav ieskaitīta ASV palīdzība Rietumeiropas apbruņošanai.

Nodevis krieviem RDX noslēpumu

Poļu misijas vadītājs lūdz patvērumu Anglijā

Londona (md). — Politiskā bēgļa un patvēruma tiesības Anglijā lūdzis poļu iepirkšanas misijas vadītājs Kostževs, kas atteicās paklausīt Varšavas valdības rīkojumam atgriezties Polijā. Viņa lūgumu pārbauda britu ārlietu un iekšlietu ministrija, un bēgļa uzturēšanās vietu tura slepenībā. Kostževs sāka darbu pirms diviem gadiem, saskaņā ar angļu-poļu tirdzniecības līgumu. Viņš Anglijā pasūtināja mašīnu darba rīkus, kurus vēlāk no Polijas eksportēja uz Padomju savienību. Dažas dienas pēc tam, kad Vinstons Čerčils asi kritizēja šādu „zemletas tirdzniecību" ar Padomju savienību, Varšava pavēlēja Kostževam atgriezties, bet viņš atteicās paklausīt.

Rumānija un Jugoslavija apmainās protesta notām

Prāga (fm). — Prāgā publicēta rumāņu ziņu aģentūras Agrepress informācija, ka Rumānija iesniegusi Dienvidslavijai protesta notu, kurā apsūdz Belgrades valdību Rūmānijas suverēnitātes laušanā, nošaujot kādu cilvēku uz Rumānijas zemes. Jugoslavija uz notu atbildējusi, bet aģentūra tuvākus apstākļus neizpauž. Politiskie novērotāji vērīgi seko šai notu apmaiņai, kas liek domāt, ka abu nedraudzīgo valstu starpā varētu sākties jauna berzēšanās.

Vašingtona (dm). — Par spiegošanu krievu labā pēdējā kara laikā apsūdzēts 44 g. v. amerikāņu ķīmiķis Sleks, kam prokurors pieprasījis 10 gadu cietuma sodu. Apsūdzētais atzinies, ka padomju aģentiem nodevis spēcīgā spridzekļa RDX ražošanas noslēpumu. Mēreno sodu prokurors pieprasījis tādēļ, ka Sleks vēlāk atteicies nodot padomju aģentiem jaunu informāciju, kad uzzinājis, kas ir īstais informācijas ieguvējs. RDX noslēpumu Sleks nodevis Harijam Goldam, kas savukārt bijis sakaros ar pazīstamo atompētnieku Klausu Fuksu, kas tagad atrodas cietumā Anglijā.

VĀCIEŠU VAIRĀKUMS PRET NEATKARĪGU VĀCU ARMIJU

Frankfurte (md). Vācijas amerikāņu joslā noteikts vācu iedzīvotāju vairākums ir par vāciešu piedalīšanos Rietumeiropas armijā, ziņo amerikāņu augstā komisāra birojs. Tikai ļoti nedaudzi vācieši ir par neatkarīgu vācu armiju, bet daudzi izsakās noteikti pret to. Divas trešdaļas joslas iedzīvotāju — vāciešu atzīst, ka Rietumvāciju nevar aizsargāt bez pašu vāciešu palīdzības.

Informācija iegūta no aptaujas, kur izvaicāti 1500 vācieši amerikāņu joslā, 300 Berlīnē un 200 Brēmenē. Amerikāņu joslā par vācu piedalīšanos Rietumeiropas aizsardzības armijā Atlantika pakta ietvaros izteikušies 63 proc. iztaujāto, Berlīnē 90 proc. un Brēmenē 76 proc.

DAŽOS VĀRDOS

Rezerves virsnieku iesaukšanu divkāršojusi amerikāņu armija. Līdz šim paredzētajiem 7800 rotu vadītājiem pievienosies vēl ap 3.000 rezerves virsleitnantu un instruktoru.

Trešo pasaules karu par neticamu apzīmēja ASV prezidenta Trūmena īpašais padomnieks Harimens amerikāņu arodbiedrību kongresā turētā runā. Viņš norādīja, ka Staļins ir reālists un kā tāds neriskēs ar karu, kam nevar paredzēt ātru un drošu uzvaru. Tāpēc Sav. valstīm jāturpina uzsāktā programma Eiropas un citu kontinentu atpalikušo zemju atbalstīšanai.

Miera piedāvājumu no Ziemeļkorejas puses dementē Londona, Vašingtona un Parīze kopīgā paskaidrojumā. Vairāku laikrakstu izplatīto ziņu, it kā ziemeļkorejieši būtu nākuši ar kādu miera piedāvājumu, atsauc arī Indijas un Dienvidkorejas vēstnieki.

UN Drošības padome pārrunāja UN spēku virspavēlnieka ģen. Mekartūra ziņojumu, kurā Padomju savienība un komūnistiskā Ķīna bija apvainota ziemeļkorejiešu atbalstīšanā. Padomju delegāts Maliks sanāksmē mēģināja ziņojuma apspriešanu aizkavēt, paskaidrojot, ka padomju delegācija vēl nav iepazinusies ar dokumentiem. Ziņojuma apspriešanu Drošības padome atlika uz nenoteiktu laiku.

Rietumvalstu aizsardzības ministri pēkšņi izsaukti uz Nujorku, lai pasteidzinātu kopīgo rietumu aizsardzības spēku izveidošanu.

25 Berlīnes rietumjoslas policisti apcietināti apakšzemes vilcienā, kad tie otrdienas rītā brauca uz darbu. Daudziem rietumu joslas policistiem parasti jābrauc uz darbu apakšzemes vilcienā, kas šķērso krievu joslu. Apcietināšanas iemesli nav minēti.

Trešā pasaules kara gadījumā amerikāņu militārā un ārlietu politika Vācijā noskaņota aizsardzībai, nevis atbrīvošanai — paskaidrojis amerikāņu armijas ģenerālštāba priekšnieks Bredlijs.

Plānus pārtikas rezervju uzkrāšanai kara gadījumā izstrādājot Anglijas pārtikas ministrija, ziņo labi informēti avoti Londonā. Tiekot apsvērta arī iespēja šai vajadzībai izmantot ASV rezerves.

40 m augsta skursteņa galā diennakti pavadīja franču mūrnieks Galmiš, lai protestētu pret iestāžu rīkojumu novietot viņu jaunā darbā par audēju fabrikā.

Fotografiski pierādījumi, ka pie Korejas nošautās padomju lidmašīnas apkalpe pirmā šāvusi uz amerikāņu flotes lidmašīnām, esot ASV rīcībā, ziņo Newsweek. Flotes ministrija uzzinājusi, ka amerikāņu lidotāji visu incidentu uzņēmuši filmā, un, iespējams, ka šos pierādījumus publicēšot.

Jaunas kandidatūras UN Drošības padomei no Dienvidamerikas paredzētas tā, ka Brazilija nāk Kubas un Holande Norvēģijas vietā. Ēģiptes vietā Tuvo austrumu valstu grupa apsver Turcijas vai Transjordānijas deleģēšanu.

Darba rīku ražotāju mašīnu eksportu uz zemēm aiz dzelzs priekškara paredzējusi atliegt Lielbritānijas valdība, sakarā ar opozīcijas uzbrukumiem valdības tirdzniecības politikai.

85 modernākie turbo iznīcinātāji stacionēti Rietumvācijā, paziņojusi Rietumvācijas ASV gaisa spēku vadība otrdien. Lielākā daļa lidaparātu jau nonākusi Rietumvācijas lidlaukos. Salīdzinot ar līdzšinējiem iznīcinātājiem, jaunajiem lidaparātiem ir lielāks sniedzamības apjoms un ieroču spēks.

Eksplozija Amerikas Balss raidītājā notikusi Ohaijo štatā. Sagāzts raidītāja tornis, no kura Amerikas Balsi noraidīja Ziemeļāfrikai un Tuvajiem austrumiem. Amerikāņu drošības policija izmeklē, vai eksplozijā nav vainīga sabotāža.

Katinas slepenie dokumenti nozagti amerikāņu kara ministrijas archīvā Vašingtonā. Tie satur virsleitnanta Džona van Flīta ziņojumu par 11.000 poļu virsnieku nogalināšanu Katinas mežā. Ziņotājs atradies vācu kara gūstā un tur kopā ar sagūstītiem britu virsniekiem pēc vācu iestāžu rīkojuma izdarījis izmeklēšanu Katinas lietā. Konstatēts, ka pēc poļu virsnieku izteicieniem masu slepkavību izdarījušas padomju drošības iestādes.

Eiropas ceļu tīkla izbūvi izplānojusi UN saimnieciskā komisija. Plāns paredz 50.000 km ceļu izbūvi starp Helsinkiem un Lisabonu, kurā piedalītos Lielbritānija, Francija, Beļģija, Holande, kā arī Polija, Čechoslovakija un Turcija.

Ķīniešu komūnisti evakuē sievas un bērnus no pilsētām un apdzīvotām vietām Klusā okeana piekrastē. Evakuācijas iemesli līdz šim nav paskaidroti.

Dievkalpojumos slavēt komūnismu visiem garīdzniekiem pavēlējusi Ungārijas valdība. Pavēlē komūnisms nodēvēts par vienīgo valsts iekārtu pasaulē, kas nodrošina pilnīgu reliģijas brīvību.

Henekes bites izaudzējis austrumjoslas pētniecības institūts Vācijā. Bites lielāko medus ražu došot Polijas pierobežas apgabalos, jo tur kultivējot augus, uz kuriem citu sugu bites lāga nelaižoties.

Šaut uz svētbildēm čechu karavīriem mēģinājis aizliegt kāds policists, kas tagad ieradies Rietumvācijā. Viņam par tādu režīmam nepiemērotu aizliegumu draudējis bargs sods.

107 bērnu tēvs kļuvis Dienvidafrikas pilsonis Kavuls Kaga. Viņa rīcībā ir 19 sievas. Šogad Kagam piedzimuši 6 bērni.

550 tanku vēlas iepirkt Šveices valdība, atvēlot šim nolūkam 500 milj. franku. Pasūtinājumu domāts izdarīt Lielbritānijā vai ASV un tas attiektos uz vidējā lieluma tankiem.

Amerikāņu kara floti nolemts palielināt ar 45.000 tonnu lielo kaujas kuģi New Jersey. Ar to ASV kaujas kuģu skaits Korejā pieaugs līdz 4 vienībām. Otrā pasaules kara beigās kaujas kuģis New Jersey operēja kaujās pret Japānu.

Komūnistu aktivitāte Indoķīnā pēdējā laikā pastiprinājusies. Franču bruņoto spēku galvenā mītne apstiprina, ka Vietnamas sarkanie partizāni ieņēmuši Tonkas cietoksni Ķīnas pierobežā. Cietokšņa garnizonā atradās 2 franču ārzemnieku leģiona rotas un 500 vīru stipra iedzimto vienība, kā liktenis pagaidām nezināms. Tāpat nav ziņu par izlūtņu lēcējiem, kas sūtīti cietokšņa atsvabināšanai. Ziņo arī par komūnistiem draudzīgu bruņoto spēku koncentrāciju Tonkingas rajonā. Vairāki tilti uz galvenā ceļa, kas ved no franču priekšposteņiem uz Ķīnas pierobežu, uzspridzināti. Vairāk nekā desmit franču garnizoni atrodas trauksmes stāvoklī. Runā, ka cīņām pret franču koloniju armiju jau Ķīnā sagatavoti 30.000 indoķīniešu.

Ar bruņu platēm segtu sešvietīgu limuzīnu Čechoslovakijas valsts prezidenta Gotvalda vajadzībām būvē pazīstamā Škodas ieroču fabrika. Limuzīnā paredzēti arī padomju vieglie automātiskie ieroči.

Igaunijas komūnistu partijā ir 1500 krievu un tikai 3500 igauņu, ziņo kāds vācietis, kas Igaunijā pavadījis savu gūsta laiku.

Ar 200 Padomju savienības bumbvežiem un 1600 vīru stipru apkalpes vienību pastiprināta Čechoslovakijas aviācija.

1180 poļu ārsti uzaicināti doties uz bijušiem Vācijas apgabaliem. Tikai 36 paklausījuši aicinājumam, bet pārējie to katēgoriski noraidījuši. Viņu vietā ārstu funkcijas pildīt Polijas veselības ministrija aizsūtījusi sanitārus.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 74 (418), Sept. 27, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lamberģs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

Ečesona Ap

Sākusies U

VIŠINSKIS NOLASA KARA NO
PRIEKŠLIKUMUS PIECREIZ PA
GODINA KOREJAS KARA KRĪ
TELĪTI PALIEK SĒZOT — BIE
MAĻIKS DEMONST

Leksaksesa (F). — Jau pir
pēde pierādīja, ka Dīnam Ečeson
ķīnēja UN piecu gadu pastāvēša
mus un tik asu vārdu pārmaiņu,
bija piedzīvojušas. Savienoto v
vienoto nāciju darba sabotēšanu
matiskā runa, ko viņš teica jau
četri amerikāņu delegācijas iero
forumā varētu novērst visus ten
Pirmā un tālākās dienas pierā
tās simpatijas, kas tai vēl bija
tāpēc laikam sagaida grūtas die
balsu vairākumu sapulce noraidī

Kad žurnālistu un ļaužu pārpil
UN pilnsapulces pirmo sēdi atkl
tās līdzšinējais prezidents, Filip
delegāts Romulo, vārdu lūdza A
ārlietu ministrs Dīns Ečesons.
Apvienoto nāciju sanāksme noz
izšķirēju konferenci," teica Ečes
„Mums jābūt jau tagad skaidrībā,
katram izrunātam vārdam pasa
tautas sekos ar lielu uzmanību,
mūsu vārdi līdz ar cīņu atbalsim
rejā tās sasniegs. Kā mēs esam
nākuši līdz šai situācijai, ko p
bailes un briesmas?" jautāja ru
tājs. „Daudzi no šīs sapulces dal
niekiem savā dzīvē pieredzējuši
pēriju atdzimšanu un krišanu, jau
valstu dzimšanu un jaunu cerību
šanos. Arī pašreizējā brīdī UN
su mūsu cerību svots. Bet kā
gadījies, ka Apvienotās nācijas pie
gadu ilgajā pastāvēšanā nav varēj
šas nodrošināt pasaulei mieru," tu
pināja tālāk Ečesons. „Pavisa
skaidri izsakoties, padomju valdī
mēģinājusi traucēt šo mieru ar p
ciem šķēršļiem."

Ečesons tālāk norādīja, ka Padom
ju savienība traucējusi darbu un l
bo saprašanos, pūloties panākt
brukumu tai pasaules daļā, kas
nav pakļauta Maskavai. Otrkā
tautu sadarbību traucējis tas a
stāklis, ka padomju vadoņi aizvilkt
noslēpumainības plīvuru ne vien
vai tautai, bet arī visiem satelītie
Treškārt, Padomju savienības arm
ja tālu pārsniedz tos priekšnotelk
mus, kas nepieciešami pašaizsardz
bai. Un tieši šis apstāklis visvairā
apdraud mieru visās pasaules daļā
Tā Padomju savienība piespiedu
arī pārējo brīvo pasauli atkal apbr
ņoties. Ceturtkārt, brīvām tautā
ir ļoti grūti pārvarēt neuzticību, k
radījuši padomju varasvīri un starp
tautiskais komūnisms, kas gan slud
na saprašanos un cīņu par mier
bet izmanto citas valstis par savā
šacha figūrām. „Un piektkārt", sa
cija Dīns Ečesons, „mieru apdrau
arī tas apstāklis, ka Padomju savie
ība grib ar varu uzspiest pārējā
tautām savu gribu un politisko sistē
mu."

Tas jāzina visiem!

Mūsu laikraksts ieguvis un drīzumā sāks iespiest latviešu pretestības kustības aktīva līdzgaitnieka atmiņas par 1940./41. g.

pārdzīvojumiem un pieredzējumiem Rīgas NKVD cietumos un moku kambaros.

Autors ir viens no retajiem, kam pēc mēnešiem ilgām draus-migām spīdzināšanām pašā pēdējā brīdī pirms ieslodzīšanas deportējamo vagonā laimējies izbēgt no tālākām mocībām un nāves. Šī dzīvā asinsliecinieka baigais stāsts ir brēcoša apsūdzība Maskavas inkvizitoru briesmu darbiem un sadistiskajām spīdzināšanas metodēm, kas šo necilvēku upuriem dažkārt likušas nosirmot vienā naktī vai arī meklēt glābiņu pašnāvībā.

Šis satriecošās liecības jālasa visiem, lai paustu tās tālāk pasaulei!